

2019-01-17

Handläggare
Susannah SjöbergTill
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd
2019-02-07

Telefon: 08-508 20 905

Verksamhetsplan 2019 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Verksamhetsplan 2019 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänns och överlämnas till kommunstyrelsen.
2. Stadsdelsnämnden ansöker hos kommunstyrelsen om medel för kompetensutveckling om 4,4 mnkr för kompetensutveckling, se bilaga 2a-2g.
3. Ansökan om budgetjustering hos kommunstyrelsen med 5,5 mnkr för klimatinvesteringar enligt bilaga 3.
4. Ansökan om budgetjustering hos kommunstyrelsen med 4,7 mnkr för naturreservat
5. Ansökan om budgetjustering hos kommunstyrelsen för introduktionsförskola med 2,3 mnkr enligt bilaga 4.
6. Ansökan om budgetjustering hos kommunstyrelsen med 3,65 mnkr för trygghetsskapande arbete enligt bilaga 5.
7. Ansökan om budgetjustering hos kommunstyrelsen med 0,7 mnkr för medel för lokaländamål.
8. Ansökan om budgetjustering hos kommunstyrelsen med 6,0 mnkr för ökade kostnader för maskiner och inventarier.
9. Ansökan om budgetjustering hos kommunstyrelsen med 1,0 mnkr för insatser för en giftfri förskola.
10. Ansökan om budgetjustering hos kommunstyrelsen med 3,0 mnkr för aktivitetscenter seniorboende
11. Ansökan om budgetjustering för Tryggt mottagande i hemmet med 3,3 mnkr
12. Stadsdelsnämnden uppdrar till förvaltningen att återkomma med ett underlag med tillhörande konsekvensbeskrivning inför uppsägning av hyresavtalet med Micasa för Enskededalens servicehus i samråd med kommunstyrelsens ekonomiutskott.
13. Priser till nämndens utförarenheter fastställs i enlighet med detta ärende.

14. Resultatenheter fastställs i enlighet med detta ärende.
15. Internkontrollplan samt system för intern kontroll godkänns, se bilaga 7 och bilaga 8.
16. Omslutningsförändringar om 305,9 mnkr godkänns och anmäls till kommunstyrelsen.
17. Förvaltningschefen ges delegation för att ansöka om medel från sociala investeringsfonden.

Gunilla Ekstrand
T.f stadsdelsdirektör

Ärendets beredning

Verksamhetsplanen har tagits fram av förvaltningens stabsfunktion i samarbete med övriga avdelningar. Förvaltningen lämnar MBL-information den 8 januari och MBL-förhandling sker den 15 januari 2019. Pensionärsrådet och rådet för funktionshinderfrågor behandlar ärendet den 1 februari 2019 respektive 4 februari 2019.

Bakgrund

Kommunfullmäktige har fastställt budget för staden.

Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnande styrdokumentet för stadens nämnder och bolag. Stadens integrerade system för ledning och styrning (ILS) är styrande i nämndernas arbete med budget och verksamhetsplan. I kommunfullmäktiges budget fastställs kommunfullmäktiges inriktningsmål, kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet samt indikatorer och aktiviteter. I nämndens verksamhetsplan fastställs nämndens mål, aktiviteter och indikatorer.

Innehållsförteckning

Inledning	5
1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla	12
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort	14
1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	20
1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige	26
1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.....	31
1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande	43
2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt	47
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	48
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	51
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	53
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	55
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	58
3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden	62
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	63
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna.....	64
Uppföljning av ekonomi.....	74
Nämndens ekonomiska förutsättningar	74
Investeringar	84
Försäljningar av anläggningstillgångar	86
Resultatenheter	86
Verksamhetsprojekt (driftprojekt)	87
Budgetjusteringar	87
Omslutningsförändringar.....	89
Medel för lokaländamål.....	89
Övriga ekonomiska redovisningar.....	89

Systematiskt kvalitetsarbete..... 90**Bilagor**

Bilaga 01: Blankettset

Bilaga 02a: KUS-ansökan lågaffektivt bemötande

Bilaga 02b: KUS-ansökan Silviasystrar

Bilaga 02c: KUS-ansökan Silviasjuksköterskor

Bilaga 02d: KUS-ansökan boendestöd

Bilaga 02e: KUS-ansökan anhörigstöd

Bilaga 02f: KUS-ansökan språkutveckling barnskötare

Bilaga 02g: KUS-ansökan Signs of Safety

Bilaga 03: Ansökan om medel för klimatinvesteringar

Bilaga 04: Ansökan om medel för introduktionsförskola

Bilaga 05: Ansökan om medel för trygghetsskapande åtgärder

Bilaga 06a: Ansökan om medel för aktivitetscenter seniorboende

Bilaga 06b: Ansökan om medel för aktivitetscenter seniorboende, underlag till ansökan

Bilaga 07: Internkontrollplan och väsentlighets- och riskanalys

Bilaga 08: System för intern kontroll

Bilaga 09: Pågående och planerade digitaliseringsprojekt

Bilaga 10: Plan för upphandling

Bilaga 11a: Kompetensförsörjningsstrategi Enskede-Årsta-Vantör 2018-2020

Bilaga 11b: Kompetensförsörjningsplan aktiviteter 2019

Bilaga 12: Prisbilaga

Bilaga 13: Organisationsskiss Enskede-Årsta-Vantör

Bilaga 14: Investeringsönskemål 2019

Inledning

Verksamhetsplanen för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anger inriktningen för förvaltningens verksamhet under 2019 och knyter an till kommunfullmäktiges tre inriktningsmål:

- En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla
- En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt
- En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Som ett stöd att uppnå de tre inriktningsmålen har stadsdelsnämnden tre fokusområden:

- Attraktiv arbetsgivare
- Jämställdhet
- Bemötande

Attraktiv arbetsgivare

Arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare är fortsatt ett fokusområde. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning står inför både stora möjligheter och utmaningar kommande år vad gäller kompetensförsörjning av kompetent och engagerad personal. Förvaltningen kommer bland annat att prioritera arbetet med att öka frisknärvaron. Fördjupade analyser av sjukfrånvarostatistiken kommer att genomföras för att säkerställa att förebyggande och hälsofrämjande insatser riktas på rätt sätt till olika grupper av sjukskrivna medarbetare. Lättillgänglig sjukfrånvarostatistik ska utvecklas och tillhandahållas till cheferna så att de enkelt ska kunna följa upp och analysera kort- och långtidssjukfrånvaron vid sin enhet och för verksamhetsområdet. Chefer kommer att erbjudas kompetenshöjande fortbildning i personalekonomi i syfte att lättare kunna prioritera bland insatser för minskad sjukfrånvaro. Förvaltningen fortsätter satsningen med att utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet för att förenkla, kvalitetssäkra och samordna förvaltningsövergripande rutiner och skriftliga instruktioner inom området. Arbetsmiljöfrågor är en naturlig del av verksamheten och arbetet följs upp på förvaltningsövergripande nivå och på enhetsnivå.

Jämställdhet

Jämställdhetsintegrering är en del i förvaltningens kvalitetsarbete och innebär att utfallet av verksamheternas resultat ska vara jämställt. Förvaltningen uppnår jämställd service och myndighetsutövning genom att integrera jämställdhet i all planering av verksamheterna, i det dagliga genomförandet samt i uppföljning. Förvaltningen deltar i Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) satsning modellkommun. Målet med modellen är att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering genom att systematiskt jämföra och lära av varandra för att åstadkomma verksamhetsförbättringar. Från och med 2018 är förvaltningen modellstadsdel för andra stadsdelar i Stockholms stad. Förvaltningen genomför jämställdhetsanalyser där målet med analysverkstäderna är att arbeta med ständiga förbättringar genom att synliggöra ojämställdhet inom ordinarie verksamhet. Underlaget analyseras bland annat mot bakgrund av följande jämställdhetspolitiska delmål; *att kvinnor och män som står långt från arbetsmarknadens ska ges likvärdiga insatser att nå ekonomisk självständighet, att kvinnor och män, flickor och pojkar ska erbjudas omsorg på lika villkor och att mäns våld ska upphöra*. Verksamheterna tar fram en handlingsplan för hur nytt eller ändrat utfall ska uppnås. Det systematiska jämställdhetsarbetet följs upp i verksamheten och redovisas i förvaltningens

ledningsgrupp. Förvaltningen intensifierar arbetet med att göra heltid till norm vid nyanställning och erbjuda medarbetare med ofrivillig deltidsanställning heltidsanställning. I och med att en hög andel kvinnor arbetar i förvaltningen är detta en viktig åtgärd ur ett jämställdhetsperspektiv.

Bemötande

I Enskede–Årsta–Vantör stadsdelsförvaltning ska alla få ett professionellt och likvärdigt bemötande oavsett kön och annan bakgrund. Förvaltningen strävar efter att vara närvarande, engagerade och tillgängliga i sitt bemötande. Att ge ett professionellt och likvärdigt bemötande ställer krav på medarbetare att reflektera kring makt och privilegier. Förvaltningen har tillsammans arbetat fram ett underlag med olika dilemman som ger utrymme till reflektion för verksamheterna.

För att öka tillgängligheten och stärka utvecklingen inom demokratiområdet kommer förvaltningen under året skriva sammanfattningar i tjänsteutlåtanden till stadsdelsnämnden på lättläst svenska.

Varje år kommer ca 10 000 frågor, felanmälningar, idéer och förslag till förvaltningen gällande den offentliga miljön från medborgarna och förvaltningen kommer under 2019 att utveckla mottagandet och återkopplingen till medborgarna.

Samverkan inom staden enligt direktiv till samtliga nämnder

Nedan ges en kort sammanfattning av nämndens planerade verksamhet för 2019 utifrån de direktiv i kommunfullmäktiges budget som rör samverkan med andra nämnder och bolag.

Styrning och uppföljning

En god prognossäkerhet säkerställs genom att avvikelser bedöms under året och åtgärder vidtas för att hålla given budget. Om lednings- och stödorganisationen fungerar väl får cheferna bättre förutsättningar att hålla budget och leda det systematiska kvalitetsarbetet. Förvaltningen kommer därför se över möjligheterna att ytterligare samordna förvaltningsövergripande administration och stöd till cheferna.

Jämställdhetsintegrering är en del i förvaltningens kvalitetsarbete och utfallet av verksamheternas viktigaste resultat ska vara jämställt. Förvaltningen uppnår jämställd service och myndighetsutövning genom att integrera jämställdhet i all planering av verksamheterna, i det dagliga genomförandet samt i uppföljning.

Samverkan för en effektiv verksamhet

Förvaltningen utvecklar löpande sina styr- och arbetsformer för att säkerställa att verksamheten bedrivs kostnadseffektivt med fokus på kärnverksamheten. Förvaltningen har väl etablerade samverkansformer med omkringliggande stadsdelsförvaltningar. Bland annat samarbetar förvaltningen med Farsta, Skarpnäck och Älvsjö stadsdelsförvaltningar genom lokala överenskommelser vad gäller sjuksköterske- och rehabiliteringsinsatser, anhörigkonsulent och nattpatrull. Förvaltningen driver även Humlan tillsammans med Farsta stadsdelsförvaltning där barn till missbrukare och/eller psykiskt sjuka får stöd. Inom ramen

för arbetet med att erbjuda skolungdomar feriearbete samverkar förvaltningen även med Norrmalms stadsdelsförvaltning.

Konsulttjänster används endast i de fall då det är säkerställt att det är det mest kostnadseffektiva alternativet. Vid upphandlingar ställs höga krav på kvalitet och effektivt resursutnyttjande. Det finns en organisation och struktur för planering av avtalsuppföljning. Skattemedel går till kärnverksamheten.

Förvaltningen utreder fortlöpande behovet av ändamålsenliga lokaler kopplat till det växande stadsdelsområdet och avvecklar eller utvecklar lokaler utifrån rådande förändringar samt prognoser. Tillfällen för detta utredningsarbete är vid lokalmöten varje vecka, via årlig verksamhetsplanering, treåringen samt femårsplanen.

Samverkan för en trygg och säker stad

Samverkan för ökad trygghet och trivsel i stadsdelsområdet är en högt prioriterad fråga för förvaltningen och de samverkansformer som finns utvecklas. Förvaltningen har olika områdesbaserade samverkansformer för ökad trygghet, till exempel samverkan med polis, fält, skola och andra aktörer i närområdet så som bostadsbolagen som syftar bland annat till att förebygga kriminalitet, våld och utanförskap. Östberga kulturhus är ett allaktivitetshus som rymmer flera olika öppna verksamheter som bibliotek, öppen förskoleverksamhet, fritidsgård och är en mötesplats för äldre. Huset ska fungera som en mötesplats för de boende i Östberga och bidra till en trygg och inkluderande miljö i området som uppmuntrar kreativa och innovativa samarbeten. Samverkan med civilsamhället är en viktig del i arbetet med att skapa en trygg och säker stad. Förvaltningen kommer bland annat att undersöka möjligheterna kring att samarbeta med andra stadsdelar kring hur civilsamhället kan involveras i det drogförebyggande arbetet. Förvaltningen kommer även genomföra en kartläggning av resurser i civilsamhället som kan vara ett stöd i arbetet med att hjälpa kvinnor och män som tvingats bryta med sin familj på grund av att de utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck i att skaffa ett nytt socialt nätverk.

Platssamverkan i Östberga ska fortsätta att utvecklas för att öka trivsel och trygghet i området tillsammans med Trafikkontoret, Sisab, Svenska bostäder, utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen, polisen och i dialog med medborgare och civilsamhällesorganisationer.

Förvaltningen fortsätter arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism genom att revidera och följa den lokala handlingsplanen. Det innebär även att säkerställa rutiner för att bidrag och tillgång till lokaler inte går till någon aktör som uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism.

Förvaltningen fortsätter det etablerade våldspreventiva arbetet i samarbete med utbildningsförvaltningen i Rågsved och Hagsätra genom programmet Mentor i våldsprevention (MVP) och Agera tillsammans. Arbetet med att förebygga våld sker i samverkan mellan socialtjänst, skola, fritidsverksamhet, polis och fältassistenter där medarbetare utbildas i programmets teman.

Samverkan för bostadsförsörjning

Förvaltningen ansvarar fortsatt för att behovet av särskilda bostäder tas med i stadsbyggnadsprocessen och samverkar med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret för att särskilda bostäder uppförs inom stadsdelen. Förvaltningen kommer att fortsätta arbeta för att dessa bostäder ska ligga integrerat med resterande bestånd och inom samtliga stadsdelar.

Inom Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsområde finns ett stort antal lediga lägenheter inom servicehus samtidigt som det är kö till seniorboenden. För att trygga tillgången till ett anpassat boende för personer över 85 år har förvaltningen för avsikt att under året i samverkan med fastighetsägaren Micasa omstrukturera Enskededalens servicehus till seniorboende. Micasa har sedan 2018 nya förmedlingsregler som ger förtur till äldre över 85 år som är folkbokförda i staden.

Samverkan för en hållbar stadsutveckling

Förvaltningen samverkar med externa aktörer och privata fastighetsägare i syfte att skapa attraktiva och trygga livsmiljöer. Bland annat fortsätter förvaltningen trygghetsarbetet i fokusområdet Hagsätra/Rågsved i samverkan med berörda förvaltningar samt fastighetsägare och föreningar. Förvaltningen har även en fortsatt aktiv roll i stadsutvecklingsprojektet Fokus Hagsätra/Rågsved med särskild fokus på förskoleutbyggnad, parkutveckling och att stärka den långsiktiga sociala hållbarheten.

Förvaltningen kommer även att utveckla de prognos- och planeringsverktyg som används för att bedöma det långsiktiga behovet av förskoleplatser i stadsdelsområdet. Vid större stadsutvecklingsprojekt som rör flera stadsdelsområden, ska berörda stadsdelsförvaltningar samverka för att täcka det behov som uppstår.

Förvaltningen ska ta fram förslag och planera för en förskola med högre kapacitet och upp till 16 avdelningar. Förskolans kapacitet ska bland annat möjliggöra stora ytor för utemiljön till skillnad från vad verksamheter med lägre andel barn har möjlighet till. För utformande av förskolegården kommer förvaltningen att söka samarbete med olika lärosäten bland annat gymnastik- och idrottshögskolan (GIH).

Klimat- och miljöarbete

Förvaltningen fortsätter arbetet mot att bli en fossilbränslefri organisation år 2030, bland annat genom att ställa om till hållbara transporter genom att öka antalet elbilar inom verksamheten och genom upphandling av transporttjänster. Elcyklar införs i förvaltningens olika verksamheter. Förvaltningen fortsätter att söka klimatinvesteringsmedel och kommer att ta fram en klimatinvesteringsplan för att samordna förvaltningens insatser.

Förvaltningen minskar kommunkoncernens klimatpåverkan genom ett flertal insatser, bland annat använder de förskolor i stadsdelsområdet med ett eget tillagningskök ett kostdatasystem som tar fram näringsberäknande matsedlar. Kostdatasystemets moduler används för att mäta matsvinn och koldioxidekvivalenter¹ och alla förskolor med tillagningskök mäter matsvinnet genom kostdatasystemets modul. Förvaltningen kommer att utreda möjligheterna för samverkan kring kostverksamheterna inom förskola och egen regi. Förvaltningen strävar även

¹ En koldioxidekvivalent (förkortas ibland CO₂e) är en mängd gas som motsvarar klimateffekten av koldioxid.

mot att öka andelen vegetarisk mat inom förskolan och när en ny matsedel tas fram är målsättningen att minska koldioxidekvivalenterna genom att öka andelen vegetariskt och fisk.

Förvaltningen ska vid inköp av varor och tjänster ställa krav på att miljövänliga produkter används samt minska uppkomsten av avfall, till exempel undvika onödiga förpackningar, emballage samt engångsmaterial och minska matsvinn genom planerade måltidsinköp. Inköp av ekologisk mat ska eftersträvas vid upphandlingar av representation, catering samt övriga inköp.

Samverkan för mottagande av nyanlända

Förvaltningen har tagit fram en strategi för ett långsiktigt och hållbart mottagande av nyanlända i Enskede-Årsta-Vantör som ska implementeras genom samverkan mellan avdelningarna och som innebär ett erbjudande om tidigt socialt stöd till nyanlända. För att förbättra förutsättningarna för nyanlända att etablera sig i stadsdelsområdet har förvaltningen två inkluderingslotsar där ett viktigt område är att erbjuda råd och stöd kring att söka stadigvarande bostad. Förvaltningens inkluderingslotsar arbetar även med att länka nyanlända till förvaltningens introduktionsförskolor. Introduktionsförskolorna leder nyanlända in i arbete, ger dem möjlighet att läsa Svenska för invandrare (SFI) och introducerar dem till den ordinarie förskolans verksamhet.

Förvaltningen ska utveckla den lokala samverkan med aktörer från näringslivet och civilsamhället i syfte att skapa förutsättningar för jobb, integration samt social hållbarhet. Detta arbete kommer ske i samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen. Förvaltningen har redan idag ett nära samarbete med civilsamhället för att snabbt kunna lotsa in nyanlända i lokalsamhället vilket skapar förutsättningar för möten mellan nyanlända och etablerade i stadsdelsområdet. För att utveckla arbetet och ta del av goda exempel kommer förvaltningen att göra ett studiebesök på stadsdelsförvaltningen i Askim-Högsbo-Frölunda i Göteborg som har startat ett samverkansprojekt för att snabbt få ut nyanlända i arbete.

Samverkan för arbetsmarknad och näringsliv

Förvaltningens arbete med Globenmodellen tydliggör att samverkan internt och externt är en förutsättning för att personer som står långt från arbetsmarknaden ska kunna bli anställningsbara.

För att säkerställa att kvinnor och män som söker försörjningsstöd på grund av arbetslöshet snabbt kommer ut i arbete remitterar förvaltningen dem omgående till Jobbtorg. En särskild satsning görs i samverkan med Individ och familjeomsorgen barn och unga, jobbtorg och Arbetsmarknadsförvaltningen kring ensamstående kvinnor med barn som bor i Rågsved. Bland annat kommer Stockholmsjobb att provas för att denna grupp ska bli självförsörjande.

Som en del av det uppsökande arbetet inom försörjningsstöd kommer förvaltningen att kartlägga gruppen gymnasieungdomar som lever i familjer med långvarigt försörjningsstöd.

Förvaltningen ska främja nyföretagande i första hand med betoning på nyanlända och personer över 60 år.

För att stimulera till att starta fler företag och skapa fler arbetstillfällen i stadsdelsområdet träffar förvaltningen företagarråden i stadsdelsområdet tre gånger per år, uppdelat på

geografiska områden. Förvaltningen anordnar en näringslivsmässa per år, där alla företag inom det lokala näringslivet i stadsdelsområdet bjuds in.

Innovation och strategiska digitaliseringsfrågor

Förvaltningen arbetar kontinuerligt för att säkerställa att verksamheterna präglas av en kultur som främjar innovation. Ett gott exempel är förvaltningens verklighetslabb inom Stureby vård- och omsorgsboende som utgör ett kluster för forskning, innovation och testning av produkter. Det främjar samverkan, innovationer och forskning genom att utgöra en unik arena mellan äldre, anhöriga, personal, innovatörer, studenter och forskare. På verklighetslabbet utvecklas framtidens äldreomsorg och en levande och värdig helg och vardag för våra äldre. För närvarande pågår 20 olika projekt. Bland annat kommer förvaltningen under 2019 att testa VR-teknik (virtual reality) för äldre kvinnor och män där VR-filmer kommer att skapas. Filmerna ska ge de äldre en upplevelse och igenkänning av omvärlden. Genom projektet kommer feriearbetande flickor och pojkar introducera de äldre till tekniken, detta ger ungdomarna en god introduktion till äldreomsorgen som arbetsplats och äldreomsorgen ges via ungdomarna en introduktion till digitala metoder och teknik. Digital kompetens blir kärnan i mötet mellan generationer.

Förvaltningen har ett etablerat samarbete med Openlab som fortsätter att utvecklas, bland annat genom att personal utbildas i metodiken. OpenLab är ett samarbete mellan akademier i Stockholm, Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Länsstyrelsen Stockholm och tar sig an olika samhällsutmaningar.

Internationalisering och internationellt arbete

Förvaltningen kommer under 2019 utveckla sitt arbete med att bevaka och tillvarata de möjligheter som erbjuds att delta i innovations- och samverkansprojekt som stärker den sociala såväl som den ekologiska hållbarheten som finansieras av EU:s fonder och program.

För att kunna nå och kommunicera med förvaltningens målgrupper är en viss del av verksamhetsinformation översatt till flera språk. På förvaltningens medborgarkontor är en stor del av informationen flerspråkig och även i förvaltningens övriga verksamheter och reception finns information på fler språk.

Förvaltningen har deltagit i projektet ICEC, Interethnic Coexistense in Euoropean Cities, med syfte att utbyta erfarenheter mellan deltagarna i utvecklingen av mångkulturella samhällen. De tre deltagande städerna var Stockholm, Amsterdam och Wien. Lärdomar från projektet är att det krävs uthållighet och systematik från kommuner samt offentliga aktörer för att skapa stabila, trygga och integrerade lokalsamhällen. Under året kommer förvaltningen att sprida kunskap från projektet.

Lokalförsörjning

Förvaltningen ska genom att utveckla de prognos- och planeringsverktyg som används för att bedöma det långsiktiga behovet av förskoleplatser i stadsdelsområdet säkerställa att förskoleutbyggnaden tillgodoser det behov som nyproduktion av bostäder genererar. Förvaltningen bevakar att det byggs bostäder för äldre och för kvinnor och män med

funktionsnedsättning och att offentliga verksamheter och miljöer är tillgängliga för alla, oavsett ålder eller funktionsförmåga. För att förbättra tillgängligheten i förvaltningens offentliga lokaler som tar emot besökare, kommer förvaltningen under verksamhetsåret att utreda förbättringsåtgärder.

Förvaltningen följer noga behovet av ändamålsenliga lokaler kopplat till den växande stadsdelen och avvecklar och utvecklar lokalerna utifrån rådande förändringar. Detta sker genom det löpande prognosarbetet - veckovis, årlig verksamhetsplanering, treåringen och femårsplaneringen.

Upphandling och inköp

Förvaltningens upphandlings- och inköpsverksamhet ska främja valfrihet, kostnadseffektivitet, miljö och klimat och social hållbarhet. Det är av stor vikt att ha ett gott samarbete med externa aktörer för en hög kvalitet i förvaltningens olika verksamheter. Under 2019 avser förvaltningen att utveckla arbetet med upphandlingar samt uppföljning av upphandlingar. Förvaltningen säkerställer att kompetens finns för arbetet med upphandling, konkurrensutsättning samt avtalsdokumentation.

Staden som arbetsgivare

Förvaltningen fortsätter sitt arbete för att vara en attraktiv, jämställd och utvecklingsorienterad arbetsgivare med gott bemötande mellan medarbetare och mot brukare. Inom förskolan fortsätter arbetet med att implementera förvaltningens handlingsplan för att öka andel förskollärare och barnskötare ².

Staden centralt ska ta fram en stadsövergripande ledarprofil som förvaltningen kommer implementera där grundläggande kompetens för chefer och ledare när det gäller ledarskap, arbetsmiljö med mera kommer ingå.

Förvaltningen fortsätter den påbörjade satsningen med att utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet. För att säkerställa en god arbetsmiljö för socialsekreterare och biståndshandläggare arbetar förvaltningen utifrån handlingsplanen för gruppen. Arbetet mot diskriminering integreras som en naturlig del i det systematiska arbetsmiljöarbetet genom att alla enheter kontinuerligt undersöker verksamheten för att upptäcka eventuella risker eller hinder för lika rättigheter.

Arbetet med att minska förvaltningens sjukfrånvaro är fortsatt högt prioriterat och förvaltningen kommer att göra fördjupade analyser av sjukfrånvarostatistiken för att säkerställa att förebyggande och hälsofrämjande insatser riktas på rätt sätt till olika grupper av sjukskrivna medarbetare.

Förvaltningen intensifierar arbetet med att göra heltid till norm vid nyanställning och erbjuda kvinnor och män med ofrivillig deltidsanställning heltidsanställning.

För att förvaltningens lediga tjänster ska bli mer attraktiva för personer med funktionsnedsättning att söka kommer förvaltningens platsannonser att utvecklas. Utbildning

² Handlingsplan beslutad av nämnden i samband med tertialrapport 2, 2017

kring diskrimineringsgrunderna och de möjligheter till anställningsstöd som finns kommer att genomföras för förvaltningens chefer.

KF:s inriktningsmål:

1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Nedan redovisar förvaltningen ett urval av de mest prioriterade satsningarna under respektive verksamhetsområdesmål.

I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort.

Genom förvaltningens samordnade insatser i form av uppsökande och förebyggande arbete, i samverkan med andra förvaltningar, Jobbtorg, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Landstinget ska kvinnor och män snabbt få en egen försörjning. En särskild satsning görs kring ensamstående kvinnor med barn som bor i Rågsved.

Förvaltningen har tagit fram en strategi för ett långsiktigt och hållbart mottagande av nyanlända i Enskede-Årsta-Vantör som innebär ett erbjudande om tidigt socialt stöd till nyanlända. Förvaltningen har två inkluderingslotsar som bland annat ger nyanlända råd och stöd kring att söka stadigvarande bostad. Förvaltningen erbjuder introduktionsförskola för nyanlända och verksamheten planerar att utökas till Dalen och Östbergas öppna förskolor.

Förvaltningen erbjuder feriearbete till skolungdomar i åldern 16-19 år under sommar-, höst- och vinterlov och har utbyte med Norrmalms stadsdelsförvaltning. Förvaltningen har en väl etablerad samverkan med högskolor och universitet kring studentmottagande och verksamhetsförlagda utbildning (VFU) och kommer att se över möjligheterna att skapa ett akademiskt kluster med samarbete mellan näringsliv och akademi.

Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i

Förvaltningen har olika områdesbaserade samverkansformer för ökad trygghet så som samverkan med polis, fält, skola och andra aktörer i närområdet så som bostadsbolagen som syftar bland annat till att förebygga kriminalitet, våld och utanförskap. Samverkan inom det lokala brottsförebyggande rådet ska utvecklas och ges en tydligare koppling till det förebyggande arbetet kring alkohol, narkotika, dopning och tobak samt till trygghetsinventeringar och att utveckla lokal platssamverkan.

Östberga kulturhus är ett allaktivitetshus som rymmer flera olika öppna verksamheter som bibliotek, öppen förskoleverksamhet, fritidsgård och är en mötesplats för äldre. Huset ska bidra till en trygg och inkluderande miljö i området som uppmuntrar kreativa och innovativa samarbeten.

Förvaltningen förstärker dialogarbetet vid utveckling av parker och grönområden för att öka tryggheten och skapa jämställda stadsmiljöer. Slyröjning och utökad belysning görs på platser som känns otrygga. Förvaltningen kommer att identifiera otrygga platser där bevakning kan ske med kameror. Det trygghetsskapande arbetet vid och omkring Gullmarsplan utökas.

Förvaltningen fortsätter det våldspreventiva arbetet i samarbete med utbildningsförvaltningen i Rågsved och Hagsätra genom programmet Mentorerna i våldsprevention (MVP) och Agera tillsammans. Arbetet med att förebygga våld sker i samverkan mellan socialtjänst, skola, fritidsverksamhet, polis och fältassistenter där medarbetare utbildas i programmets teman.

I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige

Förvaltningen fortsätter implementera handlingsplanen för att öka andel förskollärare och barnskötare och ska bland annat utreda hur rekryteringsprocesser inom förskola kan utvecklas, vidareutveckla forum för kollegialt lärande, möjliggöra kompetensutveckling för förskolechefer. Förskolan samverkar med sju andra kommuner i Malmö universitets forskning- och utvecklingsprogram Flerstämmig undervisning i förskolan (FundIF).

Öppna förskolorna i Rågsved och Högdalen drivs som introduktionsförskolor på deltid. För att nå målet om ökad inskrivningsgrad i förskolan pågår ett samarbete med de närliggande kommunala förskolorna. Dalens och Östbergas öppna förskolor ska utveckla ett arbete med introduktion till förskola, SFI för föräldralediga samt samhällsvägledning i verksamheten. Möjligheterna att ytterligare utveckla samverkan med Jobbtorg på öppna förskolorna ska ses över.

Det redan pågående våldsförebyggande arbetet i förskolorna fortsätter. Snösätra, Rågsved och Hagsätra förskolor har inlett ett samarbete med närområdets skolor och myndigheter och detta kommer att utvecklas. Snösätra förskolor arbetar med materialet *Stegen* som påminner om programmet mentorerna i våldsprevention som stadsdelen arbetar med.

I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet

För att motverka hemlöshet har förvaltningen en hyresrådgivare som erbjuder stöd till framförallt barnfamiljer som hotas av vräkning på grund av hyresskuld. Förvaltningen har sedan tidigare en nollvision när det gäller vräkning av barnfamiljer och kommer att se över former för att vidareutveckla metoder och arbetssätt i det vräkningsförebyggande arbetet.

För att placerade flickor och pojkar ska få bättre livsförutsättningar fokuserar familjevården på uppföljning av barnens skolresultat. Skolfam är en förebyggande arbetsmodell för familjehemsplacerade barn som syftar till att öka förutsättningarna för en god utveckling.

I syfte att öka elevers skolnärvaro och framgång med skolarbete har Skolsocialt stödteam (SST) bildats. En framgångsfaktor i bildandet av SST har varit det välfungerande samarbetet mellan stadsdelsförvaltningen och utbildningsförvaltningen och den samverkansöverenskommelse som förvaltningarna har tecknat.

Förvaltningen ska utveckla arbetssätt för att säkerställa att allvarssamtal med ungdomar och deras föräldrar samt polis ska hållas inom 48 timmar efter det att det kom till socialtjänstens kännedom att den unge för första gången begått eller misstänkts ha begått brott.

Inom ramen för Sociala insatsgrupper kommer stödet till personer i åldersgruppen 19-29 år permanentas. Ett ökat fokus kommer att vara att utveckla arbetet med att nå ut till den yngre

målgruppen.

Stadsdelsområdets fältassistenter bedriver ett uppsökande arbete i samverkan med skola, socialtjänst, fritidsgårdar och andra relevanta aktörer. Det uppsökande arbetet ska utvecklas med fokus på drogprevention och fokusera på att nå bland andra unga flickor, HBTQ-personer, flickor och pojkar med funktionsnedsättning och ensamkommande flickor och pojkar.

Kvinnor och män som tvingats bryta med sin familj på grund av att de utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck ska få stöd i att skaffa sig ett nytt nätverk. En kartläggning av resurser i civilsamhället, som kan vara ett stöd i detta arbete, kommer att genomföras. Förvaltningens arbete med V.I. P, Viktig Intressant Person, permanentas. Det ger personer med intellektuell eller psykisk funktionsnedsättning mer kunskaper om känslor, gränssättning och våld.

I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

Förvaltningen ska, i samarbete med dietist och kostenheten, utöka möjligheten för personer i stadsdelsområdet att äta i sällskap med andra på de sociala mötesplatserna, i syfte att bidra till social gemenskap och goda matvanor. I syfte att arbeta mer proaktivt, bidra till trygghet och en säker tillvaro i ordinärt boende kommer informationstillfällen kring brotts- och brandförebyggande arbete, fallolyckor och psykisk ohälsa att äga rum på förvaltningens nio öppna mötesplatser.

Förvaltningens två aktivitetscenter ska undersöka behovet av en så kallad matlustgrupp, där besökarna ges möjlighet till gemensam måltid i kombination med social gemenskap. Under året ska förvaltningens dietist förvalta, implementera och sprida förvaltningens app Nollvision undernäring.

Folkhälsoperspektivet ska stärkas i alla utredningar inom äldreomsorgen. Förvaltningen kommer att arbeta för att perspektivet förtydligas i stadens kartläggningsinstrument som används i utredningar inom äldreomsorgen och att staden erbjuder utbildning till biståndshandläggarna.

En del i arbetet med att säkerställa att äldre som vill bo kvar hemma får adekvat stöd är att arbetet med projekt Tryggt mottagande i hemmet fortsätter under 2019.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	3,3 %	2,8 %	Tertial
 Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,7 %	1,6 %	Tertial
 Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,3 %	1,1 %	Tertial

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	58 st	1 050 st	Tertial
 Antal tillhandahållna platser för feriejobb	1600 st	9 000 st	Tertial
 Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	85 st	1 050 st	Tertial
 Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	320	Tas fram av nämnden	Tertial
 Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	1600 st	9 000 st	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla arbetet med samhällsvägledning för nyanlända, med särskilt fokus på att ge kunskaper om bostadssituationen.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna stärka samverkan kring personer med olika funktionsnedsättningar och förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.	2019-01-01	2019-12-31

Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom nämndmålet I Enskede-Årsta-Vantör är kvinnor och män självförsörjande.

Vägen mot självförsörjning

För att säkerställa att kvinnor och män som söker försörjningsstöd på grund av arbetslöshet snabbt kommer ut i arbete remitteras de omgående till Jobbtorg. Mer än hälften av de kvinnor och män som är aktuella inom förvaltningen, har ett långvarigt beroende av försörjningsstöd. I den gruppen finns cirka 300 kvinnor eller män som är nollklassade, de vill säga inte har någon sjukpenning och som i regel aldrig har haft någon anställning eller sjukpenning.

För att kvinnor och män i den gruppen ska få en egen försörjning behövs samordnade insatser, internt och externt. Förvaltningen ser en samordnad individuell plan (SIP) som ett möjligt arbetssätt för att kartlägga och strukturera arbetet och insatserna kring den enskilde. Genom FINSAM (finansiell samordning) där kommunen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Landstinget ingår, kommer projektet Aktivitetsplatsen att starta under 2019. Projektet kommer att erbjuda för-rehabiliterande och arbetsförberedande insatser för målgruppen personer som saknar sjukpenning. Förvaltningen ser över möjligheten att öka tillgängligheten till försörjningsstödet genom öppen mottagning en kväll per vecka.

Cirka en fjärdedel av förvaltningens aktuella ärenden inom försörjningsstödet bor i Rågsved. I Rågsved har också cirka 300 barn föräldrar som är aktuella inom försörjningsstödet. En särskild satsning görs i samverkan med Individ och familjeomsorgen barn och unga, jobbtorg och Arbetsmarknadsförvaltningen kring ensamstående kvinnor med barn som bor i Rågsved. Bland annat kommer Stockholmsjobb att provas för att denna grupp ska bli självförsörjande. Förvaltningen ser över behov och möjligheter att ha egna arbetsförberedande insatser i och med att steget till Stockholmsjobb och OSA (offentligt skyddat arbetet) är stort för många.

Som en del av det uppsökande arbetet inom försörjningsstöd kommer förvaltningen att

kartlägga gruppen gymnasieungdomar som lever i familjer med långvarigt försörjningsstöd. Målsättningen är att nå ut till ungdomar och erbjuda information och stöd till ungdomar kring att studera eller söka arbete, för att på så sätt förhindra att de blir aktuella inom försörjningsstödet.

Genom Rågsveds Community center (RCC) och Dalens Community center (DCC) arbetar förvaltningen med målgruppen vuxna 18-29 år. Verksamheterna arbetar uppsökande i områdena och erbjuder dem i målgruppen som inte uppbär försörjningsstöd, hjälp att strukturera sin vardag, söka arbete eller studieplats samt länka vidare till andra aktörer som till exempel Jobbtorg. Verksamheterna kommer under 2019 att intensifiera sitt arbete för att nå fler kvinnor samt fler kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Etablering av nyanlända

Förvaltningen har tagit fram en strategi för ett långsiktigt och hållbart mottagande av nyanlända i Enskede-Årsta-Vantör som ska implementeras genom samverkan mellan avdelningarna och som innebär ett erbjudande om tidigt socialt stöd till nyanlända. För att förbättra förutsättningarna för nyanlända att etablera sig i stadsdelsområdet har förvaltningen två inkluderingslotsar. Deras arbetsuppgifter består i att informera om samhällsservice som erbjuds, studie- och arbetsmöjligheter och att samordna informationsträffar i ämnen som är av vikt för målgruppen. Ett viktigt område är råd och stöd kring att söka stadigvarande bostad.

Förvaltningen erbjuder introduktionsförskola för nyanlända. På introduktionsförskola kan deltagare få råd och stöd av studie- och yrkesvägledare, läsa Svenska för invandrare (SFI) och introduceras till den ordinarie förskolans verksamhet. Introduktionsförskola bedrivs inom ordinarie öppna förskolan för att möjliggöra möten mellan nyanlända och etablerade. Under 2019 planeras verksamheten utökas till Dalen och Östbergas öppna förskolor.

Förvaltningen ska utveckla den lokala samverkan med aktörer från näringslivet och civilsamhället i syfte att skapa förutsättningar för jobb, integration samt social hållbarhet. Förvaltningen främjar nyföretagande och start-up verksamheter med betoning i första hand på nyanlända.

Fler fysioterapeuter och sjuksköterskor med utländsk utbildning ska erbjudas verksamhetsförlagd praktik på förvaltningens särskilda boenden för att kunna erhålla svensk legitimation.

För att utveckla arbetet och ta del av goda exempel kommer förvaltningen att göra ett studiebesök på stadsdelsförvaltningen i Askim-Högsbo-Frölunda i Göteborg som har startat ett samverkansprojekt för att snabbt få ut nyanlända i arbete.

Jämställdhet

Vad gäller kvinnors försörjning har tidigare kartläggningar visat att ensamstående kvinnor med barn i Rågsved och kvinnor med utländsk bakgrund som uppbär försörjningsstöd är två grupper som befinner sig särskilt långt bort från arbetsmarknaden. Förvaltningen kommer att fortsätta att arbeta med stadsdelsmammorna som modell för att nå de grupperna. Stadsdelsmammornas arbete kommer även att bestå av att erbjuda praktisk hjälp till

nyanlända att orientera sig i stadsdelen.

Feriearbetande ungdomar

I syfte att öka sysselsättningsgraden för unga flickor och pojkar erbjuder förvaltningen feriearbete till skolungdomar i åldern 16-19 år under sommar-, höst- och vinterlov. Förvaltningens målsättning är att alla unga flickor och pojkar som söker feriearbete skall erbjudas ett sådant. Syftet med feriearbete är att erbjuda unga ett första möte med arbetsmarknaden, att väcka intresse för Stockholms stad som arbetsgivare, att erbjuda ungdomar med särskilda behov en meningsfull sysselsättning samt ge värdefulla erfarenheter och referenser inför arbetslivet. Tillsättningen av feriearbeten görs i möjligaste mån utifrån ungdomens önskemål.

De flesta feriearbeten erbjuds inom äldreomsorg, förskolan, inom stadsmiljö fackförvaltningar och frivilligorganisationer. Genom olika projekt där förvaltningen bidrar med kostnader för handledare och material erbjuds också feriearbete till exempel inom kulturförvaltningen, Stadsmuseet, Kulturskolan Unga Berättar, Remakebolaget med mera. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning har även utbyte med Norrmalms stadsdelsförvaltning avseende feriearbetare. Ett utvecklingsområde är att hitta fler arbetsplatser för ungdomar med funktionsnedsättning.

Samverkan med akademien

Förvaltningens väl etablerade samverkan med högskolor och universitet kring studentmottagande och verksamhetsförlagda utbildning (VFU) fortsätter. Förvaltningen kommer att se över möjligheterna att skapa ett akademiskt kluster med samarbete mellan näringsliv och akademi. Stureby vård- och omsorgsboende är en av stadens tre Akademiska noder, vilket möjliggör samverkan med universitet och högskolor för att främja innovation och verksamhetsutveckling

Stadsdelsförvaltningen har en VFU-samordnare i syfte att höja kvaliteten på mottagandet av studenter samt avlasta verksamheterna som tar emot socionomstudenter. VFU-samordnaren fungerar som en kontaktperson mot högskolorna och ingår i stadens centrala nätverk. Efter avslutad praktik genomförs en utvärdering med studenterna för att på så sätt möjliggöra förbättringar till nästkommande termin. Förvaltningen kommer att utreda möjligheten att koppla ett traineeprogram till mottagandet av socionomstudenter för VFU.

Förvaltningen ska öka andelen studenter som genomför sin VFU i stadsdelsområdets förskolor och inväntar det nya samverkansavtalet mellan Stockholms läns lärosäten och kommuner om den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen. Under året kommer avdelningen att se över hur mottagande av VFU-studenter är organiserat samt handledarnas förutsättningar för att genomföra uppdraget samt behov av handledarstöd.

Inom ramen för förvaltningens utförarverksamheter för äldreomsorg arbetar förvaltningens AKA (adjungerad klinisk adjunkt) för att säkerställa hög kvalitet inom studentmottagande av cirka 200 studenter. Dessutom kommer ett stipendium att delas ut till årets studenthandledare i syfte att uppmuntra drivna och engagerade handledare. För att underlätta rekrytering och kunna behålla redan anställda sjuksköterskor deltar förvaltningen i äldrenämndens arbete med

att ta fram ett stadsgemensamt introduktionsprogram.

Avdelning kultur, fritid och demokrati har ett pågående samarbete med Skarpnäcks folkhögskolas fritidsledarutbildning för att ta emot praktikanter i verksamheten.

Samtliga utförarverksamheter har lokala överenskommelser med gymnasieskolor för mottagande av elever inom vård- och omsorgsprogram, så kallad arbetsförlagt lärande (APL).

Nämndmål

I Enskede Årsta Vantör är kvinnor och män självförsörjande

Beskrivning

Med självförsörjande menas att kvinnor och män har en egen försörjning i form av lön eller annan ersättning.

Förväntat resultat

Kvinnor och män lever självständiga liv och försörjer sig själva genom arbete eller annan ersättning. Nyanlända etableras snabbt på arbetsmarknad, bostadsmarknad, i studier i svenska och i samhällslivet. Förvaltningens verksamheter har samarbeten med lärosäten. Det finns en organisation för att ta emot studenter och praktikanter i verksamheterna.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel nyanlända kvinnor och män som får ett personligt erbjudande om samhällsvägledning inom en månad från det att stadsdelsförvaltningen har fått underlag över inflyttade till stadsdelsområdet	100		Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnden ska utveckla arbetssätt för att nå nyanlända kvinnor och män (egenbosatta, anhöriga och kommunanvisade) med erbjudande om samhällsvägledning	2019-01-01	2019-12-31
Stadsdelsnämnden ska, inom ramen för samhällsvägledning för nyanlända, utveckla arbetssätt och aktivt vägleda de nyanlända i bostadsfrågor	2019-01-01	2019-12-31
Stadsdelsnämnden ska, inom ramen för samhällsvägledning för nyanlända, utveckla samarbete med representanter för civilsamhället och/eller andra aktörer avseende etableringsfrämjande aktiviteter för kvinnor och män, flickor och pojkar.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska se över organisationen av VFU för att utöka antalet VFU-platser inom hela förvaltningen.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska utreda möjligheterna kring att koppla ett traineeprogram till mottagandet av socionomstudenter till VFU.	2019-01-01	2019-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)	85 %	Tas fram av nämnd	År
 Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	78 %	77 %	År
 Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	71 %	71 %	År
 Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	71 %	71 %	År
 Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	88 %	88 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna utveckla samverkan mot våldbejakande extremism.	2019-01-01	2019-08-31
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna inventera behovet och lämplig geografisk placering av nya parklekar.	2019-01-01	2019-12-31
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna och de ekonomiska konsekvenserna för fler parklekar med djur i staden.	2019-01-01	2019-12-31
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna verka för att utreda vilka områden som kan läggas till - och utöka redan godkända områden – som platser där stadens ordningsvakter verkar för att skapa trygghet för medborgarna.	2019-01-01	2019-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med utbildningsnämnden och i samverkan med polis och fritidsverksamhet inrätta och bidra till lokala operativa samverkansforum för barn i behov av samlade insatser från skola och socialtjänst.	2019-01-01	2019-12-31
 Trafiknämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna till utveckling av Stockholms stadsmiljöer genom exempelvis brukaravtal för skötsel av parklekar eller stadsodling.	2019-01-01	2019-12-31

Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom nämndmålet Enskede-Årsta-Vantör är ett tryggt och säkert stadsdelsområde att bo och vistas i.

Samverkan för ökad trygghet och trivsel

I Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning finns väl utvecklade samverkansformer för att skapa ökad trygghet och trivsel i stadsdelsområdet. Samverkan för ökad trygghet och trivsel i stadsdelsområdet är en högt prioriterad fråga för förvaltningen och de samverkansformer som finns utvecklas. Förvaltningen har till exempel olika områdebaserade samverkansformer för ökad trygghet, till exempel samverkan med polis, fält, skola och andra aktörer i närområdet så som bostadsbolagen som syftar bland annat till att förebygga kriminalitet, våld och utanförskap. Därtill kan även nämnas arbetet med Skolsociala stödteam som nämns mer under KF mål 1.4.

Under året ska förvaltningens samverkansöverenskommelse med polisen revideras. Samverkan inom det lokala brottsförebyggande rådet ska utvecklas och ges en tydligare koppling till det förebyggande arbetet kring alkohol, narkotika, dopning och tobak samt till trygghetsinventeringar och att utveckla lokal platssamverkan.

Östberga kulturhus är ett allaktivitetshus som rymmer flera olika öppna verksamheter som bibliotek, öppen förskoleverksamhet, fritidsgård och är en mötesplats för äldre. Föreningar har möjlighet att använda lokaler i huset för aktiviteter och mötesverksamhet. Huset ska fungera som en mötesplats för de boende i Östberga och bidra till en trygg och inkluderande miljö i området som uppmuntrar kreativa och innovativa samarbeten. Ett aktivt kulturhus som attraherar människor från andra delar av staden till sina aktiviteter fungerar även trygghetsskapande genom att bryta isoleringen av Östberga och levandegöra torget och området. De boende i Östberga involveras i verksamheten genom löpande dialoger kring verksamhetens innehåll.

Förvaltningens arbete med att stötta och uppmuntra ett aktivt civilsamhälle fortsätter. Förvaltningen kommer att undersöka hur civilsammanskapsaktörer på ett tydligare sätt kan söka bidrag och få hjälp med att nå de krav på uppföljning och dokumentation som ett säkert bidragsförfarande ställer. Förvaltningen kommer även att undersöka möjligheterna att samarbeta med flera stadsdelar kring hur civilsamhället kan involveras i det drogforebyggande arbetet.

Stadsdelsområdet tillhandahåller öppna mötesplatser för ungdomar via fritidsgårdar i de olika stadsdelsområdena. Dessa ska arbeta aktivt för att vara trygga och inkluderande mötesplatser för flickor och pojkar och erbjuda likvärdigt bemötande till alla besökare.

Förvaltningen kommer att genomföra trygghetsskapande åtgärder i Högdalen utifrån de förslag som togs fram av ungdomskommissionen sommaren 2018³.

Förvaltningens uppsökande verksamhet kommer att utveckla den information om trygghetsskapande åtgärder som finns till äldre invånare. Det trygghetsfrämjande arbetet riktat mot äldre sker i samverkan med olika aktörer så som civilsamhälle, polis och primärvård.

Förvaltningen stödjer det trygghetsskapande arbetet som nattvandrande vuxna bedriver i Rågsved och Dalen och kommer att utöka stödet till andra stadsdelsområden.

Förvaltningen har en tydlig och väl förberedd krisorganisation som arbetar för en ökad förmåga att hantera stora olyckor eller kriser i stadsdelen. Arbetet sker genom samverkansgruppen för POSOM.

Utveckling av stadsmiljön för ökad trivsel och trygghet

Förvaltningen kommer att söka medel ur trygghetsfonden och förstärker dialogarbetet vid utveckling av parker och grönområden för att öka tryggheten och skapa jämställda stadsmiljöer. Strykning och utökad belysning görs på platser som känns otrygga och förvaltningen kommer även att identifiera otrygga platser där bevakning kan ske med kameror. Förvaltningen utökar sin information kring stadens städgaranti samt hur

³ Ungdomskommissionen bestod av sommarjobbande ungdomar som sommaren 2018 fick i uppdrag av stadsledningskontoret att arbeta med trygghetsfrågor utifrån ett ungdomsperspektiv.

förvaltningen tar emot synpunkter på och felanmälningar av den yttre miljön. Förvaltningen genomför dessutom trygghetsinventeringar samt utreder möjligheterna till ökad platssamverkan tillsammans med berörda förvaltningar och privata aktörer med utgångspunkt i modellen för Business Improvement Districts (BID).

Platssamverkan i Östberga ska fortsätta att utvecklas för att öka trivsel och trygghet i området tillsammans med Trafikkontoret, Sisab, Svenska bostäder, utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen, polisen och i dialog med medborgare och civilsamhällesorganisationer.

Förvaltningen har fortsatt dialog med förskolor och skolor om utveckling av parkerna inom stadsdelsområdet i syfte att ta hänsyn till de minsta barnens behov vid utveckling av parker och lekplatser.

Inom förvaltningen fortsätter samverkan mellan olika verksamhetsområden för att öka tryggheten i det offentliga rummet. Den information som inkommer i olika dialoger används som underlag till åtgärder i den offentliga miljön. Förvaltningen kommer att fortsätta utveckla former för återkoppling till medborgarna utifrån inkomna förslag, idéer och felanmälningar.

Befintliga forum för samverkan mellan olika förvaltningar, t.ex. forum för att skapa jämställda och trygga utemiljöer för rekreation och idrott, fortsätter.

Förvaltningen kommer att genomföra upphandlingar av parkskötsel inom hela stadsdelsområdet, med syfte att ställa högre och tydligare krav på parkdriftsentreprenörer. Målet är att detta ska stärka den upplevda tryggheten i den offentliga miljön.

Demokratiundersökningen från 2018 visade att få Stockholmare inom stadsdelsområdet vet hur de ska gå tillväga för att påverka beslut som rör deras närmiljö, med särskilt låga värden för målgruppen kvinnor. Förvaltningen kommer under året att arbeta med information till besökare för att öka deras kunskap om hur beslut rörande den offentliga miljön kan påverkas. Vid större stadsutvecklingsprojekt kommer förvaltningen utreda hur informationsflöden kan utvecklas. Det kan handla om riktade informationskampanjer genom medborgarkontoret eller att använda digitala plattformar i högre grad för att nå fler grupper, med särskild fokus på flickor och kvinnor.

Det trygghetsskapande arbetet vid och omkring Gullmarsplan utökas genom att kameror kommer att sättas upp samt att städningen i samband med stora evenemang intensifieras.

Implementering av stadens ANDT-program

Förvaltningen ska implementera stadens ANDT-program (alkohol, narkotika, doping och tobak) i samtliga verksamheter. I programmet nämns stadens kultur- och fritidsverksamheter som viktiga delar i det förebyggande ANDT-arbetet för barn och unga. För ett samlat grepp om arbetet ska lokala handlingsplaner för ANDT-arbetet tas fram och implementeras under året. Arbetet länkas till revideringar av de lokala handlingsplanerna för Trygghetsplan för fritidsgårdar och parklekar i Enskede-Årsta-Vantör.

Våldspreventivt arbete

Förvaltningen fortsätter det etablerade våldspreventiva arbetet i samarbete med

utbildningsförvaltningen i Rågsved och Hagsätra genom programmet Mentorerna i våldsprevention (MVP) och Agera tillsammans. Arbetet med att förebygga våld sker i samverkan mellan socialtjänst, skola, fritidsverksamhet, polis och fältassistenter där medarbetare utbildas i programmets teman. Ytterligare personal kommer att utbildas i programmet som kommer att inkludera tre nya teman: hedersrelaterat våld och förtryck, antirasism och pornografins påverkan på barn och unga.

Förvaltningens förebyggande arbete för ökad trygghet i Östberga fortsätter genom att förebygga och förhindra utanförskap för gruppen barn och unga som riskerar att utveckla en destruktiv livsstil. Arbetet består till stor del av att knyta kontakter med ungdomar och unga vuxna i området och motivera dessa till att delta i organiserade aktiviteter. Förvaltningen har ett Idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Fryshuset för att nå fler barn och unga i området.

För att förstärka arbetet med ökad trygghet i Östberga arbetar förvaltningen med medborgardialogen Uppväxt fri från våld i Östberga. Medborgardialogen har inriktningen på flickor och pojkar från 0-6 år och hur de ska få en uppväxt fri från våld. Under året har en perspektivinsamling genomförts genom att ett 80-tal kvinnor och män har intervjuats, hälften av de intervjuade är föräldrar i Östberga och hälften är tjänstepersoner och politiker. Intervjuerna har sammanställts i en perspektivrapport som ska utgöra underlag för de dialogmöten som ska ske med medborgare, tjänstepersoner och politiker, med start i januari.

Förvaltningen fortsätter arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism genom att revidera och följa den lokala handlingsplanen. Det innebär även att säkerställa rutiner för att bidrag och tillgång till lokaler inte går till någon aktör som uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism. Personal inom förvaltningens verksamheter ska få utbildning och ökad kompetens för att arbeta förebyggande gentemot personer som kan vara i riskzon att radikaliserats till våldsbejakande extremism och för att ge riktade insatser till barn som blivit indragna i dessa miljöer. Utbildning kommer även genomföras i samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen, socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen för att uppmärksamma och hantera tecken på våldsbejakande extremism hos de personer som verksamheterna gemensamt kommer i kontakt med.

Nämndmål:

Enskede-Årsta-Vantör är ett tryggt, säkert och välskött stadsdelsområde att bo och vistas i

Beskrivning

Med trygg och säker avses att flickor och pojkar, kvinnor och män inte utsätts för brott eller våld, såväl hemma som i det offentliga rummet.

Med välskött avses en stadsdel fri från klotter, skadegörelse och nedskräpning.

Detta uppnås genom trygghetsinventeringar och trygghetsvandringar.

Destruktiva maskulinitetsnormer och hedersnormer ifrågasätts och motverkas.

Förväntat resultat

Flickor och pojkar, kvinnor och män känner sig trygga i stadsdelsområdet och lever ett liv fritt från våld.

Utanförskap och kriminalitet förhindras.

Stadsdelen är ren, välskött och fri från klotter.

Stadsmiljöarbetet präglas av ett jämställdhetsperspektiv och är inkluderande med trygghet i fokus.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen ska söka trygghetsmedel för trygghetshöjande åtgärder, såsom t.ex. belysning och trygghetsröjningar.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska ha en nära dialog med förskolor och skolor i samband med parkutvecklingsprojekt.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska utveckla tillämpningen av dialog med medborgare kopplade till parkutvecklingsprojekt.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska genomföra trygghetsinventeringar i samband med ansökan om trygghetsmedel.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska revidera Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnds handlingsplan mot våldsbejakande extremism.	2019-01-01	2019-05-31
Förvaltningen ska genomföra en kompetenshöjande insats för personal inom ekonomiskt bistånd i samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen om våldsbejakande extremism.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska genomföra en kompetenshöjande insats för personal inom socialtjänsten i samverkan med socialförvaltningen om våldsbejakande extremism.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska genomföra en webbutbildning om våldsbejakande extremism för relevant personal inom förvaltningens verksamheter.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska ta fram en rutin för att säkerställa att lokaler inte lånas eller hyrs ut till aktörer som stödjer eller är involverade i våldsbejakande extremism.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska ingå ny samverkansöverenskommelse med lokalpolisen	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska tydliggöra information rörande stadens städgaranti som innebär att städning och tömning av offentliga papperskorgar ska ske inom 24 timmar efter anmälan.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska samarbeta med Idrottsförvaltningen om jämställda, attraktiva och trygga motionsplatser samt träffpunkter.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska fortsätta sitt samarbete mellan skola och socialtjänst med våldsprevention utifrån programmet mentorer i våldsprevention, MVP.	2019-01-01	2019-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen ska verka för samordning av skötsel, underhåll och investeringar av den offentliga miljön	2019-01-01	2019-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	41 %	41 %	Tertial
 Andel nöjda föräldrar till barn i förskolan	90 %	90 %	År
 Antal barn per grupp	16	16	Tertial
 Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9	4,9	Tertial
 Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,8	3,8	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda sommarkolloverksamhetens avgiftsmodell, både gällande dygnsavgiften per barn och de inkomstspann som ligger till grund för de olika avgiftsnivåerna	2019-01-01	2019-12-31
 Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla arbetssätt och rutiner för att säkerställa att utbildningsnämndens samordningsansvar för elever med upprepade och längre frånvaro är väl fungerande oavsett huvudman	2019-01-01	2019-12-31

Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom nämndmålet Enskede-Årsta-Vantör förskolor och öppna förskolor främjar alla flickor och pojkars utveckling och lärande

Utveckling av förskolan

Utgångspunkten för hur förskolorna organiserar sin verksamhet är läroplanens uppdrag, barngruppens sammansättning samt kommunfullmäktiges riktlinjer för personaltäthet och barngruppens storlek.

I syfte att stärka förskolornas organisatoriska förutsättningar ska förvaltningen fortsätta det långsiktiga arbetet med att implementera handlingsplanen för att öka andel förskollärare och barnskötare. Förvaltningen ska bland annat utreda hur rekryteringsprocesser inom förskola kan utvecklas, vidareutveckla forum för kollegialt lärande, möjliggöra kompetensutveckling för förskolechefer samt utveckla förskolornas lärmiljö så att den bidrar till alla flickor och pojkars utveckling och lärande.

För att säkerställa alla barns rätt till en likvärdig förskola erbjuds förskolorna handledning och utbildning av förvaltningens centrala special- och språkpedagogiska stödteam.

Förvaltningen kommer att utveckla och följa upp det systematiska kvalitetsarbetet inom förskolan med utgångspunkt i den reviderade läroplanen (LPFÖ18), Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport Förskolans arbete med jämställdhet och FN:s konvention om barnets rättigheter som blir lag 2020. I det utvecklingsarbetet medverkar förvaltningens samtliga förskolor i samverkan med sju andra kommuner i Malmö universitets forskning- och utvecklingsprogram Flerstämig undervisning i förskolan (FundIF). Syftet med programmet

är att utveckla kunskap, förhållningssätt och arbetsmetoder inom området undervisning i förskolan – för att ge alla barn bästa möjliga förutsättningar till lärande. Deltagandet syftar även till att förtydliga och möjliggöra förskolechefens och förskollärarens pedagogiska ledarskap. Fokus är på vad som kan känneteckna undervisning i musik, motorik-rörelse, matematik, naturvetenskap och teknik. Försättningsvis kommer även förvaltningens språkprogram att aktualiseras i relation till den reviderade läroplanen LPFÖ 18. Förvaltningen ser positivt på att använda Skolverkets utmärkelse Skola för hållbar utveckling och uppmuntrar enheterna att använda Stockholms stads Kvalitetsutmärkelse som ett verktyg i utveckling av förskolornas systematiska kvalitetsarbete.

För att stärka förskolans samverkan med hemmet är brukarundersökningens resultat ett viktigt underlag för förskolans uppföljning och planering av verksamhet och det är viktigt med en hög svarsfrekvens. Förvaltningen ska utveckla förskolornas arbete med brukarundersökningen bland annat genom likvärdig återkoppling till brukarna. Brukarundersökningens resultat visar på utvecklingsområden. Utifrån resultatet på brukarundersökning 2018, har en handlingsplan tagits fram för varje enhet. Handlingsplanen tas fram av enhetschef och är både till för varje enhets uppföljning samt för att avdelning förskola ska få information om vilket stöd enheterna behöver. Särskilda handlingsplaner tas även fram för de förskolor som fått ett resultat under 70%. Handlingsplanerna för de enskilda förskolorna ska följas upp av avdelning förskola i mars 2019, för att se vilka ytterligare insatser som behöver göras. Förvaltningen ska också se över vilket stöd enheterna behöver samt hur goda exempel kan spridas mellan enheterna. Under våren genomförs nästa brukarundersökning. Förvaltningen kommer använda resultatet för att utvärdera om pågående insatser fått effekt.

Förskoleutbyggnad

Förvaltningen kommer att utveckla de prognos- och planeringsverktyg som används för att bedöma det långsiktiga behovet av förskoleplatser i stadsdelsområdet. Vid större stadsutvecklingsprojekt som rör flera stadsdelsområden, ska berörda stadsdelsförvaltningar samverka för att täcka det behov som uppstår. Hur det ska skötas rent administrativt, med boende inom ett stadsdelsområde som vill gå på närmsta förskola som ligger inom ett annat stadsdelsområde, behöver utredas på en övergripande nivå inom staden.

Förvaltningen kommer tillsammans med utbildningsförvaltningen och Sisab att utreda möjligheterna att integrera förskola och skola i samma byggnad. Detta skulle bland annat innebära gemensamt kök och gårdsyta och hur detta ska möjliggöras behöver utredas.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsområde kommer att expandera under de kommande åren och i planerade nybyggnationsområden ställs höga krav på placering av förskola. Förvaltningen har därför fått i uppdrag att ta fram förslag och planera för en förskola med högre kapacitet och upp till 16 avdelningar. Förskolans kapacitet ska bland annat möjliggöra stora ytor för utemiljön till skillnad från vad verksamheter med lägre andel barn har möjlighet till. För utformande av förskolegården kommer förvaltningen att söka samarbete med olika lärosäten, bland annat gymnastik- och idrottshögskolan (GIH).

Vid nybyggnation eller renovering av befintliga förskolor ska förvaltningen utreda möjligheterna att inrätta tillagningskök.

Vid nybyggnation av förskolor säkerställer förvaltningen att tillgänglighetskrav tillmötesgås genom att hänvisa till funktionsprogrammet.

Samverkan förskola och socialtjänst

Till stöd och vägledning för medarbetare inom förskolan, då de har oro för att barn far illa, finns materialet "Rosa pärm", som är framtaget i samverkan mellan förskolorna och individ- och familjeomsorg barn och unga. Materialet ska fortsätta revideras och bli klart 2019. I den nya versionen ska även hedersrelaterat våld och våld i nära relation behandlas. Detta gemensamma arbete är ett, av flera sätt, att stärka samverkan mellan förskola och socialtjänst i syfte att barn och deras vårdnadshavare ska få stöd i tidigt skede. Förvaltningen kommer även utveckla sitt samarbete inom barnrättsområdet mellan socialtjänsten och förskolan. Ytterligare ett led i det förebyggande arbetet är att fler mötesforum mellan förskola och socialtjänst ska utvecklas under 2019.

Förskola och socialtjänst, båda avdelningarna inom individ och familjeomsorg, samarbetar genom projektet "Nya vägar" med Ersta vändpunkt kring barn till missbrukare. Projektet ger ökad kunskap till förskolepersonal om missbruk och hur barn kan påverkas av att leva med missbrukande förälder samt när det är lämpligt att göra orosanmälan till socialtjänsten. Förskolan kan hänvisa till Ersta där familjer kan få stöd. Detta arbete går också i linje med Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken avsikter kring att tidigt upptäcka, bemöta och agera för hjälp och stöd till barn med missbrukande föräldrar.

Ökad inskrivningsgrad i förskolan

De öppna förskolorna i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde erbjuder pedagogiska aktiviteter för barn 0-6 år, samt en mötesplats för föräldrar och familjer där de ges möjlighet till social samvaro, stöd i föräldrarollen och nätverksskapande.

Öppna förskolorna i Rågsved och Högdalen drivs sedan 2018 som introduktionsförskolor på deltid, i syfte att öka kunskapen om svensk förskola och samhället och därmed förtroendet för förskolans arbetssätt och på sätt bidra till gynnsam utveckling för barn. För att nå målet om ökad inskrivningsgrad pågår ett samarbete med de närliggande kommunala förskolorna. Föräldrarna kommer att erbjudas guidning genom planerade besök i förskolor samt informationstillfällen på de öppna förskolorna.

Dalens och Östbergas öppna förskolor ska utveckla ett arbete med introduktion till förskola, SFI för föräldralediga samt samhällsvägledning i verksamheten. Möjligheterna att ytterligare utveckla samverkan med Jobbtorg på öppna förskolorna ska ses över.

Jämställdhet

Förvaltningen kommer att arbeta för att förskolecheferna tydliggör förskolans jämställdhetsuppdrag i det systematiska kvalitetsarbetet samt genomföra kompetensutvecklingsinsatser inom området för att säkerställa att personalen är förtrogen med

jämställdhetsuppdraget i förskolans läroplan. Avdelning förskola ska också se över förskolans lärmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv.

Våldsförebyggande arbete i förskolan

Det redan pågående våldsförebyggande arbetet i förskolorna fortsätter. Snösätra, Rågsved och Hagsätra förskolor har inlett ett samarbete med närområdets skolor och myndigheter och detta kommer att utvecklas. Snösätra förskolor arbetar med materialet *Stegen* som påminner om programmet mentorer i våldsprevention som stadsdelen arbetar med. Stegen fungerar våldsförebyggande genom att stävja aggressivt beteende och öva upp barnens empatiska och prosociala förmåga. Stegen har till skillnad från MVP inte en uttalad genusansats, men genom att programmet hindrar fysisk och verbal aggressivitet så är målet att på sikt även minska mäns våld mot kvinnor. Ytterligare en skillnad är att Stegen riktar sig till barn i åldrarna 1-5 år. Rågsved förskolor kommer fortsätta arbetet med användningen av Brottsoffermyndighetens material Jag vill veta och boken Liten och trygg. Enheternas erfarenheter av metoderna kommer att utvärderas för att sedan spridas till andra enheter i stadsdelsområdet.

Arbetet med att genomföra medborgardialoger kring En uppväxt fri från våld har startat i Östberga under 2018 med intervjuer och information till vårdnadshavare inom förskolan. Intervjuerna har sammanställts i en perspektivrapport som ska utgöra underlag för de dialogmöten som ska ske med medborgare, tjänstepersoner och politiker, med start i januari.

Nämndmål:

Enskede-Årsta-Vantörs förskolor och öppna förskolor främjar alla flickor och pojkars utveckling och lärande

Beskrivning

Med att främja utveckling och lärande menas att alla barn som deltar i förskola och öppen förskola erbjuds en pedagogiskt stimulerande och trygg verksamhet som utgår från skollag och läroplan.

Förväntat resultat

Enskede-Årsta-Vantör förskolor håller en hög pedagogisk kvalitet och erbjuder flickor och pojkar undervisning, utbildning och omsorg i en trygg och stimulerande miljö.

Förskolan arbetar för att alla barns rättigheter och behov beaktas utifrån Barnkonventionen. Förskolans kvalitetsarbete följs upp systematiskt utifrån läroplanen. Förskolan arbetar för att motverka traditionella könsnormer i enlighet med läroplanen och möjliggör inflytande och delaktighet för alla flickor och pojkar utifrån barnets perspektiv.

Öppna förskolans verksamhet bidrar till att flickor och pojkar utvecklar förmågor till socialt samspel, lek, språk och skapande. Vårdnadshavare får ett ökat förtroende och kunskap om förskola vilket bidrar till att inskrivningsgraden i förskolan ökar.

Flickor och pojkar som riskerar att fara illa uppmärksammas av förskolan och öppna förskolan och samarbetet med socialtjänsten fungerar väl.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel kvinnor och män som besöker öppna förskolan som känner att de har inflytande i verksamheten	90 %		År
♀ Andel kvinnor och män som besöker öppna förskolan som tycker att alla barn, oavsett kön, ges lika möjligheter till lärande och utveckling	90 %		År
Andel vårdnadshavare som svarar på brukarundersökningen för förskola	70 %		År
Förskolornas resultat på område "Barns språkliga och kommunikativa utveckling" i kvalitetsindikatorn (WKI)	3,8		År
Förskolornas resultat på område "Pedagogisk miljö och material" i kvalitetsindikatorn (WKI)	3,8		År
Förskolornas resultat på området "Barns matematiska utveckling"	3,8		År
Förskolornas resultat på området "Naturvetenskap och teknik"	3,8		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Avdelning förskola medverkar i forskning- och utvecklingsprogrammet Flerstämmig undervisning i förskolan (FundIF)	2019-01-01	2019-12-31
Avdelning förskola ska genomföra informations- och kompetensutbildningssatsningar för medarbetare om måltidspedagogik.	2019-01-01	2019-12-31
Avdelning förskola ska revidera förvaltningens språkprogram utifrån läroplan för förskola (LPFÖ18).	2019-01-01	2019-12-31
Avdelning förskola ska se över VFU-processerna för att öka handledares möjlighet att ta emot fler studenter.	2019-01-01	2019-12-31
Avdelning förskola ska utreda hur rekryteringsprocesser inom förskola kan utvecklas.	2019-01-01	2019-12-31
Avdelning förskola ska utveckla förskolornas arbete med brukarundersökningen.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen kommer utreda möjligheter till samverkan mellan äldreomsorgens kostverksamhet/dietist och förskolans kostverksamhet.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska genomföra en inventering av tillgängligheten i förvaltningens befintliga förskolor och öppna förskolor. I de fall som brister rörande tillgänglighet identifieras ska förvaltningen utarbeta en åtgärdsplan (program för tillgänglighet och delaktighet).	2019-01-01	2019-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel barn och unga som bedöms ha skyddsbehov som har kunnat placeras under trygga förhållanden	100 %	100 %	Tertial
 Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats.	85 %	84 %	Tertial
 Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	85 %	Öka	År
 Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	91 %	Öka	År
 Andel brukare som trivs - funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	Fastställs 2019	År
 Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri	25 %	25 %	År
 Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	45 %	42 %	Tertial
 Andel meddelanden om avhysning som inkommit till förvaltningen från Kronofogdemyndigheten som kunnat avvärjas	100 %	tas fram av nämnd	Tertial
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	93 %	90 %	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	78 %	78%	År
 Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	80 %	80 %	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten skattar sin hälsa som god ⁴	-	-	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	-	-	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	-	-	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	-	-	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte blivit utsatta för hot och våld	-	-	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte burit vapen	-	-	År
 Antal vräkningar som berör barn	0	tas fram av nämnd	Tertial
 Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn	92 %	92 %	År

⁴ Förvaltningarna ska inte sätta några årsmål på de indikatorer som baseras på stockholmsenkäten eftersom stockholmsenkäten inte genomförs 2019.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta att utveckla stödet till elever med funktionsnedsättning som går ut ungdomsgymnasiet och gymnasiesärskolan.	2019-01-01	2019-12-31
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ansvara för att barnskötare, socialsekreterare och medarbetare inom äldreomsorgen erbjuds vidareutbildning och kompetensutveckling.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna och civilsamhällets aktörer utveckla hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättningar.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp konsekvenser av nya utskrivningsregler för brukare som kommer från slutenvård.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna göra en översyn av gällande riktlinjer med inriktning att alla stadsdelsnämnder ska inrätta lokala operativa samverkansforum för samverkan mellan skola, socialtjänst och polis.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med landstinget utveckla en stadsövergripande handlingsplan för att förebygga självmord.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda en komplettering av stadens relationsvårdcentrums verksamhet så att den även inkluderar stöd till barn som upplevt våld.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda om det är möjligt att utveckla boendestöd inom missbruksområdet.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda vilka möjligheter det finns och vilka insatser som skulle krävas, i fall av våld i nära relationer, att se till att det är den våldsutsatta parten och inte våldsutövaren som bor kvar i det gemensamma boendet.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av riktlinjerna för hur socialtjänsten agerar när ett barn eller en ungdom stängs av från skolan med sikte på snabbare insatser.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn avseende stadens ungdomsmottagningar gällande bland annat organisation och huvudmannaskap.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna att införa kompetenshöjande insatser om könsstämpning genom att införa en särskild utbildning som riktas till personal inom skola, vård och socialtjänst.	2019-01-01	2019-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetssätt för att säkerställa att allvarssamtal med ungdomar och deras föräldrar samt polis ska hållas inom 48 timmar efter det att det kom socialtjänsten till kännedom att den unge för första gången begått eller misstänks ha begått brott.	2019-01-01	2019-12-31

Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom nämndmålet I Enskede-Årsta-Vantör får flickor och pojkar, kvinnor och män som är i behov av stöd, insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.

Boendesituation

Förvaltningen arbetar för att personer med olika stödbehov och som lever i hemlöshet ska kunna leva ett självständigt liv. En viktig del av detta arbete är att kunna erbjuda jour/försöks- eller träningslägenhet som kombineras med olika stödinsatser. Målsättningen är att insatsen ska leda till att personerna på sikt ska kunna få och behålla ett eget boende.

Ett utvecklingsområde är att ge stöd till nyanlända att hitta ett mer permanent boende.

Vräkningsförebyggande arbete

För att motverka hemlöshet har förvaltningen en hyresrådgivare som erbjuder stöd till personer som riskerar att förlora sin bostad på grund av hyresskuld och för hyresvärdar som önskar kontakt med förvaltningen. Vid behov prövas rätten till ekonomiskt bistånd till hyresskuld. Vid alla ansökningar om hyresskuld i familjer där det finns barn görs en barnkonsekvensanalys. Hyresrådgivaren har ett upparbetat samarbete med framförallt de kommunala hyresvärdarna. Under 2019 kommer hyresrådgivaren att utveckla samarbetet med förvaltningens medborgarkontor och broschyren ”Informationsblad till dig om du riskerar att bli vräkt” kommer att tryckas upp på flera språk.

Förvaltningens avdelningsövergripande samverkansforum Bosam träffas regelbundet för att ta upp inkomna uppsägningar och vräkningshot som uppkommit genom både hyresskulder och störningar. Bosam arbetar enligt förvaltningens rutin för att förebygga avhysningar i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning. Målgrupp är framförallt barnfamiljer, men även hushåll utan barn.

En kommande lagändring gällande olaglig andrahandsuthyrning innebär att det blir straffbart att hyra ut olagligt, något som kan få konsekvenser i form av att fler barnfamiljer vräks till följd av olaglig andrahandsuthyrning. För att förebygga detta behöver förvaltningen utveckla samverkan och kunskap kring frågan.

Förvaltningen har sedan tidigare en nollvision när det gäller vräkning av barnfamiljer. Förvaltningen kommer att se över former för att vidareutveckla metoder och arbetssätt i det vräkningsförebyggande arbetet, om stödet i form av hyresrådgivare behöver stärkas eller om tillgängligheten till budget- och skuldrådgivare behöver utvecklas ytterligare. Förvaltningen kommer också att vidareutveckla arbetet med stöd till barnfamiljer som lever under utsatta boendeförhållanden i enlighet med stadens handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden.

Öppenvård

Förvaltningen har tillsammans med Farsta och Skarpnäcks stadsdelsförvaltningar sedan 2015 drivit öppenvård inom missbruksområdet. Öppenvården erbjuder behandlingsinsatser så som 12-stegsprogram (separerad mans- och kvinnogrupp), CRA-program, anhörigprogram (CRAFT), familjevecka, återfallsprevention, motivationsgrupp, enskilda motiverande samtalsserier samt spelbehandling i grupp och enskilt.

Farsta, Skarpnäck samt Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltningar avser att 2019 överföra driften av Öppenvård Sydost på en värdstadsdel, Enskede-Årsta-Vantör, i en

trepartsöverenskommelse i syfte att underlätta verksamhetens styrning och ledning samt säkra verksamhetens kvalitet och utbud.

Hälsofrämjande insatser inom socialpsykiatri och funktionsnedsättning

Förvaltningen kommer att anordna hälsoveckor för brukare inom socialpsykiatriens öppna mötesplatser och exempel på aktiviteter är föreläsningar i kost, brandskyddsarbete och motion. Syftet är att öka delaktighet och trygghet samt förbättra hälsan.

Metoden kollegial observation kommer att anpassas och introduceras i verksamheterna i syfte att förbättra kvaliteten för brukarna.

Förvaltningen har sökt lokala utvecklingsmedel (LUM) för att implementera metoden som utarbetats i projektet för brukare med samlarsyndrom. Arbetssätt och metoder utvecklas genom samarbete med psykiatri, samt uppsökare i Stockholms stad.

Socialpsykiatriens boendestöd har sökt medel för kompetensutveckling där syftet är att ge boendestödarna utbildning och möjlighet att arbeta med evidensbaserade metoder och med ett mer strukturerat arbetssätt.

Terapihundar kommer att användas i promenader och aktiviteter i syfte att öka nöjdhet, trygghet och välbefinnande inom Socialpsykiatriens gruppboendestäder.

Socialpsykiatriens mötesplats Flotten erbjuder bland annat information om brottsförebyggande arbete i syfte att bidra till trygghet för brukare. Gruppboendestäderna LSS arbetar med trygghet genom användandet av ett digitaliserat brandförebyggande system, PKS-Presto.⁵

Den interna samverkan kring personer som har olika typer av problematik, till exempel psykisk ohälsa och missbruk ska förbättras.

En observationsstudie som förvaltningen har genomfört visar att biståndshandläggare inom funktionsnedsättning och socialpsykiatri hanterade möten med oroliga och nedstämda brukare på olika sätt. Introduktionen av nyanställda medarbetare på beställarenheten kommer därför att kompletteras med uppdaterad information om bemötande av dessa brukare. Enheten ska ta fram en bemötandeguide för biståndshandläggarnas kommunikation med brukarna.

Samverkan för barn och unga

Förvaltningen deltar i flera olika samverkansformer för att minska ungdomskriminalitet och öka tryggheten för boende i olika områden, bland annat genom Samverkansgrupp Dalen där polis, fältassistenter, bibliotek, bostadsbolag med flera ingår. Mottagningsgruppen inom Individ- och familjeomsorg barn och unga samverkar med skolorna för att skolorna ska få ökad kunskap om vilken oro som skolorna bör anmäla till socialtjänsten, hur en orosanmälning går till och vad socialtjänsten gör i samband med inkommen anmälan.

Förskola och socialtjänst, båda avdelningarna inom individ och familjeomsorg, samarbetar genom projektet "Nya vägar" med Ersta vändpunkt kring barn till missbrukare. Projektet ger

⁵ PKS-Presto står för Presto Kontrollsystem och är ett digitalt hjälpmedel för systematiskt brandskyddsarbete. PKS-Presto samlar all information på en plats och skickar ut automatiska påminnelser när det t ex är dags för egenkontroller av de brandtekniska installationerna samt genomgång av brandskyddsorganisationen.

ökad kunskap till förskolepersonal om missbruk och hur barn kan påverkas av att leva med missbrukande förälder samt när det är lämpligt att göra orosanmälan till socialtjänsten. Förskolan kan hänvisa till Ersta där familjer kan få stöd. Detta arbete går också i linje med Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken avsikter kring att tidigt upptäcka, bemöta och agera för hjälp och stöd till barn med missbrukande föräldrar.

Barn till missbrukare och/eller psykiskt sjuka får stöd via förvaltningens barngrupper så som Humlan som drivs tillsammans med Farsta stadsdelsförvaltning. Stöd ges även till barn som placerats i familjehem. Förvaltningen erbjuder även stöd via barngrupperna Skilda Världar som är en gruppverksamhet för barn till separerade/skilda föräldrar som behöver stöd och samtal för att bearbeta de svårigheter de upplever.

För att placerade flickor och pojkar ska få bättre livsförutsättningar fokuserar familjevården på uppföljning av barnens skolresultat. Detta utifrån att en lyckad skolgång är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för en positiv utveckling. Skolfam är en förebyggande arbetsmodell för familjehemsplacerade barn som syftar till att öka förutsättningarna för en god utveckling. En del av de familjehemsplacerade barnen är aktuella inom Skolfam.

I syfte att öka elevers skolnärvaro och framgång med skolarbete har Skolsocialt stödteam (SST) bildats, tidigare PPSS - pilotprojekt skola socialtjänst. Skolsociala stödteam riktar sig till elever i åk 4 - 9 med hög skolfrånvaro. Samverkansformen har bildats genom ett gediget samarbete mellan stadsdelsförvaltningen och utbildningsförvaltningen. Det finns en tydlig struktur kring ansvarsfördelning och kriterier och ett nytt remitteringsförfarande. Inom ramen för SST genomförs kartläggning i 4-6 veckor då personalen skapar allians med familjen och formulerar mål, behandling som pågår i 4-6 månader samt vidmakthållande som pågår i 3-5 månader där fortsatt stöd till familjen ges efter behov. En framgångsfaktor i bildandet av SST har varit det välfungerande samarbetet mellan stadsdelsförvaltningen och utbildningsförvaltningen. Förvaltningen har en samverkansöverenskommelse med utbildningsförvaltningen som reglerar samverkan inom förskola-skola och förskola-skola-fritid-socialtjänst. Genom överenskommelsen ges en strukturerad organisation för lokala samverkansforum inom stadsdelsområdet. Syftet är bland annat att samordna olika insatser från förskolor, skolor, fritid, fältgrupp, individ och familj så att det gagnar elever/barn och deras föräldrar utifrån ett barnperspektiv. Samverkan ska bland annat bidra till en gemensam helhetssyn på flickor och pojkars utveckling och lärande och att flickor och pojkar som riskerar att utvecklas ogynnsamt tidigt uppmärksammas och får stöd. Samverkan mellan förvaltningarna präglas av ömsesidig respekt för uppdrag och kompetens.

Inom ramen för överenskommelsen finns följande grupper och forum som samverkar:

- Styrgrupp för samverkan
- Samverkansforum på chefsnivå
- Lokala brottsförebyggandet rådet
- Lokala samverkansforum för barn 1-20 år
- Samverkansmöte mellan skola och förskola
- Lokal överenskommelse om samverkan kring barn i behov av särskilt stöd, BUS.
- Krishantering

I syfte att stärka samverkan och samordna insatser mellan barn- och vuxenhandläggning

kommer individ och familjeomsorgens båda ledningsgrupper regelbundet ha gemensamma ledningsmöten. De båda avdelningarna ska bland annat se över rutiner och stöd till barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden. Stöd riktat direkt till barnen i osäkra boendeförhållanden kan komma att ges via öppenvården inom individ och familjeomsorgen barn och unga.

Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetssätt för att säkerställa att allvarssamtal med ungdomar och deras föräldrar samt polis ska hållas inom 48 timmar efter det att det kom till socialtjänstens kännedom att den unge för första gången begått eller misstänkts ha begått brott. Det är viktigt att socialtjänsten skyndsamt får kännedom om att brott begåtts för att denna metod ska ha önskad effekt och det är även betydelsefullt att detta arbete avgränsas för att begränsa allvarssamtalen där det enligt evidens visar på god effekt.

Sociala insatsgrupper

Sociala insatsgrupper (SIG) riktar sig till personer 12-29 år som vill lämna en kriminell livsstil. Erfarenheterna hittills är att det är svårt att nå den yngre åldersgruppen, 12-18 år. Stödet till personer i åldersgruppen 19-29 år permanentas. Förvaltningen kommer att se över samordningsmöjligheter, såsom organisation och styrning, mellan SIG för den yngre åldersgruppen, som sedan tidigare är permanentad, och för den äldre åldersgruppen. Ett ökat fokus kommer att vara att utveckla arbetet med att nå ut till den yngre målgruppen. Förvaltningen har en struktur för att följa upp effekter av det stöd som ges inom SIG.

Samordnad individuell plan (SIP)

Samordnad individuell plan (SIP) ska upprättas tillsammans med brukare om insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård behöver samordnas. Individ och familjeomsorgen barn och unga har en SIP-samordnare och antalet brukare som fått en SIP har ökat, vilket gynnar brukaren då ansvarsfördelningen blir tydligare. Samverkan med förskola, skola och barn- och ungdomspsykiatri har förbättrats som en följd av detta arbete och möjligheterna att permanenta, och eventuellt utöka, SIP ses över. Både SST och SIP är kopplat till Samverkan kring barn i behov av särskilt stöd.

Genom arbetet med Globenmodellen har det blivit tydligt att samverkan internt och externt är en förutsättning för att ge personer som står långt från arbetsmarknaden samordnat stöd och insatser från flera avdelningar och myndigheter för att de på sikt ska kunna bli anställningsbara. SIP kan utgöra ett stöd i att samordna stödinsatserna för den enskilde. Förvaltningen ser också möjligheter att kunna utveckla arbetssätt för förvaltningsinterna SIP, i syfte att samordna förvaltningens insatser kring den enskilde brukaren.

Uppsökande arbete för barn och unga

Stadsdelsområdets fältassistenter bedriver ett uppsökande arbete i samverkan med skola, socialtjänst, fritidsgårdar och andra relevanta aktörer. Uppsökande arbete för fältassistenterna innebär att söka upp och finnas i de miljöer där flickor och pojkar befinner sig såsom gator och torg, fritidsgårdar, skolor, bostadsområden och på internet. Arbetet bygger på att skapa förtroendefulla relationer med flickor och pojkar, få kunskap om deras livssituation och kunna

erbjuda hjälp till de unga som är i behov av det.

Det uppsökande arbetet ska utvecklas med fokus på drogprevention och fokusera på att nå unga flickor, HBTQ-personer, flickor och pojkar med funktionsnedsättning och ensamkommande flickor och pojkar. En annan viktig målgrupp är flickor och pojkar från nyanlända familjer som finns i stadsdelsområdet då deras familjer kan sakna större kontaktnät och kännedom om den samhällsservice som finns att tillgå.

Det är av särskild vikt att arbeta förebyggande med grupper där riskfaktorer förekommer, såsom exponering för droger och kriminalitet, sämre skolresultat, missbruk eller trauma i familjen, i syfte att förhindra och skydda mot uppkomst av fysiska, psykiska eller sociala problem.

Ungdomsmottagningen

Förvaltningen driver en ungdomsmottagning vars syfte är att stärka och stödja unga kvinnors och mäns identitetsutveckling och möjlighet att utveckla sunda relationer med andra, förbättra deras hälsosituation genom ökad kunskap samt att erbjuda pålitlig och lättillgänglig information inom områden som kan upplevas som känsliga eller svåra att ta upp i reguljära kontakter med hälso- och sjukvården. Under 2019 förändras huvudmannaskapet för ungdomsmottagningen som innebär att landstinget ansvarar för den medicinska delen med den kurativa delen är kvar i kommunal regi. Färre pojkar än flickor besöker idag förvaltningens ungdomsmottagning. För att nå ut till fler pojkar kommer ungdomsmottagningen fortsätta sitt samarbete med gymnasieskolorna. Ungdomsmottagningen kommer även att samarbeta med fritidsgårdarna i stadsdelsområdet i syfte att öka andelen manliga besökare.

Ungdomsmottagningen kommer även att prioritera partnerkontakt då en flicka söker för relationssvårigheter, alternativt samlagssmärter. Detta bör också medföra att mottagningen når fler pojkar som då kan få ökad kunskap och förståelse och på så sätt ta ökat ansvar för relationen.

För att korta köerna till kurator och barnmorskor på ungdomsmottagningen kommer förvaltningen utreda möjligheten att utöka verksamheten med en kurator. Förvaltningen ska även utreda möjligheterna till större lokaler för ungdomsmottagningen.

Föräldrastöd

Förvaltningen fortsätter sitt arbete med föräldrastödsprogrammen Alla barn i centrum (ABC) och Kommunikationsmetod (Komet). ABC är ett generellt program med fyra träffar som riktar sig till föräldrar med barn mellan 3-12 år och som syftar till att stärka en god relation mellan barn och föräldrar. Komet riktar sig till föräldrar som upplever att de behöver hjälp att hantera konflikter i hemmet.

Föräldraskap i Sverige (FöS) är ett nytt samhällsorienterande program som utvecklats i Stockholms stad. Programmet riktar sig till utrikesfödda föräldrar med barn i åldern 0-18 år. De fyra träffarna handlar om familjeliv i Sverige och utgår från olika teman. En femte träff finns kring tonåringar. Teman som tas upp är bland annat jämställdhet, barnets rättigheter, skola, barnomsorg, hälsa/ohälsa, fritid och föräldrars rättigheter och skyldigheter. Information

och diskussioner varvas. Rekrytering har skett via Rågsveds öppna förskola, stadsdelsmammorna och lärare på Rågsvedsskolan. Förvaltningen kommer att fortsätta att erbjuda FöS till bland annat nyanlända föräldrar i samverkan med inkluderingslots och medborgarkontor.

I Familjens hus finns föräldramottagning där föräldrarådgivare erbjuder råd och stöd till stadsdelsområdets föräldrar. Föräldramottagningen samarbetar med socialtjänsten, barnavårdscentral, mödravården, skolkuratorer, barnpsykiatri och öppna förskolan. Under 2019 kommer arbetet med hembesök efter Rinkebymodellen att fortsätta där en föräldrarådgivare och en barnmorska gör hembesök till stadsdelsområdets nyblivna föräldrar.

Arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Stockholms stads arbete för jämställdhet ska bidra till de nationella jämställdhetspolitiska målen med det övergripande målet *att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv*. Ett av delmålen är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I Stockholms stad ska ingen behöva vara rädd för eller utsättas för våld. Staden har med utgångspunkt i detta skapat ett program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck med en tydlig strategi för arbetet med att förebygga våldet och ge stöd och skydd när det ändå uppstår. I Enskede-Årsta-Vantör har en förvaltningsövergripande arbetsgrupp bildats som har i uppgift att implementera programmet.

Inom Individ och familjeomsorgen vuxna fortsätter utvecklingsarbetet med att ställa frågor till alla brukare om våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt om att utsätta någon annan för våld. För att få svar på frågor om våld ska socialsekreteraren träffa parterna var och en för sig. I de fall personer som lever i parrelation är aktuella på någon av avdelningens enheter, ska socialsekreteraren ställa frågor om våld till bägge parterna separat.

Inriktningen i arbetet med våldsutsatta är att den som utsätts för våld får bo kvar i sitt ordinarie boende och att våldsutövaren får flytta till annat boende av akut karaktär, till exempel en jourlägenhet. Detta förutsätter att säkerheten kan garanteras för den våldsutsatta och att det går att garantera att våldsutövaren inte söker upp den som är utsatt för våld.

Kvinnor och män som tvingats bryta med sin familj på grund av att de utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck ska få stöd i att skaffa sig ett nytt nätverk. En kartläggning av resurser i civilsamhället, som kan vara ett stöd i detta arbete, kommer att genomföras.

Våld i nära relationer är ett prioriterat område för beställarenheten funktionsnedsättning och socialpsykiatri. Den utbildningssatsning som förvaltningen har genomfört kommer att kompletteras med förtydligande av rutiner för hur biståndshandläggarna ska agera när våld i nära relationer uppmärksammas.

Samtliga medarbetare inom individ- och familjeomsorgen vuxna kommer att genomföra Nationellt centrum för kvinnofrids (NKC) webbutbildning om våld i nära relationer. Andra kompetenssatsningar som kommer att genomföras är bland annat arbete i grupper med fallbeskrivningar där medarbetarna får möjlighet att öva på att ställa frågor om våld i nära relation.

Relationsvårdscentrum sydost

Relationsvårdscentrum sydost (RVCS), som förvaltningen driver i samverkan med Farsta och Skarpnäck stadsdelsförvaltningar, ger stöd- och behandlingsinsatser till vuxna som utsätts för våld i nära relation, och till våldsutövare, för att våldet ska upphöra. Flickor och pojkar som upplevt våld i nära relation får individuellt stöd från respektive förvaltnings öppenvård eller i gruppverksamhet. Socialnämnden ska utreda om RVC ska få utvidgat uppdrag och även ge stöd till barn som upplevt våld. Unga våldsutsatta, främst flickor, vänder sig vanligen till ungdomsmottagningen för råd och stöd. Både RVCS och ungdomsmottagningen har kompetens att stödja de som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Program för tillgänglighet och delaktighet

Stadens program för tillgänglighet och delaktighet ska implementeras inom alla avdelningar. Förvaltningen ser behov av kompetenshöjning inom detta område. Ett fokusområde i programmet är att personer med funktionsnedsättning ska kunna ha ett privatliv samt bilda familj och vara föräldrar på jämlika villkor som andra. För att säkerställa barnets bästa och hennes eller hans rätt till en barndom med ett tryggt och gott omhändertagande är det viktigt med väl fungerande samverkan inom förvaltningen kring familjerna det rör. Om en förälder med en funktionsnedsättning får det stöd hon eller han är i behov av, för att kunna öka sin förmåga som förälder, gynnar det även barnet.

Ett av programmets fokusområden är att verksamheterna ska ha kunskap om särskilda sårbarhetsfaktorer för att flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning ska utsättas för våld. Förvaltningens arbete med V.I. P, Viktig Intressant Person är en del i att säkerställa att denna kunskap finns inom förvaltningen. V.I.P ger personer med intellektuell eller psykisk funktionsnedsättning mer kunskaper om känslor, gränssättning och våld. V.I.P kommer att permanentas och ingå i ordinarie verksamhet.

Gruppbestäderna inom LSS ska fortsätta med det hälsofrämjande arbetet, samt ge möjlighet för brukare att stärka deltagandet i samhällets gemenskap genom att erbjuda träning/fritidsaktiviteter minst två gånger per vecka.

Personer med funktionsnedsättning ska ha jämlika möjligheter att få information och kunna kommunicera med stadens verksamheter samt att gynnas av digitala lösningar och ny teknik. Genom att informera stockholmarna om vad som händer såväl i stadsutveckling som i verksamheterna skapas tydliga förväntningar på stadens service och stockholmarna får en tydlig bild om vilket utrymme som finns för att påverka. Samhällsinformationen ska vara tillgänglig för alla och förvaltningen kommer att utveckla sitt arbete inom detta område för att säkerställa att samhällsinformationen som erbjuds är tillgänglig för alla, oavsett funktionsnivå.

Förvaltningen kommer att följa upp verksamheten som erbjuds stadsdelens invånare via medborgarkontoret i Rågsved. Syftet med uppföljningen är att analysera väglednings- och informationsservicens effektivitet och föreslå åtgärder som ökar bredd och verkningsgrad.

Verksamheterna inom funktionsnedsättning kommer att erbjuda utbildning för brukare i syfte att öka tillgängligheten till välfärdsteknik, öka den digitala kunskapen samt bidra till delaktighet i samhället för brukarna.

För att tillgängliggöra information om valmöjligheter inom äldreomsorgen ska

biståndshandläggare ha tillgång till surfplattor för att använda stadens hemsida och funktionen ”jämför service” i mötet med äldre och anhöriga.

Vid nybyggnation av gruppbofästäder kommer förvaltningen att tillämpa stadens funktionsprogram för gruppbofästäder för att säkerställa god tillgänglighet.

Förvaltningen bevakar att tillgänglighetskrav tillmötesgås vid utveckling av förvaltningens parkområden. Enkelt avhjälpta hinder åtgärdas fortlöpande.

För att förbättra tillgängligheten i förvaltningens offentliga lokaler som tar emot besökare, kommer förvaltningen under verksamhetsåret att utreda vissa förbättringsåtgärder⁶.

Förvaltningen arbetar fortlöpande med att undanröja hinder på gångvägar för att säkerställa god tillgänglighet.⁷

Vid nybyggnation av förskolor säkerställer förvaltningen att tillgänglighetskrav tillmötesgås genom att hänvisa till funktionsprogrammet.⁸

Förvaltningen ska löpande stämna av ärenden som berör tillgänglighetsfrågor med funktionshinderrådet och pensionärsrådet.

Romsk inkludering

Förvaltningen ska stärka verksamheternas kunskap om romers utsatthet och arbeta aktivt mot diskriminering. Arbetet bedrivs utifrån den stadsövergripande strategin för romsk inkludering. Frågan rör flera olika verksamhetsområden så som förskola, äldreomsorg, socialtjänst, kultur och fritid med flera. Utbildning ska ges till berörda medarbetare.

Förvaltningen kommer under året arbeta med att ta fram och sätta upp informationsskyltar i anslutning till historiska romska boplatser. Detta sker i samverkan med den romska kulturföreningen É romani glinda.

Barnrättsperspektivet

För att barnrättsperspektivet och barns delaktighet i verksamheten ska stärkas har förvaltningen tillsatt en barnrättssamordnare. Barnrättssamordnaren arbetar övergripande mot enheter inom individ och familjeomsorg barn och unga, vuxna samt enheter som arbetar med personer med funktionsnedsättning. De flesta enheter inom ovan nämnda verksamheter inom förvaltningen har ett barnrättsombud. Alla enheter inom Individ och familjeomsorg barn och unga kommer att följa upp hur flickor och pojkar upplever kontakten med socialsekreterare och behandlare. Forskning visar att barnets röst försvagas för varje fas inom socialtjänstens organisation. Genom att säkerställa att barnrättsperspektivet är integrerat i verksamheten ökar också kvaliteten på utredningar och insatser.

Arbetet med barnrättsperspektivet är ett fortsatt utvecklingsområde inom Individ och familjeomsorgen vuxna. Målsättningen är att det, i alla ärenden inom missbruksvården där det finns barn och där beslut om insatser fattas, ska framgå i dokumentationen hur barnets

⁶ Se mer om detta under mål 2.2.

⁷ Se mer om detta under mål 2.3

⁸ Se mer om detta under mål 1.3

perspektiv har belysts i utredning och vid val av insatser. Checklistor och barnkonsekvensanalyser ska användas som en naturlig del av utredningsarbetet. Inom försörjningsstödet ska det i alla ärenden där det finns barn framgå hur barns skolsituation fungerar, om barnet har särskilda behov, fritidsintressen med mera. I alla beslut om boende som rör barn ska det finnas ett barnrättsperspektiv, till exempel ska det framgå hur närhetsprincipen till förskola/skola har beaktats.

Förvaltningen kommer, inom ramen för beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri, utveckla och införa barnkonsekvensanalyser i utredningar. Enheten har utsett två barnrättsombud vars roll ska förankras på enheten under året. För att öka barnens delaktighet vid mötet med biståndshandläggaren ska kommunikationshjälpmedlet ”barnspelet” vidareutvecklas och användas av handläggarna vid uppföljning av en LSS-insats.

Jämställdhet

Förvaltningen har genom tidigare genomförda undersökningar inom socialpsykiatri uppmärksammat att kvinnor kände sig mer otrygga vid gruppboendena än män. En analys av resultatet visade att otryggheten bland annat uppkom i samband med viss nyhetsrapportering på TV. Åtgärderna består bland annat i att personal och brukare ser på nyhetssändning tillsammans och efteråt diskuterar innehållet samt att begreppet trygghet sätts upp som en punkt på brukarmöten. Förvaltningen kommer att sprida de åtgärder som vidtagits till samtliga av förvaltningens gruppboendena.

Jämställdhetsperspektivet i biståndshandläggningen inom funktionsnedsättning och socialpsykiatri säkras genom utveckling av redan etablerade arbetssätt så som återkommande normbelysande övningar på arbetsplatsträffar.

Nämndmål:

I Enskede-Årsta-Vantör får flickor och pojkar, kvinnor och män som är i behov av stöd, insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet

Beskrivning:

I tid avses så tidigt som möjligt. Med hög kvalitet avses insatser som ger avsedd effekt. Med evidens avses insatser/metoder som forskning visar ger avsedd effekt. Med rättssäker avses att myndighetsutövning är i enlighet med lag och styrdokument.

Förväntat resultat:

Kvinnor och män har en stabil boendesituation. Inga barnfamiljer vräks. Flickor och pojkar kommer till tals och får sin inställning synliggjord vid myndighetsutövning.

Kvinnor och män, flickor och pojkar som utsätts för våld i nära relation får skydd och stöd. Den som utövar våld får stöd och verktyg så att våldet upphör. Förvaltningen har kunskap om särskilda sårbarhetsfaktorer för att flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning inte ska utsättas för våld.

Flickor och pojkar i behov av stöd samt deras föräldrar nås tidigt genom fältassistenternas uppsökande och förebyggande arbete i stadsdelsområdet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel flickor och pojkar som besökt Ungdomsmottagningen som upplever att de fått ett bra eller mycket bra stöd	97 %		År
♀ Andel flickor/kvinnor, pojkar/män som fullföljer SIG enligt planering	10 st.		År
♀ Flickor och pojkar upplever delaktighet och inflytande i mötet med socialsekreterare och behandlare	90		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Gruppbostäderna inom LSS ska fortsätta med det hälsofrämjande arbetet, samt ge möjlighet för brukare att stärka deltagandet i samhällets gemenskap genom att erbjuda träning/ fritidsaktiviteter minst två gånger per vecka (program för tillgänglighet och delaktighet).	2019-01-01	2019-12-31
Verksamheterna inom funktionsnedsättning kommer att erbjuda utbildning för brukare i syfte att öka tillgängligheten till välfärdsteknik, öka den digitala kunskapen samt bidra till delaktighet i samhället för brukarna (program för tillgänglighet och delaktighet).	2019-01-01	2019-12-31
För att öka tillgängligheten och delaktigheten för personer med funktionsnedsättning ska brukare som söker insatser hos beställarenheten få kontinuerlig och tydlig information om utökade möjligheter att ansöka om ledsagarservice för fritidsaktiviteter och semesterresor (program för tillgänglighet och delaktighet).	2019-01-01	2019-12-31
Utreda möjligheten att införa en sammanfattning av tjänsteutlåtanden till nämnden på lättläst svenska (program för tillgänglighet och delaktighet)	2019-01-01	2019-12-31
Kompetensutveckling om tillgänglighet och delaktighet för loF barn och unga samt loF vuxen (program för tillgänglighet och delaktighet).	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska säkerställa att samhällsinformation finns tillgängligt för alla oavsett funktionsnivå (program för tillgänglighet och delaktighet)	2019-01-01	2019-12-31
Vidareutveckla dialogen med brukare kring utvecklingsfrågor inom Individ och familjeomsorgen vuxna	2019-01-01	2019-12-31
Med syfte att nå fler medborgare kommer förvaltningen under året utreda hur konsumentvägledning kan bedrivas även på Medborgarkontoret.	2019-01-01	2019-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen	70 %	70 %	År
 Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra	57 %	57 %	År
 Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i hemtjänsten	85 %	85 %	År
 Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende	76 %	76 %	År
 Andel trygga omsorgstagare i hemtjänsten	82 %	81 %	År
 Andel trygga omsorgstagare i vård- och omsorgsboende	90 %	87 %	År
 Andelen nöjda omsorgstagare i dagverksamhet	94 %	92 %	År
 Andelen nöjda omsorgstagare i hemtjänst	85 %	84 %	År
 Andelen nöjda omsorgstagare i vård- och omsorgsboende	81 %	81 %	År
 Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	10 st.	Fastställs 2019	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med Stockholms läns landsting utreda hur biståndsbedömarrollen kan utvecklas mot en renodling av å ena sidan myndighetsutövning, å andra sidan rådgivning och vägledning. Detta ska säkerställa en sammanhållen planering och tillgänglig uppföljning av samhällets insatser som utgår från den enskilde äldres behov och perspektiv.	2019-01-01	2019-12-31
 Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheten att få äldreomsorg på sitt modersmål.	2019-01-01	2019-12-31

Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom nämndmålet I Enskede-Årsta-Vantör erbjuds äldre kvinnor och män insatser som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande.

Trygghet och sociala mötesplatser

Förvaltningens öppna sociala mötesplatser och träffpunkter för seniorer håller öppet även under storhelger samt under sommaren för att minska ensamhet och social isolering.

Förvaltningen ska, i samarbete med dietist och kostenheten, utöka möjligheten för personer i stadsdelsområdet att äta i sällskap med andra på de sociala mötesplatserna, i syfte att bidra till social gemenskap och goda matvanor.

På förvaltningens nio öppna mötesplatser erbjuds social gemenskap, inspiration till goda matvanor, fysisk träning och friskvård. I syfte att arbeta mer proaktivt, bidra till trygghet och en säker tillvaro i ordinärt boende kommer informationstillfällen kring brotts- och brandförebyggande arbete, fallolyckor och psykisk ohälsa att äga rum på mötesplatserna. Förvaltningen erbjuder ett sommarprogram med ökat antal bussresor till olika utflyktsmål i samarbete med idéburna sektorn. Dagsutflykterna till Sävsnäs/Gålö vidareutvecklas genom att bli mer lättillgängliga för deltagarna bland annat genom översyn av upphämningsplatser.

Förvaltningens två aktivitetscenter, som ligger i anslutning till seniorboenden, ska undersöka behovet av en så kallad matlustgrupp, där besökarna ges möjlighet till gemensam måltid i kombination med social gemenskap. Förvaltningen söker medel från staden för fortsatt satsning.

Kompetensutveckling

Genom specialiserad kommunal hemtjänst erbjuder förvaltningen adekvat stöd för brukaren, som väljer att bo hemma. Detta säkerställs genom att personal inom äldreomsorgen har kompetens bland annat i demens, psykisk ohälsa och vård i livets slutskede.

Förvaltningen kommer söka kompetensutvecklingsmedel för fortsatt utbildning av fem Silviasjuksköterskor. Utbildningen ger sjuksköterskorna fördjupade och evidensbaserade kunskaper om god omvårdnad vid demenssjukdom med fokus på hög livskvalitet.

Förvaltningens anhörigstöd ska vidareutvecklas genom den satsning som görs med hjälp av sökta kompetensutvecklingsmedel som innebär att anhörigombudens kompetens och utbildningsnivå ökar. Totalt ska 100 medarbetare utbildas.

Måltidssituationen vid äldreboenden

Förvaltningens dietist ska arbeta systematiskt med att höja kvaliteten kring mat och måltider, samt för att stödja verksamheterna i att förbättra måltidssituationerna. Under året ska dietisten förvalta, implementera och sprida förvaltningens app Nollvision undernäring. Förvaltningens måltidsombud ska erbjudas en trestegsutbildning i syfte att öka kvaliteten vid måltider inom äldreomsorgsverksamheterna, där utbildning i specialkost och enkel matlagning ingår.

Förvaltningens kostenhet ska anordna temaveckor i samarbete med dietist och särskilda boenden. Utifrån valt tema, så som högtider eller andra traditioner, kommer tillhörande kulturella aktiviteter planeras på förvaltningens vård- och omsorgsboenden i syfte att förbättra måltidsupplevelsen och samtidigt bidra till kulturupplevelse för brukare.

Under året ska Mellanmålslyftet spridas på förvaltningens alla vård- och omsorgsboenden. Syftet är att sprida kunskap om vikten av aptitliga och näringsriktiga mellanmål.

Verksamhetsutveckling inom äldreomsorgen

För att säkerställa en rättssäker och likställig biståndsbedömning inom äldreomsorgen ska funktionaliteten i ny organisation inom beställarenheten utvecklas under året. Initialt ska särskilt fokus ligga på att säkra den enskildes och andra aktörers tillgänglighet till enheten.

Folkhälsoperspektivet ska stärkas i alla utredningar inom äldreomsorgen. Förvaltningen kommer att arbeta för att perspektivet förtydligas i stadens kartläggningsinstrument som används i utredningar inom äldreomsorgen och att staden erbjuder utbildning till biståndshandläggarna.

Så kallad ”ramtid” infördes i hemtjänsten 2018 för att öka flexibiliteten för den enskilde. Under året ska äldreomsorgens beställarenhet säkerställa att de insatser den enskilde får överensstämmer med biståndsbeslut och beställning. Det görs genom att intensifiera granskningen av genomförandeplaner.

Äldre med komplexa behov, till exempel som en följd av psykiatriska diagnoser eller missbruk, ska uppmärksammas inom äldreomsorgens beställarenhet. Samverkansformerna internt och externt ska utvecklas. Kompetens inom bland annat funktionsnedsättning och socialpsykiatri ska vara en merit vid nyrekrytering av biståndshandläggare.

En del i arbetet med att säkerställa att äldre som vill bo kvar hemma får adekvat stöd är att arbetet med projekt Tryggt mottagande i hemmet fortsätter under 2019. Utifrån uppföljning av projektet 2018 ska informationen och överrapporteringen till hemtjänsten ses över. Behovet av förstärkt stöd efter utskrivning ökar i och med ny lagstiftning som innebär att personer skrivs ut till hemmet snabbare efter en sjukhusvistelse.

Anpassat boende för personer över 85 år

Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldre nämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda möjligheten att införa en så kallad äldreboendegaranti för personer över 85 år som ger rätt till en plats på ett tryggt och anpassat boende. Inom Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsområde finns ett stort antal lediga lägenheter inom servicehus samtidigt som det är kö till seniorboenden. För att trygga tillgången till ett anpassat boende för personer över 85 år har förvaltningen för avsikt att under året i samverkan med fastighetsägaren Micasa omstrukturera Enskededalens servicehus till seniorboende. Micasa har sedan 2018 nya förmedlingsregler som ger förtur till äldre över 85 år som är folkbokförda i staden.

Ansökan om medel för aktivitetscenter på seniorboenden

Förvaltningens två aktivitetscenter, som ligger i anslutning till seniorboenden, ska undersöka behovet av en så kallad matlustgrupp, där besökarna ges möjlighet till gemensam måltid i kombination med social gemenskap. Förvaltningen söker medel från staden för fortsatt satsning.

Jämställdhet

Äldreomsorgens beställarenhet har uppmärksammat att det finns en risk för att handläggningen av insatsen hemvårdsbidrag bidrar till ojämställdhet mellan kvinnor och män.

Under året ska därför alla ärenden med hemvårdsbidrag följas upp för att säkra att insatsen är korrekt beviljad.

Förvaltningen kommer att bjuda in män i stadsdelsområdet till en fokusgrupp för att ta reda på vilken typ av utflykter och aktiviteter männen önskar. Detta utifrån förebyggande enhetens jämställdhetsanalys som visade att män inte närvarar i lika stor utsträckning som kvinnor på dagsutflykter.

Nämndmål:

I Enskede-Årsta-Vantör erbjuds äldre kvinnor och män insatser som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

Beskrivning

Insatser präglade av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande innebär att äldre kvinnor och män har möjlighet till ett tryggt liv, där de erbjuds förebyggande sociala aktiviteter och en äldreomsorg som präglas av valfrihet och hög kvalitet. Med insatser avses såväl biståndsbedömda som ej biståndsbedömda insatser.

Förväntat resultat

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning har en tillgänglig äldreomsorg av hög kvalitet som präglas av respekt för den enskildes behov och önskemål. Äldre kvinnor och män är nöjda med bemötandet, känner sig trygga i förvaltningens verksamheter, har inflytande över hur insatser utförs och är delaktiga i utredningen av sina behov. Enskede-Årsta-Vantörs äldreomsorg möjliggör en hög livskvalitet för den enskilde. Rätten att bestämma över sin egen vardag gäller alla oavsett ålder. Förvaltningens arbete präglas av innovation, samverkan och långsiktig samplanering mellan stadens olika delar. Måltidssituationen vid verksamheterna är prioriterad, maten är god och näringsrik och måltidsupplevelsen lustfylld, den enskilde har möjlighet att påverka vad som serveras. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning är ett föredöme i staden när det gäller att bryta social isolering och ensamhet bland äldre.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Biståndshandläggare och all omvårdnadspersonal inom äldreomsorgen ska genomgå webbaserad utbildning för att utveckla bemötandet av äldre hbtq-personer	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska utveckla innehållet i den uppsökande verksamheten för personer 80 år och äldre i samarbete med stadsdelsnämndens pensionärsråd	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningens anhängigkonsulent kommer att undersöka behovet av att arrangera särskilda träffar på de öppna mötesplatserna för yngre personer med demenssjukdom.	2019-01-01	2019-12-31
För att tillgängliggöra information om valmöjligheter inom äldreomsorgen ska biståndshandläggare ha tillgång till surfplattor för att använda stadens hemsida och funktionen "jämför service" i mötet med äldre och anhöriga. (program för tillgänglighet och delaktighet)	2019-01-01	2019-12-31

KF:s inriktningsmål:

2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Nedan redovisar förvaltningen ett urval av de mest prioriterade satsningarna under respektive verksamhetsområdesmål.

Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv

Förvaltningen kommer att delta i Stockholm Business Regions pilotprojekt för utveckling av Årsta partihallar i syfte att skapa ett långsiktigt attraktivt verksamhetsområde. För att stimulera till att starta fler företag och skapa fler arbetstillfällen i stadsdelsområdet träffar förvaltningen företagarråden i stadsdelsområdet tre gånger per år, uppdelat på geografiska områden. Förvaltningen anordnar en näringslivsmässa per år, där alla företag inom det lokala näringslivet i stadsdelsområdet bjuds in. Förvaltningen ska främja nyföretagande i första hand med betoning på nyanlända och personer över 60 år. Tillsammans med Stockholm Business Region arbetar förvaltningen för att hitta samverkansformer som kan gynna det lokala företagsklimatet.

Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov

Förvaltningen fortsätter trygghetsarbetet i fokusområdet Hagsätra/Rågsved i samverkan med berörda förvaltningar samt fastighetsägare och föreningar. Förvaltningen har fortsatt en aktiv roll i stadsutvecklingsprojektet Fokus Hagsätra/Rågsved med särskild fokus på förskoleutbyggnad, parkutveckling och att stärka den långsiktiga sociala hållbarheten. Förvaltningen ansvarar fortsatt för att behovet av särskilda bostäder tas med i stadsbyggnadsprocessen och samverkar med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret för att särskilda bostäder uppförs inom stadsdelen. Förvaltningen kommer att fortsätta arbeta för att dessa bostäder ska ligga integrerat med resterande bestånd och inom samtliga stadsdelar.

Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet

Förvaltningen arbetar fortsatt med att ställa om till hållbara transporter genom att dels öka antalet elbilar inom verksamheten men även genom upphandling av transporttjänster. Dessutom fortsätter arbetet med införandet av elcyklar i förvaltningens olika verksamheter. Detta innebär både inköp av nya elcyklar såväl som information till medarbetare för att uppmuntra till ökat användande av dessa. Förvaltningen arbetar fortlöpande med att undanröja hinder på gångvägar för att säkerställa god tillgänglighet.

Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring

Fritidsverksamheten bedrivs som öppna mötesplatser för ungdomar i de olika

stadsdelsområdena. Under året kommer en översyn av fritidsverksamhetens organisation att genomföras i syfte att effektivisera arbetet med planering och uppföljning. Under 2019 kommer förvaltningen genomföra en kartläggning av de öppna mötesplatsernas tillgänglighet, i ett första skede ligger fokus på den fysiska miljön på fritidsgårdar, öppna förskolor och parklekar. Förvaltningen ska inventera vilka möjligheter som finns för spontanidrott inom stadsdelsområdet och använda detta som underlag för att utreda vilka satsningar som kan göras för att främja spontanidrottande. I syfte att utveckla och bredda utbudet av fritidsverksamhet för flickor och pojkar med funktionsnedsättning kommer förvaltningen att samverka med Farsta stadsdelsförvaltning genom att bedriva öppen mötesplatsverksamhet för målgruppen i åldrarna 14-18 år.

Östberga kulturhus är en viktig aktör i arbetet för att få ett levande kulturliv i Östberga. Samarbete med andra kulturhus och kulturutövare ska fortsätta och utvecklas, bland annat har ett samarbete påbörjats med Skarpnäck och Farsta stadsdelsförvaltning kring detta.

Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö

De förskolor i stadsdelsområdet som har eget tillagningskök använder ett kostdatasystem som tar fram näringsberäknande matsedlar. Systemet används även för att mäta matsvinn och koldioxidekvivalenter⁹. Alla förskolor med tillagningskök ska mäta matsvinnet genom kostdatasystemets modul. Mätningen ska genomföras varje dag under två veckor – två gånger per termin. Efter en genomförd mätning kan varje förskola justera mängden mat som tillagas i kostdatasystemet genom att anpassa antalet portioner.. Förvaltningen strävar mot att öka andelen vegetarisk mat inom förskolan. Inom äldreomsorgen har kostenheten ett kostdatasystem som möjliggör att näringsberäkna alla matsedlar samt planera produktionen för att minska matavfallet. Förvaltningen arbetar aktivt för att minska mängden inköpt plast och ska minska den interna konsumtionen av skräpgenererande engångsförpackningar och produkter i plast samt pappersanvändning.

Förvaltningen söker utökad samverkan för bättre utfall av ekosystemtjänster och arbetar med nyplantering av träd i utvecklingen av stadens parkmiljöer och efterfrågar nyplantering inom de exploaterings- och utvecklingsprojekt där det är relevant. Förvaltningen utreder riskerna med värmeböljor och extrem värme för att identifiera vilka åtgärder som krävs för att höja beredskapen. Förvaltningens fokus på Stockholms gröna kilar stärks särskilt kopplat till stadsmiljöutveckling. De gröna kilarna ska fortsatt ses som ett viktigt komplement till stadsdelsområdets nybildade naturreservat.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	45 %	Tas fram av nämnd/styrelse	År

⁹ En koldioxidekvivalent (förkortas ibland CO₂e) är en mängd gas som motsvarar klimateffekten av koldioxid.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stockholm Business Region AB ska i samverkan med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd fortsätta driva pilotprojektet i Årsta partihallar och utarbeta en samordningsmodell för stadens arbete med företagsområden.	2019-01-01	2019-12-31

Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom nämndmålet Enskede-Årsta-Vantör har ett bra företagsklimat och fler företag väljer att etablera sig i stadsdelsområdet.

Förvaltningen kommer att delta i Stockholm Business Regions pilotprojekt för utveckling av Årsta partihallar i syfte att skapa ett långsiktigt attraktivt verksamhetsområde. Årsta partihallar är en viktig verksamhetsplats med många arbetstillfällen men upplevs som otryggt och skräpigt.

För att stimulera till att starta fler företag och skapa fler arbetstillfällen i stadsdelsområdet arbetar förvaltningen utifrån en plan som antogs 2016. Planen omfattar att träffa företagarråden i stadsdelsområdet tre gånger per år, uppdelat på geografiska områden, och att anordna en näringslivsmässa per år, där alla företag inom det lokala näringslivet i stadsdelsområdet bjuds in. Förvaltningen ska också främja nyföretagande i första hand med betoning på nyanlända och personer över 60 år.

Enheten för extern arbetsgivarverkan på Arbetsmarknadsförvaltningen och Stockholm Invest AB tog under 2018 fram en omfattande arbetsmarknadsanalys som beskriver det lokala näringslivet i Stockholm uppdelat på stadsdelsområden. Tillsammans med Stockholm Business Region arbetar förvaltningen för att hitta samverkansformer som kan gynna det lokala företagsklimatet. Arbetsmarknadsanalysen kan användas som underlag i detta arbete.

Vid olika stadsutvecklingsprojekt lyfter förvaltningen alltid fram behovet av arbetsplatser i söderort. Förvaltningen kommer framöver bevaka befintliga företagsområdens möjligheter att växa och utvecklas i takt med att staden växer.

Förvaltningen fortsätter att utveckla sitt strategiska arbete med att göra stadsdelsområdet mer attraktivt för näringslivet. I möjligaste mån ska krav på feriearbetare ställas vid upphandling. Arbetet med företagsutveckling samordnas av förvaltningens näringslivssekreterare.

Förvaltningen fortsätter sitt arbete med att, vid avtals utgång, ge möjlighet att upphandla verksamheten i konkurrens.

Nämndmål:

Enskede-Årsta-Vantör har ett bra företagsklimat och fler företag väljer att etablera sig i stadsdelsområdet

Beskrivning

Ett bra företagsklimat innebär att förvaltningen är stödjande i kontakten med såväl små som stora företag så att fler arbetsplatser etableras i söderort. Förvaltningen uppnår det genom samarbete med de företagareföreningar och privata utförare som finns i stadsdelsområdet samt med Stockholm business region. Förvaltningens trygghetsskapande åtgärder för näringsidkare förebygger utsatthet för rån, hot och våld.

Förväntat resultat

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde är ett attraktivt stadsdelsområde för etableringen av nya företag genom det goda samarbete som finns mellan förvaltningen, det lokala näringslivet och Stockholm business region.

Företagare vet var de ska vända sig i kontakter med förvaltningen.

Det väl utvecklade samarbete förvaltningen har med det lokala näringslivet ger medborgare möjlighet att arbeta som egenföretagare genom livet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen ska utreda hur nybyggnadsområden kan göras mer attraktiva för företagare	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska utreda vilka befintliga företagsområden som bör prioriteras i arbetet med att göra stadsdelsområdet mer attraktivt för näringslivet	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska utveckla företagarrådet ytterligare för att matcha det lokala näringslivets behov	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska utreda möjligheterna att samverka med kringliggande stadsdelsområden för att öka stadsdelsområdets attraktivitet för näringslivet.	2019-01-01	2019-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	6	tas fram av nämnden	År

Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom nämndmålet I Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsområde finns en variation av bostäder och lokaler utifrån människors och verksamheters skiftande behov

Förvaltningen avslutar under 2019 det påbörjade arbetet med att ta fram en metod för beräkning av lekvärdesfaktor på förvaltningens förskolegårdar. Arbetet syftar till att stärka förvaltningens kompetens kring bedömning av kvaliteter av förskolans utemiljöer. Arbetet sker i samverkan med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, Sisab, Familjebostäder och utbildningsförvaltningen.

Förvaltningen fortsätter trygghetsarbetet i fokusområdet Hagsätra/Rågsved i samverkan med berörda förvaltningar samt fastighetsägare och föreningar. Förvaltningen har även en fortsatt aktiv roll i stadsutvecklingsprojektet Fokus Hagsätra/Rågsved med särskild fokus på förskoleutbyggnad, parkutveckling och att stärka den långsiktiga sociala hållbarheten.

Förvaltningen kommer att ta fram en övergripande plan för parkleksutveckling. Parklekar fyller en viktig funktion för barn och unga och förvaltningen anser att det är angeläget att denna funktion tas i beaktning då nya bostäder planeras.

Förvaltningen ansvarar fortsatt för att behovet av särskilda bostäder tas med i stadsbyggnadsprocessen och samverkar med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret för att särskilda bostäder uppförs inom stadsdelen. Förvaltningen kommer att fortsätta arbeta för att dessa bostäder ska ligga integrerat med resterande bestånd och inom samtliga stadsdelar.

För att förbättra tillgängligheten i förvaltningens offentliga lokaler som tar emot besökare, kommer förvaltningen under verksamhetsåret att utreda förbättringsåtgärder.

Nämndmål:

I Enskede-Årsta-Vantör finns en variation av bostäder och lokaler utifrån människors och verksamheters skiftande behov

Beskrivning:

I samverkan med berörda parter säkerställs att boendesegregation motverkas och att mångfalden i stadsdelsområdets olika bostadsområden ökar. Personer inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning, socialpsykiatri och äldreomsorgen erbjuds ett flexibelt och tillgängligt boende, anpassat efter deras behov.

Förväntat resultat:

Förskoleutbyggnaden tillgodoser det behov som nyproduktion av bostäder genererar. Barnrättsperspektivet i form av till exempel fullgoda utomhusmiljöer beaktas vid

nyproduktion av förskolor och andra byggnationer där barn kommer vistas i stadsdelsområdet. Utbyggnaden av särskilda bostäder tillgodoser målgruppernas behov. Förvaltningen bevakar att det byggs bostäder för äldre och för kvinnor och män med funktionsnedsättning och att offentliga verksamheter och miljöer är tillgängliga för alla, oavsett ålder eller funktionsförmåga.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Inom ramen för fokus Hagsätra-Rågsved utreda lokala behov för att skapa trygghet.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen kommer under året ta fram en plan för utveckling av offentliga hälsofrämjande utemiljöer så som strandbad, utegym, motionsspår mm.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen kommer under året ta fram en övergripande plan för parkleksutveckling	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska utreda hur informationsskyltar i förvaltningens offentliga lokaler kan användas för att underlätta för människor med ledar- och assistanshundar (program för tillgänglighet och delaktighet).	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska installera hörslinor i förvaltningshusets reception (program för tillgänglighet och delaktighet).	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen kommer under året att utreda hur tillgängligheten i de offentliga lokaler som tar emot besökare kan förbättras (program för tillgänglighet och delaktighet).	2019-01-01	2019-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	90 %	86 %	Halvår

Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom nämndmålet Enskede-Årsta-Vantör har effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet.

Förvaltningen fortsätter sitt arbete inom organisationen mot målsättningen om en fossilbränslefri organisation år 2030. Klimat- och miljöhandlingsplanen är förvaltningens huvudsakliga styrdokument för att uppnå miljömålen och mer information och årliga uppföljningar genomförs för att säkerställa måluppfyllelse. Förvaltningen arbetar fortsatt aktivt med att ställa om till hållbara transporter genom att dels öka antalet elbilar inom verksamheten men även genom upphandling av transporttjänster. Dessutom fortsätter arbetet med införandet av elcyklar i förvaltningens olika verksamheter. Detta innebär både inköp av nya elcyklar såväl som information till medarbetare för att uppmuntra till ökat användande av dessa.

Förvaltningen arbetar fortlöpande med att undanröja hinder på gångvägar för att säkerställa god tillgänglighet. Det finns dessutom en framtagen plan som förvaltningen följer för att asfaltera de gångvägar som idag har underlag som inte tillmötesgår tillgänglighetskrav.

Nämndmål:

Enskede-Årsta-Vantör har effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet

Beskrivning:

Med effektiva och hållbara transporter avses en övergång till mer kapacitetsstarka och mindre miljöbelastande transportmedel.

Med god framkomlighet avses att det är attraktivt att gå, cykla och åka kollektivt, förvaltningen säkerställer att hinder är undanröjda för dem som tar sig fram i rullstol, med rullator och barnvagn på gångvägar, cykelvägar och parkvägar.

Förväntat resultat:

Enskede-Årsta-Vantör är en stadsdel där det är enkelt att ta sig fram oavsett funktionsförmåga. De anställda i förvaltningen går, cyklar eller reser kollektivt när de reser i tjänsten. Om det är nödvändigt att resa med bil används förvaltningens miljöbilar. Klimat- och miljöhandlingsplan efterlevs. Användningen av cyklar och el-cyklar ökar. I samband med upphandlingar ställs krav på miljövänliga transporter.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel elbilar	15 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen ska under verksamhetsåret kontinuerligt informera om klimat- och miljöhandlingsplanen och göra årliga uppföljningar.	2019-01-01	2019-12-31
Löpande översyn görs för de bilar vars avtal löper ut för att se om de kan ersättas med elbilar.	2019-01-01	2019-12-31
Vid upphandling av transporttjänster ska förfrågningsunderlaget utformas så att transporter mellan olika verksamheter samordnas.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska under året tillämpa den redan framtagna plan för asfaltering av gångvägar, där dagens underlag inte tillmötesgår tillgänglighetskrav (program för tillgänglighet och delaktighet).	2019-01-01	2019-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel ungdomar som deltar i föreningsliv	-*	-	År
 Andelen ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter	75 %	74 %	År
 Andelen ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter	75 %	75 %	År

**Indikatorn mäts via Stockholmsenkäten som genomförs 2020, därför ska inget årsmål sättas för denna indikator 2019*

Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom nämndmålet Flickor och pojkar, kvinnor och män i Enskede-Årsta-Vantör har en meningsfull fritid och tillgång till kulturupplevelser.

Fritidsverksamheten bedrivs som öppna mötesplatser för ungdomar i de olika stadsdelsområdena. Verksamheterna arbetar kontinuerligt med att erbjuda besökarna ett varierat och tilltalande utbud av strukturerade aktiviteter och i en trygg och hälsofrämjande miljö. Arbetet ska präglas av flickors och pojkars delaktighet och möjlighet till inflytande. Arbetet med att samla in, ordna och kommunicera besökarnas åsikter och erfarenheter kommer att fortsätta under året. Användandet av digitala förslagslådor har påbörjats och kommer att fortsätta utvecklas.

Då relationsbyggandet är ett viktigt verktyg för personalens möjlighet att genomföra sitt uppdrag, det vill säga att verka förebyggande mot negativ och främja positiv utveckling av ungdomars liv, är ett gott bemötande av största vikt. Det goda bemötandet ska vara jämlikt och jämställt oavsett barnets eller vårdnadshavares bakgrund, hudfärg, kön, sexuella läggning, språk, religion, åsikter, socialt ursprung eller funktionsnedsättning.

Under året kommer en översyn av fritidsverksamhetens organisation att genomföras i syfte att effektivisera arbetet med planering och uppföljning.

Under 2019 kommer förvaltningen genomföra en kartläggning av de öppna mötesplatsernas tillgänglighet. Kartläggningen kommer i ett första skede fokusera på den fysiska miljön på fritidsgårdar, öppna förskolor och parklekar.

I syfte att utveckla och bredda utbudet av fritidsverksamhet för flickor och pojkar med funktionsnedsättning kommer förvaltningen att samverka med Farsta stadsdelsförvaltning genom att bedriva öppen mötesplatsverksamhet för målgruppen i åldrarna 14-18 år.

I samverkan med civilsamhället ska möjligheten till studiehjälp på fritidsgårdar utvecklas.

Civilsamhällesaktörer är viktiga skapare av kultur och förvaltningen arbetar aktivt med att uppmuntra och vägleda nya aktörer att etablera sig i stadsdelsområdet. Genom föreningsstödet utveckling planerar förvaltningen att förbättra stödet till nya och befintliga föreningar. Exempelvis kan det innebära en översyn av hur informationen kommuniceras till föreningar och tillgång till fler personliga möten.

I syfte att bredda och förbättra kulturutbudet för stadsdelens boende har samverkan påbörjats med kulturförvaltningen, Farsta och Skarpnäcks stadsdelsförvaltningar. Arbetet förväntas leda till att förvaltningarna drar lärdom av varandras erfarenheter, sprider information om kulturutbud till boende i våra respektive stadsdelsområden och ett bättre nyttjande av

tillgängliga lokaler.

Kultursekreterarens uppdrag ska utvecklas för att säkerställa ett bredare och mer tillgängligt kulturutbud i stadsdelen och en strategi för ett effektivt nyttjande av kulturmedel ska tas fram.

Östberga kulturhus är en viktig aktör i arbetet för att få ett levande kulturliv i Östberga. Huset ska involvera Östbergaborna genom löpande dialogarbete samt vara en naturlig samlingsplats för kulturkännare och kulturentusiaster i södra Stockholm. Samarbete med andra kulturhus och kulturutövare ska fortsätta och utvecklas, bland annat har ett samarbete påbörjats med Skarpnäck och Farsta stadsdelsförvaltning kring detta.

Fysisk aktivitet

Stadens idrottspolitiska program anger att stadsdelsnämnderna ska verka för att kunna erbjuda en mångfald i anläggningar och ytor som syftar till att främja det spontana idrottandet.

Förvaltningen kommer därför att inventera vilka möjligheter som finns för spontanidrott inom stadsdelsområdet. Kartläggningen kommer användas som underlag för att utreda vilka satsningar som kan göras för att främja spontanidrottande. Förvaltningen ska samarbeta med Idrottsförvaltningen om jämställda, attraktiva och trygga motionsplatser samt träffpunkter.

Förvaltningen bevakar även att det, vid planering av nya bostadsområden i stadsdelsområdet, avsätts tillräckligt med ytor för idrott och idrotts- och motionsanläggningar.

Förvaltningen samarbetar med Idrottsförvaltningen och Stockholmsidrotten för att säkerställa att fler i högstadiesåldern, framförallt flickor och nyanlända ungdomar, har tillgång till meningsfulla fritids- och idrottsaktiviteter. Genom förvaltningens fritidsgårdar ges flickor och pojkar tillfälle att prova på aktiviteter, lovaktiviteter annonseras bland annat i sociala medier och genom lokal affischering för att informera om vad som planeras och för att locka nya målgrupper till verksamheten. Alla kvällsverksamheter erbjuder flickor och pojkar rörelseaktiviteter i form av bland annat pingis, basket, innebandy och fotboll.

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män i Enskede-Årsta-Vantör har en meningsfull fritid och tillgång till kulturupplevelser

Beskrivning

Med meningsfull fritid avses att ha tillgång till ett varierat utbud av fritidsaktiviteter som alla kan delta i utifrån sina förutsättningar.

De kulturupplevelser som erbjuds i stadsdelsområdet är tillgängliga och varierade.

Förväntat resultat

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsområde präglas av ett levande, inkluderande och öppet kulturliv som erbjuder en mångfald av kulturupplevelser och skapande aktiviteter. Civilsamhällets arbete stärks genom ett gott samarbete med förvaltningen.

Det ideella engagemanget i föreningslivet uppmuntras med förutsägbara villkor som är lika för alla. I hanteringen av föreningsbidrag tas särskild hänsyn till tillgänglighetsaspekten.

Flickor och pojkar ges möjlighet till inflytande och delaktighet när aktiviteter planeras. Ytor för lek och spontanidrott är öppna och tillgängliga året runt och anpassade för att passa alla flickor och pojkar, kvinnor och män.

Fritidsgårdar och parklekar utgår från flickors och pojkars behov och levnadsmönster och är fria från fördomar, beteenden, språkbruk och bilder som har sin grund i stereotypa föreställningar om kön.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel flickor och pojkar som tycker att de har inflytande och är delaktiga på fritidsgården	80 %		År
♀ Andel flickor och pojkar som är nöjda med fritidsgårdarnas verksamhet	90 %		År
Andel flickor som besöker fritidsgårdar	40 %		År
Andel som tycker att det finns goda möjligheter till spontanidrott i stadsdelsområdet.	81 %		År
Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	
Förvaltningen kommer under 2019 genomföra en kartläggning av de öppna mötesplatsernas tillgänglighet (program för tillgänglighet och delaktighet).	2019-01-01	2019-05-31	
Förvaltningen kommer under 2019 ta fram en plan för utveckling av offentliga hälsofrämjande utemiljöer så som strandbad, utegym, motionsspår mm.	2019-01-01	2019-12-31	
Förvaltningen kommer under året ta fram en övergripande plan för parkleksutveckling	2019-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	75 %	75%	År
 Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggsvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100 %	100%	År
 Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50 %	50%	År
 Köpt energi (GWh)	2 GWh	1735 GWh	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och berörda bolag utreda om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad kan förbättra den lokala stadsmiljön och minska plasten i stadens vattendrag	2019-01-01	2019-12-31

Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom nämndmålet Enskede-Årsta-Vantör är en hållbar stadsdel med en god livsmiljö samt nämndmålet Enskede-Årsta-Vantörs parker och grönområden är anpassade till klimatförutsättningar och bidrar till en god livsmiljö.

Hållbar stadsdel med en god livsmiljö

De förskolor i stadsdelsområdet som har eget tillagningskök har sedan 2017 använt ett kostdatasystem. Kostdatasystemet har använts för att ta fram näringsberäknande matsedlar. I slutet av 2018 har kostdatasystemets moduler för att mäta matsvinn och koldioxidekvivalenter¹⁰ börjat användas. Alla förskolor med tillagningskök ska mäta matsvinnet genom kostdatasystemets modul. Mätningen ska genomföras varje dag under två veckor – två gånger per termin. Svinnet kan räknas ut i kilo per dag samt andel av den lagade maten. Svinnet kan även omvandlas till kostnader. Efter en genomförd mätning kan varje förskola justera mängden mat som tillagas i kostdatasystemet genom att anpassa antalet portioner. Förvaltningen kommer att utreda möjligheterna för samverkan kring kostverksamheterna.

Inom förskolan kommer alla kockar och förskolechef eller biträdande förskolechef att utbildas i matens klimatpåverkan. Klimatpåverkan kan mätas i kostdatasystemet genom en beräkning av koldioxidekvivalenterna. Mätningen kan göras per dag, per vecka och för en hel matsedel på åtta veckor. Förvaltningen strävar mot att öka andelen vegetarisk mat inom förskolan. När en ny matsedel tas fram är målsättningen att minska koldioxidekvivalenterna genom att öka andelen vegetariskt och fisk, vilket också är i linje med livsmedelsverkets rekommendationer.

¹⁰ En koldioxidekvivalent (förkortas ibland CO₂e) är en mängd gas som motsvarar klimateffekten av koldioxid.

Inom äldreomsorgen har kostenheten ett kostdatasystem som möjliggör att näringsberäkna alla matsedlar samt planera produktionen för att minska matavfallet.

Förvaltningen fortsätter att söka klimatinvesteringsmedel och arbeta mer strategiskt genom att ta fram en klimatinvesteringsplan för att samordna förvaltningens insatser. Arbetet med att införa matavfallssortering på samtliga våningsplan och pentryn i förvaltningshuset fortsätter och slutförs under året. Förvaltningen arbetar även aktivt med att minska mängden inköpt plast. Förvaltningen ska arbeta med att minska den interna konsumtionen av skräpgenererande engångsförpackningar och produkter i plast samt pappersanvändning.

Alla verksamheter ska årligen rapportera uppgifter om utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen till kemikaliecentrum med mål att minska dem.

Förvaltningen ska vid inköp av varor och tjänster ställa krav på att miljövänliga produkter används samt minska uppkomsten av avfall, till exempel undvika onödiga förpackningar, emballage samt engångsmaterial och minska matsvinn genom planerade måltidsinköp. Inköp av ekologisk mat ska eftersträvas vid upphandlingar av representation, catering samt övriga inköp.

Vid nybyggnation eller större ombyggnationer av befintlig verksamhet inom äldreomsorg och förskola ska frågan om tillagningskök alltid utredas. Strävan är att så många som möjligt ska ha tillgång till tillagningskök.

Medel för åtgärder för giftfri förskola

För att arbeta mot kommunfullmäktiges mål om kemikaliesmarta förskolor söks medel för åtgärder för giftfri förskola. I Stockholms stads vägledning för kemikaliesmart förskola anges åtgärder i olika nivåer där insatserna skiljer sig åt vad gäller omfattning och kostnad. För att gå vidare i arbetet behöver nu förskolorna i stadsdelen genomföra åtgärder som inte rymms inom ordinarie budget. En del av befintligt material och inredning på förskolorna innehåller farliga kemikalier och behöver bytas ut. Det handlar till exempel om soffor, sovdrar, byggekuddar, glas, lamineringsmaskiner, ljuddämpande bord med linoleum, tallrikar, skötbordsdrar och öka andelen ekologisk mat.

Parker och grönområden anpassade till klimatförutsättningar som bidrar till en god livsmiljö

Förvaltningen fortsätter arbetet med att stärka den biologiska mångfalden genom att implementera förvaltningens strategi. Förvaltningen söker dessutom utökad samverkan för bättre utfall av ekosystemtjänster. Förvaltningen arbetar med nyplantering av träd i utvecklingen av stadens parkmiljöer och efterfrågar nyplantering inom de exploaterings- och utvecklingsprojekt där det är relevant.

Förvaltningen verkar aktivt för bildandet av Hagsätraskogens naturreservat.

Förvaltningen utreder riskerna med värmeböljor och extrem värme för att identifiera vilka åtgärder som krävs för att höja beredskapen.

Förvaltningen förstärker det strategiska arbetet kopplat till klimatinvesteringar och arbetar även med att ta fram en plan för detta i syfte att samordna förvaltningens insatser och öka

långsiktigheten.

Förvaltningens fokus på Stockholms gröna kilar stärks särskilt kopplat till stadsmiljöutveckling. De gröna kilarna ska fortsatt ses som ett viktigt komplement till stadsdelsområdets nybildade naturreservat.

Nämndmål:

Enskede-Årsta-Vantör är en hållbar stadsdel med en god livsmiljö

Beskrivning

Med en hållbar stadsdel avses att mängden avfall från förvaltningens verksamheter minimeras, andelen avfall som återanvänds och återvinns ökar och matavfall sorteras ut för biologisk behandling. Nämndens energianvändning är effektiv och enbart förnybara energikällor används.

Med en god livsmiljö avses att förvaltningens verksamheter bedrivs i giftfri miljö.

Förväntat resultat

Minskad andel avfall i förvaltningens verksamheter och avfall återvinns genom smarta lösningar. Maten i stadens verksamheter är god och näringsrik och till stor del ekologisk och vegetarisk. Måltiderna tillagas så nära verksamheten som möjligt för att minska andelen transporter.

Miljön i såväl förskolan som dess närområde är giftfri. Fler förskolor arbetar för att erhålla Skolverkets utmärkelse ”Skola för hållbar utveckling”. Användningen av plastmaterial ska minimeras.

Energianvändningen i förvaltningens lokaler är effektiv. Vid upphandlingar ställs krav på energieffektivitet, där så är relevant. Belysningen i parkmiljöer är energieffektiv.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel enheter som sorterar ut matavfall för biologisk behandling	100 %		År
Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår	80 %		Tertial
Mängden koldioxidekvivalenter (kg CO ₂ e) på den gemensamma lunchmatsedel i förskolan	0,5 kg CO ₂ e		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Alla förskolor ska under 2019 mäta matsvinnet två gånger per termin. Mätningen sker under en tvåveckorsperiod.	2019-01-01	2019-12-31
De förskolor som inte har rätt förutsättningar för att samla in matavfall i kärl ska tillsammans med fastighetsägarna undersöka möjligheten att installera matavfallskvarn.	2019-01-01	2019-12-31
Matavfallssortering ska införas på samtliga våningsplan i förvaltningshuset.	2019-01-01	2019-12-31

Nämndmål:

**Enskede-Årsta-Vantörs parker och grönområden är anpassade till
klimatförutsättningar och bidrar till en god livsmiljö**

Beskrivning

Med mångfald av ekosystemtjänster menas att grönområdena tar tillvara de nyttor som naturen kan ge och att parkmiljöerna utformas för att stärka ekosystemtjänster och naturliga kretslopp såsom dagvattenhantering.

Förväntat resultat

I Enskede-Årsta-Vantör bidrar förvaltningens arbete med parker, grön- och vattenområden till att stärka grön infrastruktur. Parker och grönområden är tillgängliga för flickor och pojkar, kvinnor och män och hänsyn tas till de minsta barnens behov av att vistas i parker och grönområden. Det finns goda möjligheter för stadsodling i parker, på kvartersgårdar, tak, kolonilotter och gågator. De ekologiska värdena i stadens parker stärks.

Ekosystemkartläggning tillämpas i planprocesser vilket medför att ekosystemtjänster i stadsdelsområdets parkmiljöer stärks. Den biologiska mångfalden stärks och utvecklas.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen implementerar den sedan tidigare framtagna planen för det fortsatta arbetet med ekosystemtjänster.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen ska ta fram en klimatinvesteringsplan.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska tillsammans med Trafikkontoret arbeta med att skapa goda förutsättningar för stadsodling.	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen ska utreda påverkan på förvaltningens verksamheter av värmeböljor och extrem värme för att stärka beredskapen.	2019-01-01	2019-12-31

KF:s inriktningsmål:

3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Nedan redovisar förvaltningen ett urval av de mest prioriterade satsningarna under respektive verksamhetsområdesmål.

Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser

Kommunfullmäktige har beslutat om en nettobudget för år 2019 om 2 307,4 mnkr för driftverksamhet och 21,8 mnkr för investeringar. I jämförelse med tilldelad budgetram för 2018 ökar driftsbudgeten med 0,2 mnkr. I budgeten finns också effektiviseringskrav utlagda på verksamheterna.

Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

Förvaltningen fortsätter den påbörjade satsningen med att utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet. Arbetet mot diskriminering integreras som en naturlig del i det systematiska arbetsmiljöarbetet genom att alla enheter kontinuerligt undersöker verksamheten för att upptäcka eventuella risker eller hinder för lika rättigheter. För att säkerställa en god arbetsmiljö för socialsekreterare och biståndshandläggare arbetar förvaltningen utifrån handlingsplanen för gruppen. Som ett led i att förbättra chefers arbetsmiljö ska förvaltningen se över möjligheterna att ytterligare samordna förvaltningsövergripande administration och stöd till chefer.

Förvaltningen deltar i Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) satsning modellkommuner där arbetet med jämställdhetsintegrering utvecklas, förvaltningen är modellstadsdel för andra stadsdelar i Stockholms stad

Förskolan fortsätter det långsiktiga arbetet med att implementera förvaltningens handlingsplan för att öka andel förskollärare och barnskötare, bland annat kommer förvaltningen utreda hur rekryteringsprocesser inom förskolan kan utvecklas. Förvaltningen kommer att ta fram en ledarskapsprofil för vilken grundläggande kompetens chefer och ledare inom förvaltningen bör ha när det gäller ledarskap, arbetsmiljö med mera

Arbetet med att minska förvaltningens sjukfrånvaro är fortsatt högt prioriterat, särskilt fokus läggs på korttidsfrånvaron och tidiga kontakter med företagshälsovården. Förvaltningen kommer att göra fördjupade analyser av sjukfrånvarostatistiken för att säkerställa att förebyggande och hälsofrämjande insatser riktas på rätt sätt till olika grupper av sjukskrivna medarbetare.

Verklighetslabbet har sökt medel från Smart stad för att utveckla appen Volontera, som ska ge volontärer möjlighet att visa intresse och skapa kontakt för ideellt engagemang inom äldreomsorgen. Studenter från Open Lab fick 2018 en utmaning av Verklighetslabbet att skapa en jämställd måltidsmiljö. Resultatet blev en Dinner Dome, ett multimedialt projektorium. Förvaltningen kommer även att testa VR-teknik (virtual reality) för äldre kvinnor och män på Verklighetslabbet. Projektet kommer att skapa VR-filmer som ger äldre en upplevelse och igenkänning av omvärlden.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	År

Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom nämndmålet Enskede-Årsta-Vantör har en budget i balans.

Kommunfullmäktige har beslutat om en nettobudget för år 2019 om 2 307,4 mnkr för driftverksamhet och 21,8 mnkr för investeringar. I jämförelse med tilldelad budgettram för 2018 ökar driftsbudgeten med 0,2 mnkr. I budgeten finns också effektiviseringskrav utlagda på verksamheterna.

Under året kommer avläsningar och slutlig justering av budget att göras för de prestationsrelaterade verksamheterna förskola och omsorg om personer med funktionsnedsättning.

I kommunfullmäktiges fördelning till verksamhet för barn, ungdom, kultur och fritid ingår även medel för förebyggande verksamhet för barn och unga, 5 mnkr tillförs förebyggande verksamhet inom individ- och familjeomsorg för barn och unga.

För att förebygga osäkerheter kopplade till verksamheten under året samt en eventuell svängning i konjunkturen som kan komma att påverka till exempel ekonomiskt bistånd eller annan verksamhet, avsätts en reserv för att kunna täcka kostnader, som i dagsläget är svåra att bedöma om de kommer att uppstå och till vilket belopp, totalt 25 mnkr (cirka 1 %).

Nämndmål:

Enskede-Årsta-Vantör har en budget i balans

Beskrivning

Förvaltningen upprättar under året tertialrapport 1 per 30 april, tertialrapport 2 per 31 augusti samt verksamhetsberättelse med bokslut per 31 december med fokus på måloppfyllelse av kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena samt förvaltningens budget. Vidare följs förvaltningens budget upp månadsvis med prognos på helårsutfall för att vara kontinuerligt uppdaterad om ekonomins och verksamhetens utveckling. Åtgärder vidtas vid avvikelser.

Förväntat resultat

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning har en budget i balans, prognossäkerheten är god och förvaltningen uppfyller målen i stadsdelsnämndens verksamhetsplan.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Aktivt Medskapandeindex	80	82	År
 Andel elektroniska inköp	68 %	tas fram av nämnden	Tertial
 Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	100 %	tas fram av nämnd	Tertial
 Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	87 %	87%	År
 Index Bra arbetsgivare	81	85	År
 Sjukfrånvaro	7,5 %	tas fram av nämnd	Tertial
 Sjukfrånvaro dag 1-14	2,2 %	tas fram av nämnd	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av resursfördelningssystem inom funktionshindersområdet	2019-01-01	2019-12-31
 Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med att ta fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare	2019-01-01	2019-08-31

Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom nämndmålet Enskede-Årsta-Vantör är en attraktiv arbetsgivare med bra arbetsmiljö och goda arbetsvillkor samt nämndmålet I Enskede Årsta Vantör används skattemedel effektivt till största nytta för flickor och pojkar, kvinnor och män med fokus på goda resultat.

Attraktiv arbetsgivare

Kompetensförsörjning

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning står inför både stora möjligheter och stora utmaningar kommande år vad gäller kompetensförsörjning av kompetent och engagerad personal. Förvaltningen fortsätter sitt arbete för att vara en attraktiv, jämställd och utvecklingsorienterad arbetsgivare med gott bemötande mot medarbetare och brukare.

Förvaltningen kommer att ta fram en ledarskapsprofil för vilken grundläggande kompetens chefer och ledare inom förvaltningen bör ha när det gäller ledarskap, arbetsmiljö med mera. Ledarskapsprofilen kommer ligga till grund för olika utbildningar samt användas för att introducera nya chefer.

Inom avdelning individ och familjeomsorg barn och unga samt avdelning individ och familjeomsorg vuxna ges medarbetare, som är intresserade av att leda arbete, möjlighet att träna på att ha utökat ansvar genom att leda projekt, ansvara för och leda utvecklingen av en specifik fråga i sin arbetsgrupp. Detta ses som ett led i säkerställa tillgången till tillförordnade chefer vid vakanser, ledigheter och sjuktillfällen.

Inom avdelning förskola fortsätter det långsiktiga arbetet med att implementera förvaltningens handlingsplan för att öka andel förskollärare och barnskötare. Bland annat kommer förvaltningen utreda hur rekryteringsprocesser inom förskolan kan utvecklas. Förvaltningen kommer även vidareutveckla forum för kollegialt lärande, möjliggöra kompetensutveckling för förskolechefer samt utveckla förskolornas lärmiljö så att den bidrar till alla flickor och pojkars utveckling och lärande. Dessutom deltar förvaltningen i framtagandet av den stadsövergripande handlingsplanen för att förbättra arbetsmiljön för förskollärare och barnskötare, ett viktigt led i kompetensförsörjningsprocessen.

Kompetenssatsningar inom Individ och familjeomsorgen vuxna kommer under året att göras på motiverande samtal (MI). Därutöver kommer riktade satsningar att göras utifrån varje medarbetares arbetsområde samt utifrån verksamhetens behov utifrån modellen Kompetenstrappa. Enskilda medarbetare som är intresserade av ett specifikt ämne har möjlighet att skaffa sig spetskompetens och sprida kunskap vidare inom förvaltningen.

För att möta stadens behov i den växande staden kommer avdelningen för utveckling, lokaler och stadsmiljö under året att säkerställa att avdelningen har rätt kompetens.

Samtliga verksamheter kommer att följa upp de avdelningsövergripande aktivitetsplaner för kompetensförsörjningsinsatser som tagits fram.

Kompetensutvecklingssatsning

Förvaltningen lämnar 7 ansökningar till stadens kompetensutvecklingssatsning, se bilagor till verksamhetsplanen. Alla har direkt bäring på stadsdelsnämndens uppdrag från kommunfullmäktige. Ansökningarna gäller:

1. Medel för kompetensutveckling för socialpsykiatri och funktionsnedsättning LSS i lågaffektivt bemötande.
2. Medel för kompetensutveckling av elva Silviasystrar.
3. Medel för fortsatt utbildning av fem Silviasjuksköterskor. Utbildningen ger sjuksköterskorna fördjupade och evidensbaserade kunskaper om god omvårdnad vid demenssjukdom med fokus på hög livskvalitet.
4. Medel för kompetensutveckling för specialist- och fördjupningsutbildningar för boendestödare inom gruppboendestäder socialpsykiatri.
5. Medel för vidareutveckling av förvaltningens anhörigstöd.
6. Medel för kompetensutveckling i det svenska språket för personal inom förskolan.
7. Medel för kompetensutveckling för chefer inom individ och familjeomsorg barn och

unga inom Signs of safety.

Systematiskt arbetsmiljöarbete

En framgångsfaktor för väl fungerande verksamheter och ett långsiktigt hållbart arbetsliv är en god arbetsmiljö där medarbetare känner delaktighet, engagemang och trivsel på sin arbetsplats. Arbetsmiljö är en avgörande del av kompetensförsörjningsprocessen. Förvaltningen fortsätter den påbörjade satsningen med att utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet. Ett årshjul för årsarbetsmiljöarbetet tas fram i syfte att förenkla, kvalitetssäkra och samordna förvaltningsövergripande rutiner och skriftliga instruktioner inom området. Arbetsmiljöfrågor ska vara en naturlig del av verksamheten, arbetet följs upp på så väl förvaltningsövergripande nivå som på enhetsnivå. Stadens personalpolicy tas regelbundet upp på arbetsplatsträffar. Nya chefer och nya skyddsombud får basutbildning i arbetsmiljö.

Arbetet mot diskriminering integreras som en naturlig del i det systematiska arbetsmiljöarbetet genom att alla enheter kontinuerligt undersöker verksamheten för att upptäcka eventuella risker eller hinder för lika rättigheter. Förvaltningen kommer att fortsätta arbeta med att öka kännedomen om förvaltningens rutin för att motverka kränkande särbehandling. Rutinen tas upp i samband med arbetsplatsträffar en gång om året och är en del av informationen till nyanställda.

För att säkerställa en god arbetsmiljö för socialsekreterare och biståndshandläggare arbetar förvaltningen utifrån handlingsplanen för gruppen. De erbjuds handledning för att stärkas i sin yrkesroll.

Förvaltningen medverkar i framtagandet av den stadsövergripande handlingsplanen för att förbättra arbetsmiljön för förskollärare och barnskötare.

Införandet och utvecklingen av Globenmodellen fortsätter. Genom Globenmodellen förtydligas handläggningsprocessen samt mål och process för brukarna och för samverkanspartner. Inom försörjningsstödet ska modellen användas i alla ärenden och inom missbruksvårdens myndighetsutövning ska en anpassning av modellen göras som ska implementeras inom handläggningen av ärenden.

Chefers arbetsmiljö

Undersökningar visar att i kvinnodominerade sektorer tenderar chefer att ha fler direkt underställda än i mansdominerade sektorer, något som kan påverka verksamheten negativt och leda till ohälsa. Många av förvaltningens chefer har ett stort antal underställda direkt under sig. En väl fungerande lednings- och stödorganisation ger cheferna bättre förutsättningar att leda det systematiska kvalitetsarbetet och som ett led i att förbättra chefers arbetsmiljö ska förvaltningen se över möjligheterna att ytterligare samordna förvaltningsövergripande administration och stöd till chefer.

Inom Stureby vård- och omsorgsboende kommer delat ledarskap att införas. Syftet är att förbättra arbetsmiljön för biträdande chefer och stärka chefer i sitt ledarskap för att vara attraktiva som arbetsgivare. Delat ledarskap innebär att 2 biträdande chefer gemensamt ansvarar för ett definierat område där chefernas olika kompetenser tas tillvara och blir en resurs för verksamheten och dess medarbetare.

Utifrån äldreförvaltningens kartläggning av chefers arbetssituation, stöd i arbetet och organisatoriska förutsättningar kommer förvaltningen ta fram en handlingsplan för chefer inom äldreomsorgen för att förbättra deras arbetssituation.

Minskad sjukfrånvaro

Arbetet med att minska förvaltningens sjukfrånvaro är fortsatt högt prioriterat. Särskilt fokus läggs på korttidsfrånvaron och tidiga kontakter med företagshälsovården. Förvaltningen kommer fortsätta att utveckla och genomföra preventiva insatser på individnivå och på gruppnivå, som hälsosamtal och friskvårdssubventioner.

För att sänka sjukfrånvaron kommer förvaltningen att göra fördjupade analyser av sjukfrånvarostatistiken för att säkerställa att förebyggande och hälsofrämjande insatser riktas på rätt sätt till olika grupper av sjukskrivna medarbetare. Lättillgänglig sjukfrånvarostatistik ska utvecklas och tillhandahållas till cheferna i vilken de enkelt kan följa upp och analysera kort- och långtidssjukfrånvaron vid sin enhet och för verksamhetsområdet. Chefer kommer även att erbjudas kompetenshöjande fortbildning i personalekonomi i syfte att hjälpa cheferna att prioritera bland insatser för minskad sjukfrånvaro.

Heltid som norm

Förvaltningen ska intensifiera arbetet med att göra heltid till norm vid nyanställning och erbjuda kvinnor och män med ofrivillig deltidsanställning heltidsanställning. Ett särskilt fokus kommer att läggas inom äldreomsorgen och en projektledare kommer att anställas. Projektet, som utformas enligt projektstyrningsmodellen Lilla Ratten, leds av styrgrupp som är partsammansatt och arbetsgrupper tillsätts vid behov. Förvaltningens förskolor får ett särskilt uppdrag att säkerställa att heltid är norm. Inom ramen för projektet kommer förvaltningen att undersöka möjligheterna att inom avdelning kultur, fritid och demokrati göra heltid till norm.

Effektivt resursutnyttjande med fokus på goda resultat

Digitalisering för verksamhetsutveckling

En viktig framgångsfaktor för att maximera nyttan av en ökad digitalisering i förvaltningens verksamheter är strategiskt stöd. Digitalt verksamhetsstöd, förvaltningens centrala funktion för frågor inom it och telefoni, ger ett sådant strategiskt stöd. Digitalt verksamhetsstöd deltar i utvecklingsprojekt på förvaltningen samt projektleder och bemannar organisationen för att ta emot den nya leveransen av gemensam IT-service - GSIT 2.0. Digitalt verksamhetsstöd är också det operativa stödet i förvaltningen av lokala verksamhetssystem enligt stadens modell Fguide samt strategiskt stöd vid beställning av it, telefoni och datakommunikation.

Förvaltningens särskilda boenden inom äldreomsorgen ska öka användandet av välfärdsteknik genom att undersöka möjligheten att använda digital signering av läkemedel. Förvaltningen samarbetar och deltar i utredningar initierade av centrala förvaltningar och nämnder vad gäller förändrade arbetssätt i samband med nya digitala stöd, samt bevakar möjligheten att söka centrala resurser för investeringar i digital teknik. Bland annat har förvaltningen utvecklat appen "Nollvision-Undernäring". Appen innehåller förenklad information om tips och råd kopplade till mat samt exempel på måltider med syftet att förenkla för medarbetare i hemtjänst och särskilda boenden i att hjälpa äldre att äta näringsriktigt.

Verklighetslabbet har sökt medel från Smart stad för att utveckla appen Volontera, som ska ge volontärer möjlighet att visa intresse och skapa kontakt för ideellt engagemang inom äldreomsorgen. Studenter från Open Lab fick 2018 en utmaning av Verklighetslabbet att skapa en jämställd måltidsmiljö. Resultatet blev en Dinner Dome, ett multimedialt projektorium, som kommer att byggas upp i anslutning till en av avdelningarna på Stureby vård- och omsorgsboende och projektet ska testas i större skala.

Förvaltningen kommer, genom ett pilotprojekt, testa VR-teknik (virtual reality) för äldre kvinnor och män på Verklighetslabbet. Projektet kommer att skapa VR-filmer som ger äldre en upplevelse och igenkänning av omvärlden. Genom projektet kommer feriearbetande flickor och pojkar introducera de äldre till tekniken. Detta ger ungdomarna en god introduktion till äldreomsorgen som arbetsplats och äldreomsorgen ges via ungdomarna en introduktion till digitala metoder och teknik. Digital kompetens blir kärnan i mötet mellan generationer.

Årsta hemtjänsts deltagande i projekt "Smart låsteknik" fortsätter och ska öka tryggheten för brukare och förbättra arbetsmiljön för personal i hemtjänsten på lång sikt.

Biståndshandläggarna inom äldreomsorgen kommer att använda surfplattor i mötet med brukaren i syfte att förbättra informationen till brukaren. Äldreomsorgen kommer också upprätthålla sin beredskap för att genomföra vårdplanering genom videokonferens i avvaktan på att tekniken finns på plats inom primär- och slutenvården.

Under 2019 fortsätter förvaltningen implementeringen av skolplattformen som kommer leda till att förskolan i högre utsträckning kan kommunicera, planera och följa upp verksamheten både internt och i samverkan med vårdnadshavare.

Förvaltningen ska utreda hur användande av digitala verktyg i högre grad ska kunna användas för att effektivisera processer kring lokalplanering. Detta kan bland annat handla om att börja använda digitala projektverktyg och att utveckla förvaltningens befintliga kartverktyg för

förskoleutveckling.

Jämställdhetsintegrering för verksamhetsutveckling

Jämställdhetsintegrering är en del i förvaltningens kvalitetsarbete och utfallet av verksamheternas viktigaste resultat ska vara jämställt. Förvaltningen uppnår jämställd service och myndighetsutövning genom att integrera jämställdhet i all planering av verksamheterna, i det dagliga genomförandet samt i uppföljning. Som ett led i förvaltningens arbete med jämställdhetsintegrering kommer jämställdhetsdagar att genomföras hösten 2019. Förvaltningen deltar i Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) satsning modellkommuner. Genom modellkommuner utvecklas arbetet med jämställdhetsintegrering genom att deltagarna systematiskt jämför och lär av varandra för att åstadkomma verksamhetsförbättringar. Från och med 2018 är förvaltningen modellstadsdel för andra stadsdelar i Stockholms stad. Förvaltningen genomför jämställdhetsanalyser där målet är att arbeta med ständiga förbättringar genom att synliggöra ojämställdhet inom ordinarie verksamhet. Underlaget analyseras bland annat mot bakgrund av följande jämställdhetspolitiska delmål; *att kvinnor och män som står långt från arbetsmarknadens ska ges likvärdiga insatser att nå ekonomisk självständighet, att kvinnor och män, flickor och pojkar ska erbjudas omsorg på lika villkor och att mäns våld ska upphöra*. Verksamheterna tar fram en handlingsplan för hur nytt eller ändrat utfall ska uppnås. Det systematiska jämställdhetsarbetet följs upp i verksamheten och redovisas i förvaltningens ledningsgrupp. För att åstadkomma konkreta och hållbara förbättringar inom olika verksamhetsområden ska förvaltningen alltid beskriva konsekvenser för kvinnor och män, flickor och pojkar i beslutsunderlagen, kommentera och analysera den könsuppdelade statistiken i uppföljningen och följa upp jämställdhet i ordinarie verksamhets och budgetuppföljning.

Nämndmål:

Enskede-Årsta-Vantör är en attraktiv arbetsgivare med bra arbetsmiljö och goda arbetsvillkor

Beskrivning

Med attraktiv arbetsgivare avses att förvaltningen attraherar, behåller, utvecklar och rekryterar kompetent personal. Med bra arbetsmiljö och goda arbetsvillkor avses strategisk kompetensförsörjning, kompetensutveckling, nära och tillitsbaserat ledarskap, ett aktivt medarbetarskap, friskvård samt möjlighet till heltidsanställning.

Förväntat resultat

Enskede-Årsta-Vantör är ett föredöme som offentlig arbetsgivare vilket ger bra förutsättningar för att bedriva en verksamhet med hög kvalitet.

Arbetsklimatet främjar innovation och förvaltningens arbetsplatser präglas av öppenhet. Ledarskapet uppmuntrar nya idéer och lösningar för verksamheten och medarbetarna ges utrymme och verktyg för att omsätta goda idéer i konkreta verksamhetsförbättringar.

Arbetsplatserna präglas av en god och hälsosam arbetsmiljö, fria från diskriminering, kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. Frisknärvaron

är hög, sjukfrånvaron är låg. Heltid är norm.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel heltidsanställda av totala antalet anställda i förvaltningens verksamheter.	100		Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningens platsannonser ska utvecklas så att tjänsterna blir mer attraktiva för personer med funktionsnedsättning att söka (program för tillgänglighet och delaktighet)	2019-01-01	2019-12-31
Utbildning kring diskrimineringsgrunderna och de möjligheter till anställningsstöd som finns ska genomföras för förvaltningens chefer (program för tillgänglighet och delaktighet)	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska genomföra ett projekt för att öka andelen heltidsanställningar	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningens förskolor ska implementera det stadsgemensamma introduktions- och mentorskapsprogrammet för nyexaminerade förskollärare.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska ta fram förslag på en förvaltningsintern utvecklings- och karriärstrappa för socionomer, legitimerad omsorgspersonal och förskolepersonal.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska genomföra en kompetensutbildningssatsning för att säkerställa att all fritidsgårdspersonal har likvärdig grundutbildning.	2019-01-01	2019-12-31
Utifrån äldreförvaltningens kartläggning av chefers arbetssituation, stöd i arbetet och organisatoriska förutsättningar ska förvaltningen ta fram en handlingsplan för chefer inom äldreomsorgen.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska utbilda chefer inom stadens arbetsskade- och tillbudsrapporteringssystem KIA.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska genomföra fördjupade analyser av sjukfrånvarostatistiken.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska, i syfte att minska förvaltningens korttidsfrånvaro, genomföra riktade insatser till grupper med särskilt hög korttidsfrånvaro.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska erbjuda kompetenshöjande fortbildning i personalekonomi för chefer.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska se över möjligheterna att ytterligare samordna förvaltningsövergripande administration och stöd till chefer.	2019-01-01	2019-12-31
Alla avdelningar ska månatligen följa upp sin sjukfrånvarostatistik i beslutsstöd.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningens arbete med aktiva åtgärder och processen för att förebygga och anmäla diskriminering ska tydliggöras samt implementeras.	2019-01-01	2019-12-31

Nämndmål:

I Enskede-Årsta-Vantör används skattemedel effektivt till största nytta för flickor och pojkar, kvinnor och män med fokus på goda resultat

Beskrivning

Kvalitetsarbetet är väl utvecklat och verksamheterna är innovativa. Vid upphandlingar ställs höga krav på kvalitet och effektivt resursutnyttjande. Det finns en organisation och struktur för planering av avtalsuppföljning.

Förväntat resultat

Förvaltningens verksamheter håller hög kvalitet och präglas av innovativa arbetssätt. Skattemedel går till kärnverksamheten. Verksamheterna tar tillvara digitaliseringens möjligheter och utvecklar användandet av digitalisering och välfärdsteknik. Offentlig upphandling driver förvaltningens utveckling i en ekonomiskt, jämställd, socialt, ekologiskt och hållbar riktning. Upphandlade verksamheter håller god kvalitet vilket säkerställs genom systematisk avtalsuppföljning. Andelen verksamheter som deltar i stadens kvalitetsutmärkelser ökar. Uppföljningen säkerställer att ekonomiska bidrag, tillgång till lokaler eller föreningsbidrag inte går till någon aktör med odemokratiska värderingar eller som uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Varje avdelning ska genomföra minst 1 jämställdhetsanalys som leder till konkreta och hållbara verksamhetsförbättringar.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska förvaltningsetablera Nyckelskåp inom hemtjänst och vård- och omsorgsboenden enligt Fguide	2019-01-01	2019-06-30
Förvaltningen ska informationsklassificera Nyckelskåp inom hemtjänst och vård- och omsorgsboenden	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningen ska genomföra en uppföljning av inköp av licenser till specialprogramvaror utifrån användning och behov i förhållande till ekonomisk kostnad	2019-01-01	2019-06-30
Förvaltningen ska genom ett pilotprojekt testa VR-teknik (virtual reality) för äldre kvinnor och män på Verklighetslabbet på Stureby vård- och omsorgsboende.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningens digitala verksamhetsstöd ska projektleda samt delta i projektgruppens aktiviteter avseende införandet av GSIT 2.0 på Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning.	2019-01-01	2019-12-31
Förvaltningens digitala verksamhetsstöd ska bjuda in och genomföra dialogmöten med alla verksamhetsavdelningar	2019-01-01	2019-04-30
Förvaltningens digitala verksamhetsstöd ska vara del av projektet kring att återta Årsta vård- och omsorgsboende	2019-01-01	2019-04-30

Nya boenden

Förvaltningen kommer från och med 1 februari 2019 att återta Årsta vård och omsorgsboende inklusive demensdagvården Sländan eftersom huset ska rivas och nytt äldreboende ska byggas. Förvaltningen återkommer under året till stadsdelsnämnden med inriktnings- och genomförandeärende om nytt äldreboende. I samband med återtagandet avvecklas sju korttidsplatser och demensdagvården Sländan flyttas till Solrosens lokaler i Rågsved.

Planeringsarbetet för ett nytt Högdalens vård- och omsorgsboende fortsätter i samråd med Micasa.

Poppelgårdens gruppbostad planeras för färdigställande under året. Vidare kommer en enhet för boendeservice på Trollesundsvägen samt en gruppbostad på Johanneshovsvägen att göras klara för inflyttning.

Upphandling

Ur ett långsiktigt kvalitets- och effektivitetsperspektiv ska förvaltningen se över vilka verksamheter som kan upphandlas, matlyft och miljötänk lyfts fram i förfrågningsunderlaget. Förvaltningen ska i god tid utarbeta upphandlingar för de verksamheter vars kontrakt går ut. Bland annat planeras följande för 2019:

- Mårtensgården vård- och omsorgsboende (45 lägenheter) samt demensdagvården Solrosen upphandlas under året, egenregi anbud är lagd.
- Tussmötegården vård- och omsorgsboende (107 lägenheter), central upphandling 2019. Egenregi anbud läggs inte.

Möjlighet till fler seniorboendelägenheter

Förvaltningen kommer att ta fram ett underlag med tillhörande konsekvensbeskrivning inför uppsägning av avtalet med Micasa för Enskededalens servicehus 2019, i samråd med kommunstyrelsens ekonomiutskott. Förvaltningen samverkar med Micasa för att omvandla Enskededalens servicehus till ett seniorboende med tillhörande aktivitetscenter. Det saknas idag seniorbostäder i östra söderort och förvaltningen ser att Enskededalens servicehus uppfyller samtliga krav som finns för ett seniorboende. Det finns närhet till allmänna kommunikationsmedel, god tillgänglighet, närhet till allmänna serviceinrättningar såsom matvaruaffär, vårdcentral, apotek och bibliotek. Inom byggnaden finns även lokaler anpassade för att ge möjlighet att starta ett aktivitetscenter i samband med omstruktureringen till seniorboende.

Förvaltningen har tre servicehus med totalt 304 lägenheter. Inget av servicehusen uppfyller arbetsmiljöverkets krav på hygienutrymmen. Behovet av servicehusplatser kommer fortsätta att minska under året. I dagsläget finns det ständigt cirka 50 lediga lägenheter inom stadsdelens servicehus och inget av stadsdelens servicehus har någon kö. Däremot är det i staden en kö till seniorlägenheter. Micasas nya förmedlingsregler där kvinnor och män över 85 år automatiskt får förtur samt de övriga förturer som lämnas har medfört att det för övriga äldre i behov av ett mer anpassat boende är svårt att få detta verkställt.

Tomgångshyrorna för 2018 beräknas till cirka 3,3 mnkr. Även budgeten för servicehusen visar på underskott och ytterligare åtgärder för budgetbalans är inte möjlig då servicehusen måste ha en basbemanning för att uppfylla de krav som finns på ett servicehus, oavsett beläggning. En omvandling av servicehusen till seniorboende (som inte är ett biståndsbedömt boende) har flera fördelar. En fördel är att de fortfarande skulle utgöra bostäder reserverade för äldre. Seniorboendet har gemensamhetslokaler, personal för aktiviteter och erbjuder möjlighet att inta måltider i gemenskap.

Förvaltningen ser följande positiva effekter av en sådan omstrukturering:

- Ett tryggt boende för flera äldre kvinnor och män kan tillgodoses
- Staden behöver inte avsätta medel för ombyggnation av hygienutrymmen (om Arbetsmiljöverket skulle ändra sitt nuvarande ställningstagande till handlingsplaner)
- Hyreskostnaden kan hållas nere för pensionärerna då samtliga servicehus i stadsdelen har förhållandevis låga hyror
- Förvaltningen kan minska sina lokalhyror och tomgångshyror

- Den äldre får en utökad valfrihet gällande hemtjänst enligt LOV (Lag om valfrihetssystem)
- Den äldre behöver inte bli biståndsbedömd för att få lägenhet inom seniorboendet då förmedling sker utifrån förtur eller kötid, genom Bostad Stockholm.

Internt utvecklingsarbete

Förvaltningen ser över hemtjänstens organisation för att säkerställa kvalitet och resurser.

För att säkerställa att den enskilde får insatser som motsvarar det aktuella behovet ska äldreomsorgens beställarenhet intensifiera arbetet med individuppföljningar.

Äldreomsorgsverksamheterna samverkar med bland annat Farsta, Skarpnäck och Älvsjö stadsdelsförvaltningar genom lokala överenskommelser vad gäller sjuksköterske- och rehabiliteringsinsatser, anhörigkonsulent och nattpatrull.

Väl utvecklad intern samverkan finns mellan utförarverksamheterna i egen regi kring bemanning, lokaler och kvalitetsutveckling.

Uppföljning av ekonomi

Nämndens ekonomiska förutsättningar

Budget per verksamhetsområde

Verksamhetsområden, mnkr	Kostnader	Intäkter	Netto VP 2019	VP 2018	VB 2017
Nämnd- och förvaltningsadm.	69,9	2,3	67,6	64,0	57,6
Individ- och familjeomsorg	282,9	18,0	264,9	260,1	276,7
<i>varav barn och unga</i>	<i>158,8</i>	<i>2,4</i>	<i>156,4</i>	<i>152,5</i>	<i>157,8</i>
<i>varav vuxna</i>	<i>60,6</i>	<i>15,6</i>	<i>45,0</i>	<i>43,8</i>	<i>47,8</i>
<i>varav socialpsykiatri</i>	<i>63,5</i>	<i>0,0</i>	<i>63,5</i>	<i>63,8</i>	<i>71,1</i>
Stadsmiljö drift	20,6	0,0	20,6	19,7	16,3
Stadsmiljö avskrivningar	9,9	0,0	9,9	9,3	8,5
Stadsmiljö ränta	0,6	0,0	0,6	0,5	0,5
Förskola	590,5	37,4	553,1	546,3	526,3
Äldreomsorg	773,5	24,9	748,6	766,6	767,2
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	494,9	80,5	414,4	409,6	432,2
Fritid och kultur	53,3	0,0	53,3	56,6	46,6
Arbetsmarknadsåtgärder	29,1	3,6	25,5	25,7	26,2
Ekonomiskt bistånd	153,1	4,2	148,9	148,9	149,5
<i>varav handläggning</i>	<i>38,0</i>	<i>0,0</i>	<i>38,0</i>	<i>44,1</i>	<i>44,4</i>
Drift totalt	2 478,3	170,9	2 307,4	2 307,3	2 307,6
Investeringar					
Parkinvesteringar	18,7	0,0	18,7	18,6	36,1
Maskiner och inventarier	3,1	0,0	3,1	3,2	10,6
Investeringar totalt	21,8	0,0	21,8	21,8	46,7

Kommunfullmäktige har beslutat om en nettobudget för år 2019 om 2 307,4 mnkr för driftverksamhet och 21,8 mnkr för investeringar. I jämförelse med tilldelad budgetram för 2018 ökar driftsbudgeten med 0,1 mnkr. I budgeten finns också effektiviseringskrav utlagda på verksamheterna.

Under året kommer avläsningar och slutlig justering av budget att göras för de prestationsrelaterade verksamheterna förskola och omsorg om personer med funktionsnedsättning.

I kommunfullmäktiges fördelning till verksamhet för barn, ungdom, kultur och fritid ingår även medel för förebyggande verksamhet för barn och unga, 5,0 mnkr tillförs förebyggande verksamhet inom individ- och familjeomsorg för barn och unga.

För att förebygga osäkerheter kopplade till verksamheten under året samt en eventuell svängning i konjunkturen som kan komma att påverka till exempel ekonomiskt bistånd eller annan verksamhet, avsätts en reserv för att kunna täcka kostnader, som i dagsläget är svåra att bedöma om de kommer att uppstå och till vilket belopp, totalt 25,0 mnkr (cirka 1,0 %).

Nämnd- och förvaltningsadministration

Verksamhet, mnkr	Kostnader	Intäkter	Netto VP 2019	VP 2018	Omslutnings- förändring
Nämnd	2,2		2,2	2,2	0,0
Administration	59,7		59,7	56,3	0,0
Facklig tid	8,0	2,3	5,7	5,5	0,0
Summa	69,9	2,3	67,6	64,0	0,0

För 2019 budgeteras totalt 67,6 mnkr, vilket är en ökning om 3,6 mnkr jämfört med föregående år. Den ökade budgeten beror på ökade hyreskostnader, p g a ombyggnation i förvaltningshuset med aktivitetsbaserat kontor på bottenvåningen samt matsalens kökspentry, löneökningar samt förstärkning av en biträdande enhetschef inom avdelning ULS (utveckling, lokaler, stadsmiljö). Medel avsätts också för övergripande oförutsedda kostnader.

Kommunfullmäktige tilldelar ingen budget för nämnd- och förvaltningsadministration, för att avsätta denna budget har ett administrativt avdrag på 3,05 % gjorts från varje verksamhetsområdes nettobudget. Undantaget från avdrag är budget för LASS kostnader.

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

För hela verksamhetsområdet avsätt 264,9 mnkr vilket är en ökning med 4,8 mnkr i jämförelse med 2018.

Verksamhet, mnkr	Kostnader	Intäkter	Netto VP 2019	VP 2018	Omslutnings- förändring
Barn och unga	158,8	2,4	156,4	152,5	0,0
Vuxna och socialpsykiatri	110,7	2,2	108,5	107,6	2,0
Summa	269,5	4,6	264,9	260,1	2,0

Barn och unga

För Individ- och familjeomsorgen barn och unga budgeteras 156,4 mnkr vilket är en ökning med 3,9 mnkr jämfört med 2018.

Från anslaget verksamhet för barn, ungdom, kultur och fritid tillförs 5,0 mnkr till barn och ungdoms budget. Medlen är avsedda för förebyggande arbete, exempelvis inom ungdomsmottagning, föräldramottagning och sociala insatsgrupper. Under oktober månad 2018 var totala antalet aktuella ärenden 761 st. varav 299 st. var flickor och 462 st. var pojkar.

Arbetet med förbättringsområden utifrån analysen av ekonomi och arbetssätt fortsätter under 2019. Förbättringsområden är bland annat avtal och kostnadsmedvetenhet.

Vuxna

För Individ- och familjeomsorgen vuxna budgeteras 45,0 mnkr, vilket är en ökning med 1,2 mnkr jämfört med föregående år.

Socialpsykiatri

För socialpsykiatri budgeteras nettokostnader om 63,5 mnkr vilket är en minskning med 0,3

mnkr i jämförelse med 2018.

Kommunfullmäktige fastställer ersättningarna inom kundvalssystemet. För insatsen sysselsättning förändras ersättningsmodellen från och med den 1 juli till att övergå från att baseras på intervaller till månadersättning. För övriga insatser blir ersättningen till utförarna oförändrad. Utförarenheten i egen regi betalar 3,5% av sin interna försäljning för gemensam administration.

I prisbilagan, bilaga 11, redovisas alla ersättningsnivåer inom socialpsykiatri.

Stadsmiljöverksamhet

Drift, mnkr	Kostnader	Intäkter	Netto VP 2019	VP 2018	Omslutningsförändring
Parkskötsel	16,1		16,1	15,9	5,0
Administration	4,5		4,5	3,8	0,0
Avskrivningar	9,9		9,9	9,3	0,0
Räntor	0,6		0,6	0,5	0,0
Summa	31,1	0,0	31,1	29,5	5,0

För drift inom stadsmiljö budgeteras totalt 31,1 mnkr. En ökning sker för parkdrift med 0,2 mnkr, administrationen med 0,7 mnkr och för räntor och avskrivning med 0,7 mnkr. I budgeten finns en reserv med 2,0 mnkr för att täcka eventuella underskott inom andra verksamheter.

Trafiknämnden har beviljat Trafikkontoret medel för Grönare Stockholm, 5,0 mnkr av dessa medel har avsatts till parkleken Backen, 8,0 mnkr till parkleken Bandängen, 10,5 mnkr till parken Hagdalen, 2,0 mnkr till att plantera nya träd, 1,0 mnkr till perennplantering och 0,5 mnkr till stadsodling i vår stadsdel. Medlen ska användas för att göra parklekarna grönare samt mer tillgängliga för fler Stockholmare och förvaltningen ska utföra arbetet i samarbete med Trafikkontoret.

I enlighet med anvisningarna söks extra investeringsmedel för klimatinvesteringar samt medel för trygghetsinvesteringar. Medel för naturreservat söks enligt anvisningarna. Se vidare under budgetjusteringar.

Stadsdelen har även sökt bidrag från Boverket för att utveckla utemiljön i utsatta områden och har för 2019 blivit beviljade 2,0 mnkr för att utveckla Grynkvarnsparken samt 2,0 mnkr för utveckling av Hagdalen.

Förskoleverksamhet

Verksamhet, mnkr	Kostnader	Intäkter	Netto VP 2019*	VP 2018	Omslutningsförändring
Peng 80 %	420,9	37,4	383,5	380,9	0,0
Peng - tillägg 3 %	15,8		15,8	15,6	0,0
Verksamhetsstöd	27,3	1,0	26,3	47,3	0,0
Lokaler	100,5		100,5	84,4	0,0
Övergripande	34,8		34,8	28,4	0,0
Summa	599,4	38,4	560,9	556,5	0,0

**nettobudgeten inklusive förväntade budgetjusteringar om 7,8 mnkr.*

I tabellen ovan budgeteras förskolan totalt till 560,9 mnkr. Det är inklusive förvärandande budgetjusteringar för hög hyra, platsgaranti samt prestationer. Den tilldelade budgeten från kommunfullmäktige utgår från antalet barn som var inskrivna i förskolan per den 31:e mars 2018. Schablonen ökar med 2,0 procent jämfört med föregående år. Under året kommer avläsning och slutlig justering av budget att göras utifrån genomsnittligt antal inskrivna barn varje månad, från januari till december. Då barnantalet beräknas öka jämfört med föregående år till följd av bland annat nyinflyttning av familjer i genomgångsbostäder beräknas återföring av medel till staden bli lägre än förra året. Budgettillskott beräknas under året för höga hyror och för platsgarantin.

Tabellen nedan visar antal inskrivna barn per 31:e mars.

Verksamhet (antal barn)	VP 2019	VP 2018
Förskola 1-3 år	1 461	1 496
Förskola 4-5 år	2 273	2 240
Pedagogisk omsorg 1-3 år		
Pedagogisk omsorg 4-5 år		
Allmän förskola		1
Totalt antal barn	3 734	3 737

I budgeten för övergripande verksamhet ingår en reserv med 10,0 mnkr för att täcka eventuella underskott inom andra verksamheter.

Kommunfullmäktige har fastställt att minst 80 % av schablonen ska gå ut som peng per inskrivet barn till förskolenheterna. För att förstärka förskolenheterna fördelar Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ytterligare 3 % av schablonen till förskolorna på samma sätt som i budgeten för 2018. Resterande del av schablonen ska täcka kostnader för lokaler och övergripande administration.

Övergripande administration omfattar, förutom personalkostnader, främst kostnader för IT, kostnader till serviceförvaltningen för central avgiftshantering, kontaktcenter samt löne- och fakturahantering.

Personalkostnaderna på övergripande administrationen ökar med 2,6 tjänster jämfört med vad som budgeterades 2018. En IT-samordnare samt en lokalkoordinator anställdes under 2018. Dessutom tillkom en AVA-tjänst på 60% om köhandläggning under 2018. Denna tjänst beräknas fortgå under 2019.

IT-kostnaderna ökar med 5 mnkr jämfört med 2018. Nytt verksamhetssystem infördes under 2018, i och med projektet Skolplattform Stockholm, och kostnaderna för det nya systemet BER blev 2,2 mnkr. Resterande ökning av IT-kostnader beror på prisökningar samt leverantörskostnader för gemensam infrastruktur inom staden.

Kostnaden för hyror inklusive hyrestillägg ökar med 6,3 mnkr. Kostnadsökningen beror på nya förskolelokaler som öppnats under 2018 samt även planerade förskolelokaler som beräknas öppna 2019. Även avskrivningar och räntor relaterad till inköp av inventarier till nyöppnade lokalerna ökar med 1,1 mnkr. Underhåll av lokaler förväntas också öka med 1,5

mnkr.

För verksamhetsstödet avsätts totalt 26,3 mnkr. Medlen fördelas så att resurser på bästa sätt ska möta barnens behov.

För barn i behov av särskilt stöd kommer medel att tilldelas utifrån individbaserade ansökningar från utförarna 15,7 mnkr. Socioekonomiskt anslag ges utifrån geografiska områdets socioekonomiska förutsättningar 3,0 mnkr och för specialavdelningen Delfinen 2,4 mnkr. För stödenheten avsätts 3,4 mnkr. Stödenheten utökar med en specialpedagog som anställdes under 2018. Totalt finns det fyra specialpedagoger samt en deltidstjänst för språkpedagog.

Enhet	Socioekonomiskt anslag (mnkr) 2019
Snösätra förskolor	0,8
Rågsved förskolor	0,7
Örby förskolor	0,3
Högdalens förskolor	0,3
Hagsätra förskolor	0,5
Dalens förskolor	0,2
Östberga	0,3
Summa	3,0

Barnomsorg på obekväm tid hanteras sedan hösten 2018 enbart av utbildningsförvaltningen. Med hänsyn till ovannämnda budgeteras inget för barnomsorg på obekväm tid 2019.

Äldreomsorg

Verksamhet, mnkr	Kostnader	Intäkter	Netto VP 2019	VP 2018	Omslutningsförändring
Vård och omsorg, varav:	915,3	240,6	674,7	695,1	215,3
<i>Vård och omsorgsboende</i>	566,5	-194,3	372,2	361,9	0,0
<i>Öppen hemtjänst</i>	222,0	-17,4	204,6	214,6	0,0
<i>Servicehus</i>	104,7	-27,9	76,8	97,5	0,0
<i>Dagverksamhet</i>	15,4	-1,0	14,4	14,3	0,0
Biståndsenheten	29,4		29,4	27,5	0,0
Övergripande	39,2	2,8	36,4	39,0	3,3
Gemensamt	8,1		8,1	5,0	0,0
Summa	992,0	243,5	748,6	766,6	218,6

För äldreomsorg budgeteras totalt 748,6 mnkr. Kostnadsramen minskar med 16,2 mnkr och intäktskravet ökar med 1,8 mnkr, vilket ger en nettominskning med 18,0 mnkr i jämförelse med 2018. Budgeten inkluderar prisuppräknningar, höjning av peng för vård och omsorgsboende, hemtjänst samt lokalpeng för privata utförare. Enligt befolkningsprognosen

minskar antalet personer i de äldre åldersgrupperna där vårdbehovet är som störst. Därmed är en volymminskning som motsvarar ca 3,0% av anslaget medräknat i äldreomsorgens kostnadsanslag.

I budgeten finns en reserv med 12,0 mnkr för att täcka eventuella underskott inom andra verksamheter.

Det söks medel för fortsatt verksamhet på två aktivitetscentra i anslutning till seniorboende i Rågsved och Enskede. Där kommer det att erbjudas sociala aktiviteter, gemensamma måltider och fysisk aktivitet samt utvecklas andra aktiviteter tillsammans med de boende. Det söks även medel för fortsatt satsning på arbetssättet Tryggt mottagande i hemmet.

Volym

Generellt beräknas en minskning av volymerna inom äldreomsorgen jämfört med 2018. I tabellen nedan visas budgeterade volymer för de största verksamheterna 2019, utfall för oktober 2018 samt budgeterade volymer för 2018.

Verksamhet	VP 2019	Okt. 2018	varav kvinnor	varav män	VP 2018
Vård och omsorgsboende, helårspersoner	504	534	370	164	504
Öppen hemtjänst:					
<i>Dagtimmar / månad</i>	<i>39 508</i>	<i>45 280</i>	<i>32 272</i>	<i>13 008</i>	<i>43 424</i>
<i>Nattbesök / månad</i>	<i>4 006</i>	<i>4 199</i>	<i>2 775</i>	<i>1 424</i>	<i>3 221</i>
<i>Larmkunder / månad</i>	<i>1 398</i>	<i>1 379</i>	<i>997</i>	<i>382</i>	<i>1 368</i>
Servicehus:					
<i>Helårspersoner</i>	<i>200</i>	<i>223</i>	<i>150</i>	<i>73</i>	<i>245</i>
<i>Timmar / månad</i>	<i>14 839</i>	<i>14 839</i>	<i>10 369</i>	<i>4 470</i>	<i>16 981</i>
Dagvård, antal dagar	1125	928	673	255	1 000

Under 2019 beräknas antalet platser inom vård- och omsorgsboende minska med 31 st. helårsplatser i jämförelse med oktober 2018. Det innebär ett genomsnitt om 504 st. beviljade platser per månad. Antalet beviljade dagar per månad inom dagvården beräknas uppgå till 1 125 dagar för 2019.

Antalet helårspersoner inom servicehus beräknas till 200 personer vilket är en minskning med 23 personer i jämförelse med oktober 2018.

Beräkning av budgeten för hemtjänsten inom ordinärt boende utgår från 89,4 % utförda hemtjänsttimmar. Snittet utförda timmar per månad beräknas minska med 11,7 % givet befolkningsprognosen för 2019. För 2019 prognostiseras att cirka 1 300 personer kommer att erhålla 30,4 hemtjänsttimmar i snitt per månad.

Priser

Ersättningarna till utförarna utgår enligt priserna i kommunfullmäktiges budget för år 2019. För hemtjänst höjs ersättningen med 2,0 %. Ersättningen per dygn inom vård- och omsorgsboende höjs med 2,6 % och lokalschablonen med 2,1 %. Dagersättningen inom dagvården höjs med 2,0%. Ersättningen för avlösning och ledsagning höjs med 2,0 %.

För kostenhetens priser gäller överenskommelsen om intraprenad med egen regi. Indexregleringen från och med den 1:a november 2018 innebär en ökad ersättning med 2,1 % för 2019.

Nämnden beslutar om pris för växelvård (korttidsplatser). För 2019 föreslås en ökning med 2,6 % jämfört med 2018.

Servicehusens priser består av två delar, grundpris per person och månad samt timpris för hemtjänstinsatser. Servicehusen ingår inte i kundvalsmodellen och därmed beslutar nämnden om grundpriserna. Ersättningen för hemtjänst på servicehus per beställd timme/dygnet runt är 366 kr för kommunala utförare och 375 kr för utförare i enskild regi.

Grundkostnadsersättningarnas priser exklusive ersättning för öppen dagverksamhet har ökat med 2,6 %.

Priser som kommunfullmäktigen har fastställt gäller för förvaltningens egna utförare. Utförarenheterna finansierar avdelningens gemensamma kostnader.

I prisbilagan, bilaga 11, redovisas alla ersättningar inom äldreomsorgen.

Stöd och service för personer med funktionsnedsättning

Verksamhet, mnkr	Kostnader	Intäkter	Netto VP 2019	VP 2018	Omslutningsförändring
Verksamheter	465,6	80,5	385,1	382,3	80,3
Ledning/bistånds- handläggning	26,1	0,0	26,1	24,4	0,0
Svedmyrabadet	3,2	0,0	3,2	2,9	0,0
Summa	494,9	80,5	414,4	409,6	80,3

För omsorg om personer med funktionsnedsättning budgeteras netto 414,4 mnkr. Den tilldelade budgeten beräknas utifrån prestationer per den 26:e augusti 2018. Slutlig justering av budgeten för 2019 kommer att göras utifrån avläsning av prestationer i mars och augusti. Ökningen i jämförelse med 2018 beror främst på en ökad nivåersättning för prestationsrelaterade insatser.

En ökad inströmning av SoL ärenden och försäkringskassans bedömningar ställer krav på att hitta lösningar som är kostnadseffektiva.

Volym

Följande biståndsbedömda prestationer ingår i den tilldelade budgeten

Verksamhet (helårspersoner)	VP 2019	varav kvinnor	varav män	VP 2018
Eget boende med boendestöd	99	46	53	113
Servicebostad	39	20	19	38
Gruppboende	114	41	73	113
Barnboende	7	2	5	8
Korttidshem	78	31	47	76
Daglig verksamhet	331	133	198	321
LASS-ärenden	126	45	81	141
KTT (korttidstillsyn för skolungdom över 12 år enligt LSS)	48	22	26	52
Summa	842	340	502	862

Jämfört med VP 2018 har antalet biståndsbedömda prestationer minskat med 2,3 %. Antalet kvinnor har minskat med 1,7 % och antalet män med 2,7%.

Priser

Enheter inom egen regi och enheter upphandlade genom entreprenad eller ramavtal ersätts per prestation utifrån de nivåer som kommunfullmäktige har beslutat. Gruppboende, assistansenheten och daglig verksamhet i egen regi betalar 3,5% av sin interna försäljning för gemensam administration. Utöver det administrativa avdraget bidrar utförarenheterna i egen regi till finansieringen av avdelningens gemensamma kostnader.

Ersättningsnivåerna enligt LSS för vuxenboende, barnboende, daglig verksamhet, korttidsvistelse samt korttidstillsyn för skolungdomar över 12 år är höjda med 1 %.

Ersättningen för assistans enligt LASS respektive LSS är 299,80 kronor per timme och följer den ökning som regeringen har fastställt.

Kostnader för gemensamhetslokaler ingår inte i LSS-pengen och hanteras centralt av beställaravdelningen. Vid försäljningen av platser till andra stadsdelar tar förvaltningen ut en lokalschablon som motsvarar lokalkompensationen i pengarna för verksamheter i övrig privat regi (131 kr/dygn för gruppboende, 296 kr/dygn för korttidshem, 155 kr/dag för heltid och 124 kr/dag för deltid på dagligverksamhet).

Alla priser inom verksamheter för funktionsnedsatta exkluderar resor.

I prisbilagan, bilaga 11, redovisas alla ersättningsnivåer inom omsorg om personer med funktionsnedsättning.

Fritid och kultur

För avdelning kultur, fritid och demokrati budgeteras netto 53,3 mnkr för år 2019.

Verksamhet, mnkr	Kostnader	Intäkter	Netto VP 2019	VP 2018	Omslutnings- förändring
Demokrati- och utvecklingsarbete	4,5	0,3	4,2	4,9	0,0
Fältassistenter	5,2		5,2	5,0	0,0
Öppna mötesplatser	28,2	1,9	26,3	28,4	0,0
Kulturaktiviteter och föreningsbidrag	1,3		1,3	1,3	0,0
Östberga Kulturhus	3,5	1,0	2,5	0,0	0,0
Kollo	5,0	2,0	3,0	11,6	0,0
Öppen förskola	7,3	1,9	5,4	5,4	0,0
Fritid gemensamt	10,5	5,1	5,4	0,0	0,0
Summa	65,5	12,2	53,3	56,6	0,0

För gemensamma funktioner inom avdelningen avsätts 12,6 mnkr för ledningsfunktion, preventionsarbete, föräldrautbildning, kollo och RCC/DCC, Rågsved och Dalens Community center. RCC/DCC bemannas med två ungdomscoacher. För öppen förskola avsätts 5,4 mnkr. För att erbjuda ungdomar fritidsaktiviteter och öppna mötesplatser avsätts 26,3 mnkr. För föreningsbidrag och kulturaktiviteter avsätts 1,3 mnkr.

Fritidsgårdarnas verksamhet förändras för att möta ungdomarnas behov bland annat får fritidsgårdarna i Årsta och Enskede förändrade öppettider. Fritidsgårdarna i Stureby och Högdalen slås samman till en fritidsgård i Högdalen som får utökade öppettider.

Förvaltningen har åtta fältassistenter som jobbar aktivt för att skapa trygghet inom stadsdelen genom att föra dialog med ungdomar. Fältverksamheten fortsätter och 5,2 mnkr avsätts i budgeten för denna verksamhet.

Östberga Kulturhus har öppnat i september år 2018 och innehåller en öppen förskola, ett bibliotek och en fritidsgård i samverkan med Kulturförvaltningen som sköter driften av biblioteket. Östberga Community center har flyttat in i Östberga Kulturhus och är inte längre en egen verksamhet.

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder

Verksamhet, mnkr	Kostnader	Intäkter	Netto VP 2019	VP 2018	Omslutnings- förändring
Arbetsmarknadsåtgärder	29,1	3,6	25,5	25,7	0,0
Ekonomiskt bistånd	115,1	4,2	110,9	104,8	0,0
Ledning och handläggning	38,0	0,0	38,0	44,1	0,0
Summa	182,2	7,8	174,4	174,6	0,0

Budgeten för ekonomiskt bistånd inklusive handläggning är oförändrad jämfört med 2018. Antalet bidragshushåll har minskat från 1 114 st. i januari 2018 till 1 090 st. i oktober 2018. Antalet bidragshushåll bedöms fortsätta minska under 2019. I budgeten finns en reserv om 1,0 mnkr för att täcka eventuella underskott inom andra verksamheter.

Budgeten för arbetsmarknadsåtgärder har minskat med 0,2 mnkr jämfört med 2018.

Anslaget för arbetsmarknadsåtgärder är 0,2 mnkr mindre jämfört med föregående år och ska täcka kostnaderna för feriejobb för ungdomar, OSA samt arbetsträning/arbetsprövning. För året har 3,9 mnkr erhållits för kommunala visstidsanställningar. Samverkan kommer att ske med Arbetsmarknadsförvaltningen och Arbetsförmedlingen vad gäller dessa anställningar. Målet är att erbjuda försörjningsstödstagare anställning i staden under sammanlagt ett år.

Under året beräknas 1 600 st. ungdomar erbjudas feriejobb. Finansieringen av kostnaderna för ferieungdomarna fördelas i budget mellan arbetsmarknadsåtgärder och de verksamhetsavdelningar som sysselsätter ferieungdomarna.

Lokaler

Förvaltningens samlade lokalkostnader beräknas till cirka 224,8 mnkr. Av dessa är cirka 149,2 mnkr hyror för verksamhetslokaler och 75,6 mnkr boendehyror. Förvaltningen redovisar nedan de lokalförändringar som påbörjas eller färdigställs under 2019. I detta sammanhang innebär lokalförändring byggnation, renovering/utökning av lokal, bygglov som löper ut, förlängning av bygglov eller avveckling.

Lokalförändringar

Förvaltningen redovisar nedan de lokalförändringar som planeras ske under år 2019.

Lokal	Kommentar

<i>Förskola</i>	
Tusenskönan, Spårfinnargränd 12, Rågsved	Lokalen är i dåligt skick och rivning alternativt upprustning och utökning med en avdelning utreds.
Snesen, Kvarntorpsgränd 13-15. Hagsätra	Byggnation av ny förskola på sex avdelningar beräknas påbörja under 2019 för att kunna färdigställas under 2021. Befintlig paviljongförskola på tre avdelningar rivs i samband med byggstart. De evakueras till Paviljongen på Hagsätravägen 115 B
Förskolan Vingåkersvägen, Vingåkersvägen 22-26, Örby	Beräknad byggstart 2019 för ny förskola på sex avdelningar för färdigställande under 2021. Befintlig förskola på fyra avdelningar rivs i samband med byggstart. De är evakuerade till paviljongen på Råbyvägen 18
Ekan, Sandfjärdsgatan 39, Årsta	En avdelning som avvecklades under 2018. Förskolebyggnaden är just nu kvar som en evakueringsbyggnad.
Humlan, Hummelvägen 10, Årsta	En ny förskola på sex avdelningar, vars byggnad ska vara ett passivhus i två plan. Färdigställs under 2019.
Stureby förskola, Uddeholmsvägen 236, Stureby	Förlängning av bygglov med ytterligare fem år har sökts. Förskolan har fyra avdelningar.
Terrassen förskola, Tussmötevägen 195, Stureby	Tillfälligt bygglov som löpte ut 2017. Ansökan om förlängning har inlämnats men Stadsbyggnadskontoret ifrågasätter underlaget.
Högdalens VOB Ripsavägen 44	Utredning om möjlighet att bygga ny friliggande förskola på 6-8 avdelningar på samma tomt som VOB.
Årstavägen 112 Årsta VOB	Utredning om möjlighet att bygga ny integrerad förskola på upp till 6 avdelningar på samma tomt som VOB.
Rämensvägen 31 A-C	Ny friliggande förskola på 6 avdelningar färdigställs under oktober månad 2019
Sandfjärdsgatan 80 Årstaängens förskola	Årstafältet - Eventuell evakuering under Q1 pga stora störningar vid bygget av Årstafältet etapp 1.
Trädskolan, Trädskolevägen 60, Enskede gård	Annex till musikförskolan Plantan på en avdelning. Tillfälligt bygglov löper ut och förlängning för fem år kan sökas.
<i>Stöd och service till personer med funktionsnedsättning</i>	
Generellt	Behov av nya gruppboendestäder är anmält i flera detaljplaneärenden och i andra delar i verksamhetsplanen, diskussioner med byggaktörer pågår.
Poppelgården, Bersågränd 90	Planering pågår att omvandla till gruppboendestad LSS från äldreboende, beräknad inflytt slutet 2019, Arbetet har dragit ut på tiden eftersom krav på sprinkler har tillkommit.
<i>Individ- och familjeomsorg</i>	
	Inga planerade lokalförändringar
<i>Äldreomsorg</i>	
Högdalens VOB Ripsavägen 44	Utredning om möjlig rivning och nybyggnation av VOB samt Trygghetsboende och Förskola samt F-9 skola på befintlig tomt i samarbete med SISAB och Utbildningsförvaltningen samt Micasa
Årsta VOB Årstavägen	Utredning om rivning och nybyggnad av nytt VOB + trygghetsboende samt förskola planeras på befintlig tomt i samarbete med Micasa.
<i>Övrigt</i>	
Kinnaredsgränd, Backens parklek	Ny parkleksbyggnad planeras inom ramarna för detaljplanen för fastigheten Familjen 2. Inriktningsärende 2018, Genomförandeärende under 2019.

Palmfeltsvägen 1 C	Utredning om var personalen kan inrymmas när huset ska rivas, Hyresavtalet löper ut november 2019.
Kumlagatan 9-11	Kostenheten kommer att flyttas till Dalen

Investeringar

Parkinvesteringar, mnkr	Kostnader	Intäkter	Netto VP 2019	VP 2018	Omslutnings- förändring
Backen i Östberga	0,0		0,0	5,0	0,0
Plantanparken Investering	1,5		1,5	0,0	0,0
Plantanparken Reinvestering	0,5		0,5	0,0	0,0
Bandängen Investering	3,3		3,3	0,7	0,0
Bandängen Reinvestering	2,8		2,8	0,0	0,0
Grynkvarnsparken	0,7		0,7	0,3	0,0
Mindre investeringar	9,9		9,9	6,9	0,0
LUP-åtgärder	0,0		0,0	3,0	0,0
RE Övrig utrustning	0,0		0,0	0,4	0,0
RE Parkvägar	0,0		0,0	0,0	0,0
Rågdalen	0,0		0,0	0,8	0,0
RE Trappor	0,0		0,0	1,0	0,0
RE Övrigt grönt	0,0		0,0	0,5	0,0
Summa	18,7	0,0	18,7	18,6	0,0

Planeringen av investeringar för stadsdelsområdets parker och grönområden sker bland annat utifrån parkplanerna för Enskede, Årsta och Vantör i samarbete med Trafikkontorets landskapsarkitekter, se även bilaga investeringsönskemål 2019.

Parkleken Backen:

En renovering av parken påbörjades 2016 efter samråd med de boende i Östberga. Genom att upprusta den slitna lekparken med en hygienisk och miljövänlig plaskdammsanläggning samt en ny lek- och aktivitetspark skapas en naturlig samlingsplats för de boende i Östberga. Nämnden har även beviljats medel från Grönare Stockholm om 8,0 mnkr för att ytterligare satsa på denna parklek.

Grynkvarnsparken

En utredning ska göras av den icke fungerande dammen. LOD- anläggningen fungerar inte, det saknas idag vattenspegel även vid större nederbörd. En förstudie har tagits fram som pekar ut olika scenarios. Jämställda parker, Stockholmsstilen och framtida utveckling har stått i centrum för framtagandet. Parkens olika funktioner bör utvecklas för att klara av det ökade besöksstryck som kommer när området exploateras. Det behövs nya sittplatser för lugn och ro, ytor för lek och spontanidrott samt föryngring av ett uppvuxet trädbestånd. Nyplantering är viktigt eftersom parken är utsatt för buller och delar av parken är igenvuxen och skräpig.

Inriktningen är att knyta ihop Grynkvarnsparken med det som blir kvar av Steningeparken efter exploateringen kring Bolidenplan samt ta lyfta fram och ta i anspråk den södra entrén.

Omfördelning av medel har utförts med minskning av budgeten med 0,7 mnkr 2018 och en ökning för 2019 med 0,7 mnkr detta har utförts i samråd och i ök med Trafikkontorets och SLK medlen har omfördelats till Bandängen för 2018.

Denna omfördelning tvingades vi till eftersom det har framkommit att arbetena med exploateringsprojekten i området krockade med våra arbeten, nu har vi samkört våra projekt så att detta ska undvikas i framtiden. Se vidare i Blankettsetet.

Plantanparken

Stärka befintliga kvaliteter och fortsätta att vara en plats för picknick, solbad och informell lek. Det handlar bland annat om vegetationsröjning, förnyelse av befintlig damm för att återskapa vattenspegeln samt trygga säkerheten, nya sittmöbler och trampstenar för att öka tillgängligheten, nya skyltar, nytt staket samt belysning.

Bandängen

Bandängen utgör ett mycket viktigt och centralt område i Bandhagen – Högdalen, och binder samman de två stadsdelarna. Platsen är mycket välbesökt av barnfamiljer, inte minst sommartid då många kommer för att använda plaskdammen och besöka parklekens verksamhet. Varje år har parken ca 140 000 besökare. Behov finns för att ge parken fler aktiviteter för fler målgrupper, nya målpunkter för andra upplevelser än endast lek, samt utöka skuggande och varierande vegetation för att skydda för skadlig solstrålning. Omfördelning med 0,7 mnkr 2018 från Grynkvarnsparken eftersom det projektet blev försenat se ovan. Grynkvarnsparken kommer få tillbaka medlen 2019. Se vidare i Blankettsetet

Högdalen

”Ledstjärna i Högdalen, vägvisning till vissa utvalda målpunkter”. 2,75 mnkr beviljades från Trygghetsfonden 2018 för att utföras 2018/2019.

Storsjöparken

Parkens bäck har sedan en tid stått torr och behöver restaureras då den idag inte fungerar. Det kommer innefatta allt från pump, bäckfåra och uppsamlingsdamm. Därutöver kommer nya säsongsplanteringar anläggas. Muren som ligger vid Skälderviksplan har spruckit och behöver också ses över.

Hagdalen

Hagdalen ska utvecklas till en stadsdelspark under 2019 och 2020. Under 2018 genomfördes olika medborgardialoger och resultatet från dessa har använts som underlag i framtagandet av den nya utformningen. Medborgardialogerna fokuserade särskilt på flickors och kvinnors perspektiv. Projektet finansieras med Grönare Stockholm- medel samt bidrag från Boverket.

Trafikkontoret ansvarar för projektet medan förvaltningen samordnade dialogarbetet, samt deltar i planering och genomförande.

Mindre investeringar

Medel för mindre investeringar kommer främst att användas för tillgänglighetsanpassningar av lekplatser och parkvägar samt till reinvesteringar. Fokus kommer att ligga på att öka tillgängligheten till parker och grönområden för personer med olika funktionsvariationer. Kompletteringar av utrustningar i lekplatser kommer också att göras.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Resultatenheter

Enligt kommunfullmäktiges regler ska resultatenheter föra över hela sitt resultat som uppkommit av eget handlande till följande år. Dock får resultatöverföringen uppgå till maximalt 5 % av enhetens bruttobudget för året. Resultatfonden får ha ett överskott med maximalt 10 % av enhetens bruttobudget. Uppkomna underskott i resultatfonden ska täckas i samband med nästkommande års bokslut. Om underskottet inte har kunnat täckas under nästkommande år upplöses resultatenheten och underskottet täcks i bokslutet av nämnden.

Förvaltningen arbetar för att alla utförarenheter ska kunna bli resultatenheter. Med en tydlig ekonomi- och verksamhetsstyrning, där enheten får intäkt utifrån prestation, möjliggörs en god budgethållning och en större självständighet för enheten. I tabellen nedan föreslår förvaltningen resultatenheter för år 2019.

Enheter som idag är resultatenheter och föreslås vara kvar
Örby förskolor
Hagsätra förskolor
Rågsved förskolor
Dalens förskolor
Årsta 2 förskolor
Enskede Gårds förskolor
Sturebys förskolor
Högdalens förskolor
Snösätra förskolor
Blåsut förskolor
Årsta 3 förskolor
Östberga förskolor
Enskede hemtjänst
Enskede nya servicehus
Vantörs kommunala hemtjänst
Rågsveds servicehus
Gruppboheter Enskede-Årsta-Vantör
Utförarenheten Socialpsykiatri
Assistansenheten

Daglig verksamhet
Nya resultatenheter 2019
Stureby Vård- och omsorgsboende
Stureby hemtjänst
Högdalens vård- och omsorgsboende
Intraprenader
Mårtensgården Vård- och omsorgsboende
Kostenheten
Hagsätra gruppboende
Dalen gruppboende

Intraprenader

När ett egenregi anbud vunnit en upphandling bildas en intraprenad. Intraprenadens villkor regleras i en överenskommelse med nämnden. Mårtensgårdens vård- och omsorgsboendes avtal för intraprenad utgår 20191031 och nämnden avser att lägga ett egenregi anbud 2019 för fortsatt intraprenadsavtal. Vinner egenregi ej en sådan upphandling avser nämnden att istället driva verksamheten i form av en resultatenhet från och med 20191101.

Verksamhetsprojekt (driftprojekt)

Budgetjusteringar

Medel för naturreservat

Nämnden ansöker om budgetjustering om totalt 4,7 mnkr för naturreservat.

För naturreservatet Årstaskogen söks 1,5 mnkr. I planeringen för 2019 kan nämnas återinventering av Årstabäcken, vilket gjordes senast 2007, röja fram fornlämningar i naturreservatets västra del, riskträdshantering, översyn av naturreservatets entréer samt upprätta en detaljerad skötselplan. I samband med reservatsbildningen gjordes en budget för merkostnaden för att inrätta reservatet och det är den kostnad förvaltningen nu ansöker om.

För naturreservatet Rågsved söks 3,2 mnkr. Under 2019 är avsikten att fortsätta förbättra tillgängligheten till området. Detta genom skötsel av befintliga stigar med nytt slitlager, slyröjning, omhändertagande av omkullvälta träd, drift av vägdiken. omhändertagande av tjuvtippar längs Snösätravägen, en eller flera hagar ska betas och resten ska slåttas. I samband med reservatsbildningen gjordes en budget för merkostnaden för att inrätta reservatet och det är den kostnad förvaltningen ansöker om.

Medel för klimatinvesteringar

Nämnden ansöker om budgetjustering om totalt 5,5 mnkr för klimatinvesteringar

Klimatinvesteringar gällande stadsmiljö söks med 1,0 mnkr avseende växtbäddar med Biokol.

Klimatinvesteringar i lokaler söks med 4,5 mnkr. Syftet är dels att byta ut till mer energisnåla vitvaror på avdelningen förskola samt inom kultur och fritid, 0,7 mnkr, samt utbyte av belysningsarmatur till LED för att minska energiförbrukningen på avdelningen förskolan samt inom kultur och fritid, 3,6 mnkr. Vidare söks medel för duk och LED belysning till

Svedmyrabadet med 0,2 mnkr.

Medel för Lokaländamål

Nämnden ansöker om budgetjustering om totalt 0,7 mnkr för Lokaländamål.

För Poppelgården söks 0,5 mnkr för tomgångshyror under omstruktureringen till LSS

För Lilla Gungan söks 0,2 mnkr för tomgångshyror i samband med avvecklingen.

Medel för åtgärder för giftfri förskola

För att arbeta mot kommunfullmäktiges mål om kemikaliesmarta förskolor söks medel för åtgärder för giftfri förskola med 1,0 mnkr. I Stockholms stads vägledning för kemikaliesmart förskola anges åtgärder i olika nivåer där insatserna skiljer sig åt vad gäller omfattningen och kostnader. För att gå vidare i arbetet behöver nu förskolorna i stadsdelen genomföra åtgärder som inte ryms inom ordinarie budget. En del av befintligt material och inredning på förskolorna innehåller farliga kemikalier och behöver bytas ut. Det handlar till exempel om soffor, sov madrasser, byggekuddar, glas, lamineringsmaskiner, ljuddämpande bord med linoleum, tallrikar, skötbordsmadrasser och öka andelen ekologisk mat.

Medel för introduktionsförskola

Nämnden ansöker om budgetjustering för introduktionsförskola om 2,3 mnkr. Ansökan gäller både de befintliga öppna förskolorna i Rågsved och Högdalen samt de nya introduktionsförskolorna i Dalen och Östberga.

Medel för trygghetsskapande åtgärder ur Trygghetsfonden

Nämnden ansöker om budgetjustering för trygghetsskapande arbete om totalt 3,65 mnkr.

Medel söks för Dalbotten 1,5 mnkr, Årsta partihallar 1,0 mnkr, Högdalens motionsslinga 0,75 mnkr och utsmyckning i gångtunnlar 0,4 mnkr.

Medel för aktivitetscenter seniorboende

Nämnden ansöker om budgetjustering för aktivitetscenter seniorboende om totalt 3,0 mnkr. Ansökta medel avser att fortsätta tillgodose behov av icke biståndsbedömt boende för äldre som söker trygghet och gemenskap på seniorboende med aktivitetscenter.

Aktivitetscentren är belägna i Enskede Nya servicehus och Rågsveds servicehus, planerade i samråd med seniorboendet, och medlen används för att anordna aktiviteter och främja social gemenskap, motverka otrygghet samt bidra till fysisk aktivitet för de boende i seniorboendet och äldre i närområdet. Lokalerna är lättillgängliga och utformade efter målgruppens behov. Ansökta medel används till det som inte ryms i ordinarie budget, så som lokalkostnader för aktivitetscenter, personal- och verksamhetskostnader.

Medel för tryggt mottagande i hemmet

Nämnden ansöker om budgetjustering för tryggt mottagande i hemmet med 3,3 mnkr. Ansökta medel avser projektet ”Tryggt mottagande i hemmet” som finns inom Äldreförvaltningen och genomförs i samverkan med landstinget. Målgruppen är personer över 65 år som har insatser från hemtjänst, hemsjukvård och primärvårdsrehabilitering och ett nytt eller förändrat behov av insatser från kommun och landsting efter utskrivning från slutenvård/korttidsboende. Syftet är att den äldre ska uppleva en trygg och hållbar hemgång, öka närståendes trygghet och

minska den äldres beroende av vård- och omsorg. Projektet fortgår under 2019 och nämnden ansöker om 3,3 mnkr för 5,5 medarbetare varav 0,5 chef.

Maskiner och inventarier

Budgetjustering söks för ökade investeringar i maskiner och inventarier om 6,0 mnkr. Medlen avser inredning m.m. för 12 avdelningar på sex nya förskolor samt byte av uttjänt inredning på flera vård- och omsorgsboenden.

Omslutningsförändringar

I kommunfullmäktiges budgetram ingår endast kostnader och intäkter för nämndens egen verksamhet. Utöver det har nämnden kostnader och intäkter för verksamhet som säljs till andra förvaltningar, främst inom äldreomsorg och stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Totalt föreslås omslutningsförändringar med 305,9 mnkr i nämndens budget.

Medel för lokaländamål

Övriga ekonomiska redovisningar

Medel för kompetensutveckling

Nämnden ansöker om totalt 4,4 mnkr för kompetensutveckling i totalt sju ansökningar. Se bilaga 2a-2g där även prioriteringsordning anges.

Alla har direkt bäring på stadsdelsnämndens uppdrag från kommunfullmäktige och gäller:

1. Medel för kompetensutveckling för socialpsykiatri och funktionsnedsättning LSS i lågaffektivt bemötande.
2. Medel för kompetensutveckling av elva Silviasystrar.
3. Medel för fortsatt utbildning av fem Silviasjuksköterskor. Utbildningen ger sjuksköterskorna fördjupade och evidensbaserade kunskaper om god omvårdnad vid demenssjukdom med fokus på hög livskvalitet.
4. Medel för kompetensutveckling för specialist- och fördjupningsutbildningar för boendestödare inom gruppboenden socialpsykiatri.
5. Medel för vidareutveckling av förvaltningens anhörigstöd.
6. Medel för kompetensutveckling i det svenska språket för personal inom förskolan.
7. Medel för kompetensutveckling för chefer inom individ och familjeomsorg barn och unga inom Signs of safety.

Systematiskt kvalitetsarbete

Det systematiska kvalitetsarbetet innebär ett kontinuerligt förbättringsarbete och är kärnan i verksamheternas planering, uppföljning och analys. Kvalitetsarbetet är integrerat i det dagliga operativa arbetet under året. Förvaltningen arbetar kontinuerligt för att säkerställa att förvaltningens verksamheter präglas av en kultur som främjar innovation. Ett gott exempel är förvaltningens verklighetslabb inom Stureby vård- och omsorgsboende som utgör ett kluster för forskning, innovation och testning av produkter. Det främjar samverkan, innovationer och forskning genom att utgöra en unik arena mellan äldre, anhöriga, personal, innovatörer, studenter och forskare. På verklighetslabbet utvecklas framtidens äldreomsorg och en levande och värdig helg och vardag för våra äldre. För närvarande pågår 20 olika projekt.

Arbetet med klagomål och synpunkter är en viktig del av förvaltningens systematiska kvalitetsarbete. Inkomna avvikelser så som klagomål och synpunkter från utomstående, anhöriga och brukare, men även avvikelser inkomna från medarbetare diskuteras och lyfts regelbundet. De klagomål som inkommer till verksamheterna återkopplas alltid till den som berörs. Analysen och åtgärderna av klagomål och synpunkter görs både på enhets- och avdelningsnivå och det systematiska kvalitetsarbetet resulterar vid behov i förändringar i verksamheternas processer och arbetssätt, samt i förändrade styrdokument. Även riskbedömningar och egenkontroller som görs på enheterna är strukturerade och systematiserade. Styrdokument kring ovanstående finns i ledningssystemet.

Förvaltningen har antagit en plan för att öka antalet enheter som är med och tävlar i Kvalitetsutmärkelsen som omfattar kortsiktiga och långsiktiga mål gällande både tävlande enheter och examinatorer från förvaltningen. Deltagande i stadens kvalitetsutmärkelse ger genom externa examinatorer en god genomlysning av verksamheternas systematiska kvalitetsarbete. Förvaltningen ger inspiration och stöd till enheter i samband med skrivandet av verksamhetsplan, bland annat genom att enhetschefer och medarbetare bjuds in till genomgång av anvisningar till Kvalitetsutmärkelsen. Som stöd i att skriva tävlingsbidragen har förvaltningen lagt in fasta rubriker under inledningen till enheternas verksamhetsplaner med hjälptexter. Dessa har koppling till frågor i anvisningarna till Kvalitetsutmärkelsen. Stöd och återkoppling ges av examinatorer från förvaltningen under skrivprocessen med tävlingsbidragen.

I stadens program för kvalitetsutveckling, som antogs i januari 2017 finns inte längre något kommungemensamt krav på Kvalitetsgarantier för enheterna. Förvaltningen fick i mars 2018 i uppdrag av Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd att se över det fortsatta arbetet med Kvalitetsgarantierna. Genom att enheterna har utvecklat nya och mer tillgängliga sätt att kommunicera med stockholmarna om den service, stöd och hjälp som förvaltningen erbjuder samt de mål enheterna har för sina uppdrag, riktat till stockholmarna så ser förvaltningen inte längre något behov av att fortsätta med kvalitetsgarantier.